SOCIOLOGIE ROMÂNEASCĂ

Director D. GUSTI

An I · No. 10 · Octomvrie

SOCIOLOGIE ROMÂNEASCĂ

Revista Secţiei Sociologice a Institutului Social Român

Director: D. GUSTI

Anul I. Nr. **10.** Octomvrie 1936.

CUPRINSUL:

CRONICI:

DOCUMENTE:

RECENZII:

INSEMNĂRI:

Coperta şi vignetele de VICTOR ION POPA

Apare lunar. Exemplarul: 15 lei. *Abonamentul* anual pentru şcoli şi particulari 150 lei, 1000 lei pentru autorităţi şi instituţii.

REDACŢIA şi ADMINISTRAŢIA: Institutul Social Român, Piaţa Romană 6, etaj III. (Palatul Academiei de Inalte Studii Comerciale şi Industriale), Bucureşti.

D-nii autori şi editori sunt rugaţi să trimită publicaţiile despre care doresc să luăm notă, în două exemplare, pe adresa redacţiei.

SOCIOLOGIE ROMÂNEASCĂ
Director: D. GUSTI
Anul I. No. 10 Octomvrie 1936

CERCETĂRI PARȚIALE ȘI CERCETĂRI INTEGRALE SOCIALE

Continuăm seria articolelor menite nu numai să precizeze, ceea ce am făcut în lucrări teoretice mai cuprinzătoare, cât mai ales să facă cunoscut în mase mai largi și să înfățișeze pe înțelesul tuturor punctul nostru de vedere în materie de cercetări monografice la teren. In articolul nostru din nr. trecut al revistei, întitulat „Temeiurile teoretice ale cercetărilor monografice", am lămurit pe scurt sistemul de sociologie care călăuzește aceste cercetări și am arătat deosebirile dintre atitudinea de cunoaștere a Sociologiei față de atitudinea de cunoaștere a Eticei și a Politicei (ca știință). Și susțineam că dintre aceste trei științe sociale numai Sociologia este o disciplină de constatare pură, lipsită de orice considerație de valorificare sau apreciere, știință menită să stabilească și să explice realitatea socială așa cum este ea. Prin aceasta am determinat caracterul realist, de știință întemeiată pe fapte, al Sociologiei. Ea este datoare prin însăși alcătuirea ei ca știință să constate realitatea socială în toate amănuntele ei, fără nici o părtinire și fără nici un ocol, făcând abstracție de orice interes de altă natură. Numai așa Sociologia deschide căi largi și temeinice studiilor etice și politice și face cu putință o treptată îmbunătățire a realității sociale, prin reforme sociale și desăvârșire morală. Mai sunt însă și alte științe cu acest caracter realist, științe de observație și mânuire exactă a faptelor, cu gânduri teoretice, explicative, cum sunt Economia Politică, Dreptul, Etnografia, Folclorul, Psihologia Socială, Linguistica, Geografia Socială etc. Se impune deci să fixăm poziția Sociologiei și față de aceste științe, cu atât mai mult că unele din ele, cum sunt de pildă, Etnografia și Folclorul, întreprind de mult cercetări la teren, întinse și folositoare, prin care își întretaie activitățile și își împletesc străduințele cu ale disciplinei noastre. Ce aduce nou Sociologia față de acestea și ce devin științele sociale amintite prin apariția și desvoltarea Sociologiei? Are Sociologia vreun rost în sistemul științelor sociale? Poate ea să absoarbă și să înlocuiască toate științele sociale? Care este soluția de împăcare a acestor conflicte dintre științe, cu condiția să se salveze mai presus de toate interesele adevărului? Iată problemele care ni se pun și care își găsesc o deslegare credem mulțumitoare și întemeiată în sistemul nostru de gândire și în practica noastră monografică pe care urmează să le înfățișăm pe scurt, și în această privință, aici, ca și în numerele viitoare ale revistei.

Dacă se observă bine, toate științele sociale, în afara Sociologiei, se ocupă numai cu aspecte parțiale ale societății: aspectul economic, juridic, sufletesc etc. de aceea se și numesc științe sociale particulare. Se înțelege că studiul unuia sau altuia din aspectele sociale, aspecte caracteristice, ușor de demonstrat sau de deli-

mitat, este mult mai lesnicios, decât cercetarea fenomenului integral, de natură complexă. De aceea unele dintre științele sociale particulare s'au desvoltat mai de timpuriu și se practică și azi cu mai multă ușurință. Față de toate acestea Sociologia apare cu o menire nouă: să cerceteze societatea în toate aspectele ei de realitate, să studieze așa dar societatea ca totalitate. Este justificată această poziție de cunoaștere? Răspunsul este în funcție de alte două probleme, înrudite. Este realitatea socială într'adevăr o realitate totală, nu se desface cumva ca o simplă sumă, în elemente componente, numai juxtapuse? Este societatea altceva decât suma aritmetică a indivizilor și a manifestărilor de viață a acestora? Și cealaltă problemă: chiar dacă societatea este o totalitate originară, ireductibilă și deci inexplicabilă numai prin elemente componente, din moment ce formează obiectul de cercetare al mai multor științe, care o studiază sub câte un aspect al ei, ce rost mai are o știință nouă, care n'ar putea fi decât un corp al altor științe, o enciclopedie a științelor sociale particulare? Așa dar, problema societății ca totalitate și problema sociologiei ca știință integrală; aceste două probleme sunt deslegate astăzi de majoritatea cercetătorilor de specialitate în favorul Sociologiei. Numai câte un rar reprezentant al științelor sociale particulare, care își vede prin aceasta, cu totul greșit, periclitată propria disciplină, mai întârzie în vechile erori și tăgăduește împotriva tuturor evidențelor, rostul sociologiei ca știință.

Fenomenele juridice, etnice, lingvistice, economice, religioase, artistice, științifice, adică tot ce se leagă de viața superioară a omului, sunt fenomene sociale, născute în societate, desvoltate în societate și care în afară de societate n'au nici rost, nici înțeles. Astăzi aproape nu mai e nevoie să se demonstreze aceste adevăruri. Ele sunt prea evidente în stadiul actual al cunoștințelor omenești și prea răspândite. De ele s'au pătruns până și reprezentanții științelor sociale particulare, căci din ce în ce apar în Etnografie, Folclor, Lingvistică, Economia Politică, Știința religiei, Știința artei etc., glasuri autorizate care cer completarea cercetărilor de până acum, cu studiul social cât mai integral al fenomenelor [1]. De aceea discuția se poartă mai mult în privința celeilalte probleme: de ce este nevoie de Sociologie, când există atâtea alte științe, care dacă nu studiază nici una în parte societatea ca întreg, o studiază totuși toate la un loc? Problema s'a pus sub forma aceasta mai de mult și s'a ajuns în chipul cel mai firesc la concluzia că totuși Sociologia este necesară, pentrucă chiar dacă științele sociale particulare sunt în stare să dea împreună imaginea întreagă a societății, totuși în realitate trebue să strângă cineva datele împrăștiate în diferite părți și să le unifice, într'o operă de ansamblu. Acesta ar fi rostul Sociologiei, ceea ce nu se mai tăgăduește astăzi de nimeni. Totuși Sociologia nu se mulțumește cu acest rol de enciclopedie, de știință menită numai să strângă și să orânduiască aportul altor științe. Ea tinde să-și stabilească o poziție proprie, care să-i permită nu numai independența față de alte științe, dar și căi largi de cercetări originale și de creație științifică adevărată. Pentru aceasta multe din sistemele sociologice contemporane, dintre care și sistemul nostru de sociologie, s'au străduit să arate că întregul nu poate fi *refăcut* din părți, că totalitatea este o realitate primară, originară, menită să facă ea inteligibile părțile, nu să fie ea înțeleasă din studiul părților. Cu alte cuvinte Sociologia care se ocupă cu societatea ca totalitate nu vine ca rang de cunoaștere, cu necesitate în *urma* științelor sociale particulare, ci *înaintea* lor, făcându-le cu putință analizele și aprofundările speciale. Nu numai Sociologia are nevoie de științele sociale particulare, ca să nu întreprindă ea cercetări amănunțite cu tehnici speciale de lucru și cunoștințe adâncite de specialitate, greu de dobândit, ci și

1) Mărturisiri elocvente și sincere în această privință se găsesc în partea istorică a studiului meu: Sociologia monografică, știință a realității sociale, vezi *D. Gusti*, „Sociologia militans", Introducere în Sociologia politică, pag. 49-70 (Istoricul monografiei).

ştiinţele sociale particulare au nevoie de Sociologie, ca să-şi poată integra fenomenele în sânul totalităţii şi să le înţeleagă exact locul, rostul şi funcţiunea ca realitate. Un cântec, o unealtă, un obiceiu, o credinţă nu sunt realităţi de sine stătătoare, ci întotdeauna sunt legate de grupări de oameni, care formează la un loc unităţi închegate de viaţă, societăţi adică, fără studiul cărora nu se poate obţine decât cel mult un studiu tehnic, formal, al celor dintâi, fără geneza şi determinările reale. Iată ce aduce nou Sociologia faţă de ştiinţele sociale particulare şi care este rostul ei ca ştiinţă[1]). Sociologia este ştiinţa realităţii sociale. Ea nu se mulţumeşte cu unul sau mai multe aspecte ale societăţii, ci o studiază ca întreg în toată complexitatea ei reală. Prin aceasta ea ajută celelalte ştiinţe sociale, cele particulare, să înţeleagă exact rostul fenomenelor sociale parţiale şi să le studieze cât mai aproape de real, deci de adevăr. In această sarcină nouă Sociologia nu se mai sprijină decât pe realitate, de aceea ea trebue să devină o ştiinţă de cercetări directe şi proprii, pentrucă nu mai poate fi ajutată de nici o altă ştiinţă din cele existente, silite ele însăşi să recurgă la datele ştiinţei noastre. Un etnograf, un folciorist, un lingvist, un psiholog, un jurist, un economist, care ar ignora cu totul Sociologia, ar fi ca un botanist sau un zoolog, care ar ignora Biologia sau ca un geograf regional care n'ar cunoaşte Geografia generală. Chiar când aceştia n'au citit nici o lucrare de Sociologie, ceea ce se întâmplă foarte des, totuşi ei fac Sociologie fără să ştie, lărgindu-şi câmpul cercetărilor în cazurile fericite sau lucrând cu idei false şi improvizate despre societate, în locul ideilor ştiinţific dobândite de către oamenii de specialitate. In împrejurările acestea Sociologia nu pierde desigur nimic, iar ştiinţele sociale particulare se vor convinge tocmai prin erorile pe care le săvârşesc de nevoia de a se apropia de Sociologie. Cu atât mai mult că faţă de refuzul anumitor specialişti în ştiinţele sociale particulare de a adopta principiile noi şi juste de cercetare, unii sociologi întreprind ei singuri cercetări în aceste domenii, cu tendinţa de a lărgi câmpul Sociologiei, până a absoarbe toate ştiinţele sociale particulare. Aşa a procedat de pildă şcoala sociologică franceză. Care e punctul nostru de vedere faţă de aceste încercări? Cu răspunsul la această întrebare, lămurim complet poziţia noastră în această discuţie.

După ce Sociologia a fost contestată multă vreme ca ştiinţă, de disciplinele sociale mai vechi, acum după ce s'a constituit, a început ea să nege dreptul de existenţă a celorlalte ştiinţe şi să încerce a le înlocui pe toate, prin studiul realităţii întregi. Teoretic pretenţia aceasta este justificată, cum tot atât de justificată ar fi pretenţia ori căreia dintre ştiinţele particulare să cerceteze societatea întreagă, cu scopul de a lămuri până la capăt un fenomen parţial, care altfel nu poate fi lămurit. Se înţelege că din moment ce realitatea este una singură, totalitatea în care se cuprind nu numai părţile organice, ci şi planul lor de existenţă în comun şi funcţiunile de ansamblu, ori de unde s'ar începe cercetarea, fie dela totalitate, fie dela vreun aspect particular, studiul care ascultă de realitate trebue să epuizeze tot, fără nici un rest, în limitele cunoştinţii ştiinţifice. Aşa dar Sociologia ca ştiinţa societăţii totale nu poate face abstracţie de părţi, adică de domeniul ştiinţelor sociale particulare şi nici ştiinţele sociale particulare nu pot face abstracţie de totalitate, adică de domeniul Sociologiei. Iată un conflict din care s'ar putea să pară că nu există nici o ieşire. Sau desfiinţăm ştiinţele sociale particulare în favoarea Sociologiei, sau renunţăm la Sociologie de dragul ştiinţelor sociale particulare. Din fericire, există o ieşire din acest impas, după însăşi starea actuală a ştiinţelor sociale. Realitatea socială e destul de întinsă şi complexă ca să ofere un

---

1) Vezi spre exemplificare: *Traian Herseni*, Stâna din Munţii Făgăraşului (în rev. Boabe de grâu nr. 6, an. V, 1934), şi Observaţii sociologice privitoare la copiii din Drăguş (în Arhiva pentru Ştiinţa şi Reforma Socială, 1-4, XI, 1933) sau *H. H. Stahl*, Sistemul onomastic drăguşan (în Arhiva pentru Ştiinţa şi Reforma Socială, 1-2, XII, 1934) şi mai toate contribuţiile colaboratorilor noştri apărute în revista de faţă sau în „Arhiva" citată.

câmp nesfârşit de cercetare tuturor ştiinţelor dedicate ei. Nu este vorba decât de o înţeleaptă diviziune a muncii. Sociologia studiază societatea ca totalitate în articulaţiile ei mari, în natura, funcţiunile şi determinările ei de ansamblu, nu poate însă epuiza această realitate până în cele mai mici amănunte, de aceea ea nu desfiinţează, ci dimpotrivă reclamă şi face cu putinţă celelalte ştiinţe dedicate unuia sau altuia din aspectele societăţii. La rândul lor ştiinţele sociale particulare nu pot întreprinde cercetarea întregurilor sociale, pentrucă n'au nici pregătirea, nici putinţa de fapt, ci trebue să lase aceasta în sarcina Sociologiei. Conflictul care părea fără deslegare între cercetările parţiale şi cercetările integrale, între ştiinţele sociale particulare şi Sociologie, se schimbă în realitate pentru oamenii care preferă munca, certurilor fără rost, într'un raport de strânsă colaborare pe căile aceloraşi străduinţi: găsirea adevărului. Sociologia are şi ea nevoie de ştiinţele sociale particulare, pentru toate cercetările care cer metode şi tehnici speciale de lucru ca şi pentru opera de sinteză pe care trebue să o întreprindă şi la rândul lor, am văzut, ştiinţele sociale particulare au nevoie de Sociologie pentru integrarea fenomenelor parţiale în realitatea totală. Uneori Sociologia este mai harnică sau mai norocoasă şi aduce ea mai mult folos ştiinţelor sociale particulare, alteori acestea sunt mai înaintate şi folosesc ele Sociologiei. Dar nu odată ele pot păşi împreună în colaborare directă, cum am încercat noi în cadrele Institutului Social Român. Cercetările monografice întreprinse de noi sunt opere colective, de largă cooperare, nu numai între sociologi, ci şi între reprezentanţii tuturor ştiinţelor care pot lămuri într'un fel sau altul realitatea. Alături de sociologi lucrează de ani de zile în cadrul campaniilor monografice: jurişti, economişti, istorici, etnografi, folclorişti, geografi, biologi, psihologi, naturalişti etc., cu folos reciproc, pentru lărgirea orizonturilor de cunoaştere şi perfecţionarea metodelor de lucru [1]). Nu nesocotim faptul că în asemenea împrejurări uneori domeniile de cercetare se întrepătrund sau se acoperă, dar principiul care ne-a călăuzit întotdeauna în activitatea ştiinţifică a fost să nu ţinem seama decât de muncă, de ceea ce trebue să se facă, fără să ţinem seamă de graniţele fatal artificiale şi schimbătoare dintre ştiinţe. Dacă sociologii reuşesc să lămurească şi anumite probleme de folclor, de etnografie, sau de altă ştiinţă specială, cu atât mai mare e meritul lor. Şi în schimb dacă cercetătorii parţiali aduc un aport serios Sociologiei, nu ne putem decât bucura. Concurenţă nu poate să existe decât între oameni, ştiinţele nu cunosc decât colaborarea. Cercetătorii trebue să se supuie legilor acestora din urmă, nu firii lor omeneşti. Numai aşa putem servi ştiinţa şi realiza adevărata cunoaştere a realităţii.

D. GUSTI

---

1) Vezi Arhiva pentru Ştiinţa şi Reforma Socială, 1-4, X, 1932 în care au apărut peste 500 pg. cu studii monografice privitoare la mai toate problemele caracteristice ale vieţii săteşti, datorite la 25 de cercetători de diferite specialităţi.

SPIȚE DE NEAM ȚĂRĂNEȘTI

O spiță de neam, sau o „*genealogie*", cum i se spune în termeni occidentali, este o încercare de a reprezenta grafic rudeniile care leagă între ei pe membrii aceluiaș grup biologic. Technica lor de alcătuire, este, prin firea lucrurilor, foarte complicată, deoarece fenomenul însăși pe care vor să-l reprezinte, este complicat. Rudenia ni se înfățișează întotdeauna subt o îndoită față: deoparte este legătura de sânge, consanguinitatea, care este fenomen pur biologic, constând în încrucișări și procreație și, de altă parte, este o legătură de conștiință de rudenie, ceiace nu mai este un fenomen biologic, ci unul mental.

Dacă cel dintâi fenomen, cel biologic, ni se înfățișează întotdeauna acelaș, indiferent de timp și de loc, cel de al douilea, dimpotrivă este veșnic schimbător, din pricina împrejurărilor deosebite sociale în care se încheagă formele de viață familiale, dealungul tuturor societăților omenești, care, acestea nu se repetă niciodată, nici în timp și nici în spațiu.

Conștiința de rudenie dă naștere unor anumite sisteme juridice de rudenie, care deci nu se suprapun perfect și nu acoperă complect fenomenul biologic ce le stă la bază.

De aci o primă greutate: ce anume vom reprezenta în spițele noastre de neam? Fenomenul biologic, sau cel social? Depinde de ce urmărim să cercetăm.

Dacă vrem, de pildă, să studiem fenomenul biologic ca atare, mai lămurit spus — fenomenele de: nupțialitate, procreație, proporție de nașteri pe sexe, de nașteri singulare și gemelare, durată de viață, legi ale eredității — mendelizări ale anumitor caractere, atunci vom căuta să reprezentăm grafic legăturile de sânge dintre oameni. Ceeace este foarte greu — deoarece numărul de oameni care trebuesc prinși într'o spiță, este cu mult mai mare decât ne-am putea închipui la prima vedere. De pildă, un individ oarecare se trage din doui părinți. Acești doui părinți au, la rândul lor, sânge din patru părinți. Acești patru părinți din opt părinți și așa mai departe. In zece generații — un om adună în el sânge dela 512 oameni deosebiți; ceiace este fără îndoială un număr impresionant de strămoși direcți. Dacă am socoti colateralii, frații și surorile fiecăruia în parte, pe linie bărbătească și femeească, am ajunge la cifre astronomice.

Deocamdată însă nu ne interesează spița de neam biologică, ci acea spiță de neam care ne este de folos direct în cercetările noastre sociologice. In aceste spițe, noi vom reprezenta grafic numai acele legături de sânge care sunt folosite în mod normal în închegarea unității sociale a familiei. Astfel, în regiunile unde descendența se face pe linie bărbătească, în cari, adică, femeile căsătorite pleacă din grupul familial al părinților pentru a intra în familia bărbatului, vom alcătui spița de neam exclusiv pe linii bărbătești. Technica acestor spițe de neam pe care le stabilim noi înșine, potrivit nevoilor noastre de cercetare sociologică, este totuși și ea destul de complicată. Va veni desigur prilejul să o înfățișăm, cândva, în paginile acestei reviste.

Deocamdată, am vrea să dăm unele lămuriri, de teorie generală și de technică de lucru, cu privire la un anume fel de spițe de neam, care se găsesc în țară la noi, și care nu sunt stabilite pentru nevoile unei cercetări științifice, ci pentru altă nevoe, de viață zilnică: sunt spițele pe care le-am putea numi țărănești. Unde și în ce împrejurări apar aceste spițe? Fără îndoială că trebuesc să fie nevoi destul de mari, acelea care silesc pe sătenii noștri să-și facă spițe de neam, cari spițe sunt uneori cât se poate de complicate, ajungând până la a cuprinde mii de oameni.

Fără a intra în amănunte prea multe, putem arăta că aceste spițe de neam se ivesc acolo unde sătenii sunt organizați în cete de moșneni și de răzăși. Răzășia

şi spiţa de neam sunt două lucruri legate statornic între ele. Iată un prim rezultat important pentru cunoaşterea satelor noastre: de câteori întâlnim o spiţă ţărănească, putem să fim aproape siguri că acolo este, sau măcar a fost, — o răzăşie.

Dar lucrul este încă mai interesant dacă ştim (ceeace de altfel s'a băgat prea puţin de seamă până acum), că răzăşiile nu sunt toate într'un singur chip, ci sunt de mai multe feluri şi dacă totdeodată aflăm că şi spiţele de neam ţărăneşti sunt de mai multe feluri, fiecare fel de răzăşie fiind întovărăşită de un anume fel de spiţă de neam.

Să le lămurim pe rând. Cel dintâi fel de răzăşie, este aceia pe care am numit-o, cu prilejul unui studiu mai vechi făcut în Vrancea, o răzăşie pe baza unei devălmăşii absolute. Ia această răzăşie, un grup de rude stăpâneşte deavalma anumite averi. De pildă, pădure. Toţi cei care fac parte din grupul familial, au dreptul să folosească deopotrivă averea, nici unul mai mult decât celălalt. Este un drept de folos personal, nelimitat, pe care-l are orişicine — fie bătrân fie copil — fie sărac fie bogat, cu condiţia să facă parte din ceata răzăşilor.

O asemenea ceată în devălmăşie absolută nu prea are mare nevoe de o spiţă de neam. In vremile mai de mult, când în satele răzăşeşti nu intra cine vrea, simplul fapt al şederii în sat, era o dovadă că făceai parte din neam. Mai târziu când străinii au început să pătrundă în sate, neamurile vechi, între ele, au trebuit să-şi alcătuiască o dovadă a băştinăşiei lor — şi deci spiţa de neam le devenea folositoare. Dar această spiţă de neam a devălmăşiilor absolute aveau de demonstrat un singur lucru: că cineva face parte sau nu face parte dintr'un neam. Dar gradul lui de rudenie cu un strămoş oarecare, nu interesa. Deaceia aceste spiţe nici nu înseamnă grafic gradele rudeniilor, ci sunt mai mult încercări naive de a dovedi rudenia.

Spiţele de neam Vrâncene de pildă, extrem de rare, au mai toate înfăţişarea unor pomelnice. Imi aduc aminte, în legătură cu această problemă, de spiţa de neam — dacă poate fi numită aşa — pe care unii bătrâni din satul Nerejului, spun că au avut-o însemnată pe o carte bisericească.

„Ciuture,

„Buture,

„Ciutarii,

„Poparii,

„Nepoţi şt strănepoţi ai Badiului,

„Şi Badiul din puii Vrâncioaii" (asemueşte cu actul nerejan din 1750 publicat de D-l N. Iorga, în care apar numele unor „Bihmeţii (?) Citarii, Poparii şi Buturea, toţi nepoţi strănepoţi Badiului, din oguiu vrâncean").

Acelaş stil este întrebuinţat întotdeauna de către vrânceni. Astfel la un „izvod de împărţeală de moşii pe patru fraţi din Nereju, să se ştie anume, pe cine va însemna mai gios, cine din cine este, din Păuleşti din bătrâni, din Bodeşti din bătrâni", actul începe spiţa de neam, oarecum în stil biblic: „Frăţilă au făcut pe Andromache, iar Andromache au făcut pe Gheorghiţă Cojocar şi Caloene; iar Dărbacu au făcut pe Danţişi; şi pe Albu Vasile l'au făcut Dărbacu; iar din Stoica Glăvan s'au făcut Dănţişăştii, iar din frate-su, sunt Coptăneştii etc. etc."

Intr'adevăr, observăm că nu se arată nici o încrângătură, ci toate neamurile sunt expuse enumerativ, ba chiar sunt arătaţi mai mulţi la un loc, precum „Dănţişăştii".

Rareori întâlnim o reprezentare grafică propriu zisă în această parte de ţară a Vrancii, unde trăesc răzăşiile în devălmăşie absolută.

Şi atunci sunt spiţe foarte mărunte, privitoare numai la moşteniri de averi particulare familiale.

Astfel este următoarea spiţă de neam, al cărui facsimil îl dăm şi în clişeu:

Spiţă pentru Măriuţa Oncioae, din cine să trage şi pe cine au făcut den coapsele ei.

Măriuţa fiind fata bătrânului Oancia, carele numai ia singură fiind, nemai avînd nici un frate, au rămas numai ea singură stăpînitoare pe toate rămasurile părinţăşti. Şi însoţîndu-se întâi cu Neculaiu, om strein, din ţara românească şi

trăind ei amîndoi (doi) ani de zile și făcînd și feciori pe (Mări)uța Oncioae. Și, întîmplîndu-să că l'au luat Turcii pe numiiul Neculaiu, au rămas Măriuța Oncioae văduvă. Iară întru a doua însoțire, au luoat pe Vasile Ursul, tot om strein. Și trăind amîndoi trei ani, au făcut pe Toader, fecior din coapsăle lor. Și numai au venit fămeia lui Vasile, care el au fost ținut-o întâi, de unde au fost luat-(o) Turcii. Și numitu au primit-(o) iarăși soție. Și pe Măriuța Oncioae au lăsat(o) cu copil(ul) Toader, carele au și înzăstrat-o, fiindcă el au lepădat-o. Iară întru a treia însoțire au luoat pe Dumitru, iarăși om strein, fiind slugă la Diacon(ul) Aleksi ot Poeana, di unde o fi venit nu să poate ști. Și cu acest bărbat au mai făcut trei feciori: pe Enachie și pe Aleksa și pe Mariea. Și numita Măriuța n'au mai eșit din casa părințască și din moșiele vechi, Dară când, ea trăind c(u) acest Dumitru, s'au fost sculat asupra moșii Ulmul niște țărani, că or fi având și ei parte de moșăi, și cu cât că au fost moșiea cumpărată den vechi de bătrân Oancia, tată numitei Măriuțăi, i-au mai împăcat și pe aceștiea. Cu ceva ostenele, au luoat și de la aceștiea zapis, iarăș în statornicie.

Și așa au fost petrecire Măriuței Oncioae: pără s'au săvîrșit, nu s'au str(ă mutat din rădăcina părințască.

Fiindcă noi, gios iscăliții, după cum știm, am dat acestă hărtie de spiță, la mâna Radului Șușă, să-și caute parte de moșie după soția lui Mariea. Rugând pe scritoriu ne-(a)u pus numele și noi am pus degetele.

1842, Aprilie 14

Eu Ion Pomană, eu Ștefan Gribănos, om de 80 ani, eu Ion Gribănos, așa știu, etc. (iscălituri și pecetea sătească Năruja).

Cu totul alta este situația în răzășiile de felul al doilea, cele întemeiate pe o devălmășie pe cote-părți proporționale. Cetașii unei asemenea răzășii folosesc mai mult sau mai puțin din averea devălmașă, după cum arată încrângăturile unei spițe de neam. Satul întreg este socotit ca o singură mare familie, organizată foarte amănunțit, ca și când averea toată ar fi fost cândva a unui singur strămoș, din care, până astăzi, curg urmașii. Acești urmași n'au eșit din devălmășie, totuși au drepturi mai mari sau mai mici, întocmai ca și când s'ar fi făcut deschiderea de succesiune la fiecare generație. Dar pentru ca să se poată ține minte și calcula cota-parte, mai mare sau mai mică, a fiecărui cetaș în parte, a fost nevoe de un răboj oarecare. S'au născut astfel spițele de neam adevărate în care sătenii ei înșiși își însemnează rudeniile dintre ei, pe grade reprezentate grafic. Sătenii folosesc, tradițional, un anumit sistem de reprezentare grafică, acela al unui trunchiu așezat în josul paginei și a unor crăngi cu frunze (sau a unor butuci cu ramuri), care pornesc în sus din el. Acest fel de spițe de neam poate avea uneori dimensiuni excepțional de mari.

Un harnic cămin cultural din comuna Râpile Bacău — ne-a trimes spre consultare spițele satului lui. Este vorba de trei suluri de hârtie, care ating lungimea de 3,30 și 3,60 m. pe lățimea de 0,52 m. Putem fi absolut siguri ori de câte ori întâlnim o asemenea spiță de neam, că ea s'a născut în legătură cu o devălmășie proporțională; cu alte cuvinte, că a avut un folos oarecare și anume, acela de a fi un instrument de calcul al cotelor-părți cuvenite fiecăruia din hotarul satului.

Intr'o monografie a unui asemenea sat, fără îndoială că trebue să aflăm și amănunte cu privire la răzășia aceasta pe cote-părți proporționale, sau „umblătoare pe bătrâni" cum i se spune. Pentru aceasta însă, trebue să transcriem întreaga spiță de neam. Munca este enorm de grea, nu numai din pricina faptului că cetirea actelor vechi e plină de greutăți, ci și pentrucă reprezentarea grafică a spițelor țărănești este defectoasă și extrem de încâlcită. Se cade deci să le retranscriem într'alt sistem decât cel original, pentru ca să le putem folosi ușor.

Propunem următorul sistem, care ne-a dat personal, foarte bune rezultate.

1. Transcrierea o facem de sus în jos.

2. Aşezăm pe toţi membrii aceleiaşi generaţii, pe aceiaş linie orizontală.

3. Insemnăm bărbaţii prin simbolul grafic al dreptunghiului, iar femeile prin cel al triunghiului.

Căsătoriile le însemnăm printr'o linie de unire aşezată deasupra. Descendenţele printr'o linie de unire aşezată dedesupt. Concubinajele printr'o linie de căsătorie, punctată — Copiii din flori, printr'o linie de descendenţă, punctată. Cei morţi în copilărie prin semne la sfertul celor normale. Aceste semne grafice, pot fi de altfel folosite foarte bine, nu numai pentru transcrierea spiţelor de neam ţărăneşti, ci şi pentru întocmirea unor noui spiţe. si

4. Nu mai transcrim numele oamenilor deadreptul pe spiţă — ceeace îngreuiază citirea, mai ales când pe spiţă se dau şi informaţii diverse (vânzări etc.), ci dăm oamenilor din spiţă o numerotare convenţională, pe generaţii.

Astfel generaţia întâi o însemnăm cu cifre arabe: 1. 2. 3. 4. etc. Generaţia a doua, cu alfabetul latin mic: a. b. c. etc. Generaţia a treia cu cifre romane: I. II. III. etc. Generaţia a patra, cu alfabetul latin mare: A. B. C. etc. Generaţia a cincea cu alfabetul grecesc: α β γ etc. Deabea de aci înainte vom însemna numele strămoşilor.

Pentru deplina lămurire, dăm un fragment facsimil din spiţa de neam a satului Rîpile, împreună cu transcrierea ei.

Sfătuim, în acelaş timp, pe toţi alcătuitorii de monografii săteşti să folosească acest sistem.

Fragment din spiţa de neam a satului Rîpile Bacău
(1831 Fevruarie 6)

Vasăli săn Rău, din hotarul Mur·eni

Ghiorghiţă Rău.

Ghiorghiţă α = Toder Rău.

Ghiorghiţă α A = Lepădat Rău

" α B = Ghiorghi Rău (v. Marii, nepotă-sa di ficioru lui ci l'au chemat Vasăli)

" α C = Vasăli Rău

" α D = Toder Rău

Ghiorghiţă α AI = Maria ci au ţinut-o Vasăli Tătar. (v. dumnealui Vornicu Fănică, din leat 1811 August 27. 24 stînjăni 6 palme din Murseni, baştină).

Ghiorghiţă α CI = Neculai Rău vîndut preutului Toma Zet Toder Rău

" α CII = Enachi Rău

. α DI = Gafta, ci au ţinut-o Toma

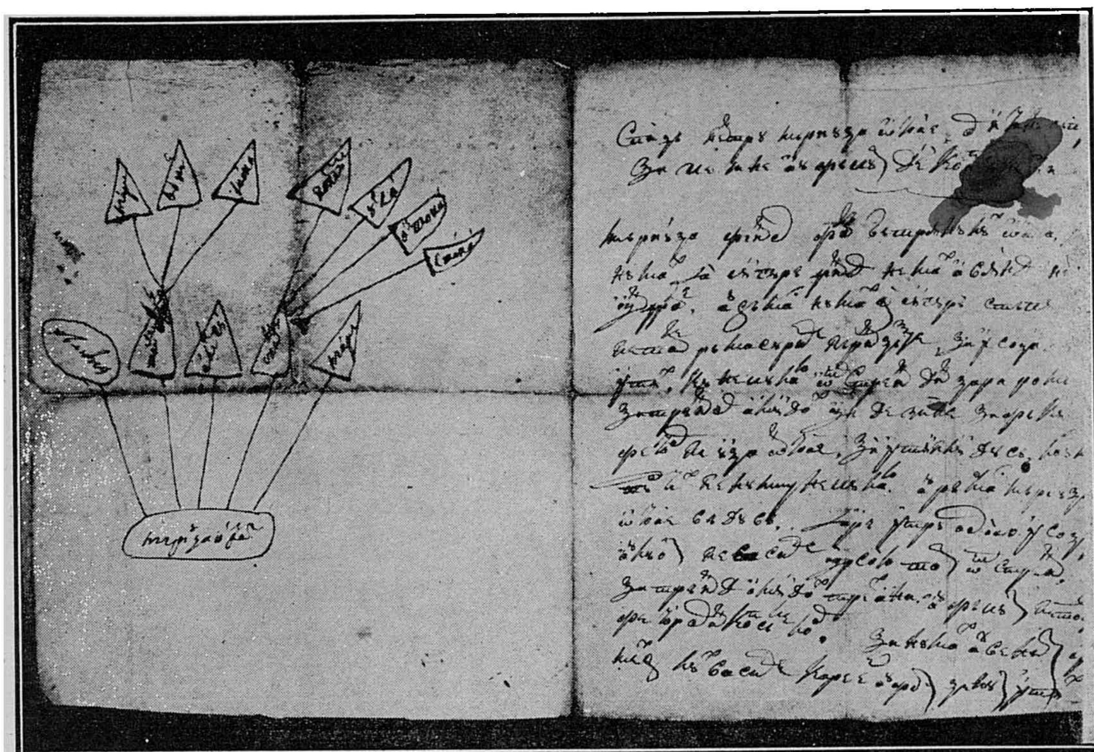
" α DII = Neculaiu Rău, nepot lui Toder Rău săn lui Antohi

" α DIII = Preuteasa p(o)pii Toma ot Rădiana. (vând leat 1828 agst 2, 10 stînjăni 2 palme ce s'arată sus).

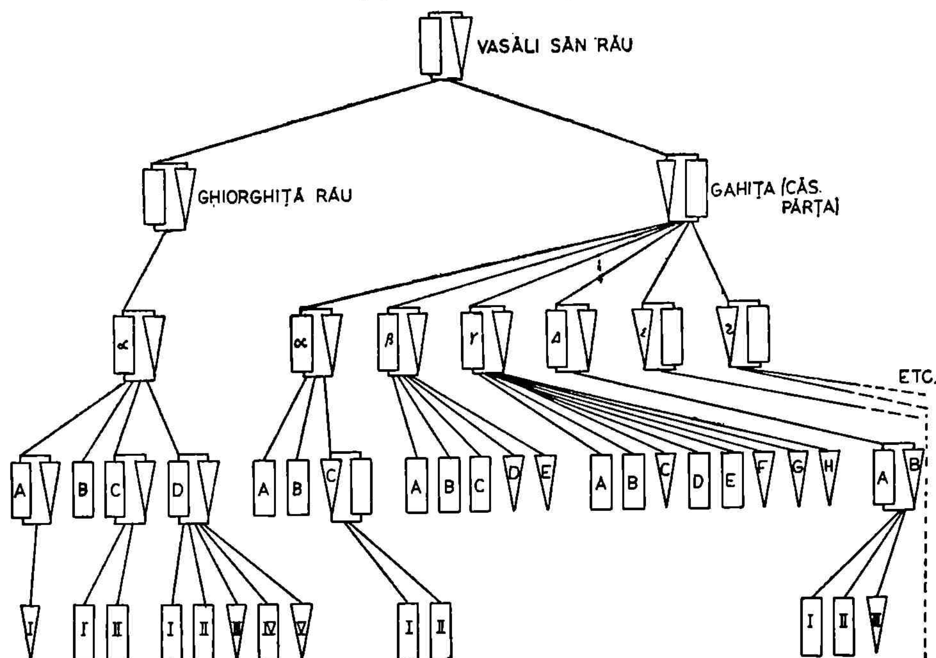
Ghiorghiţă α DIV = Vasăli Rău

" α DV = O fată, nu se ştie unde-i.

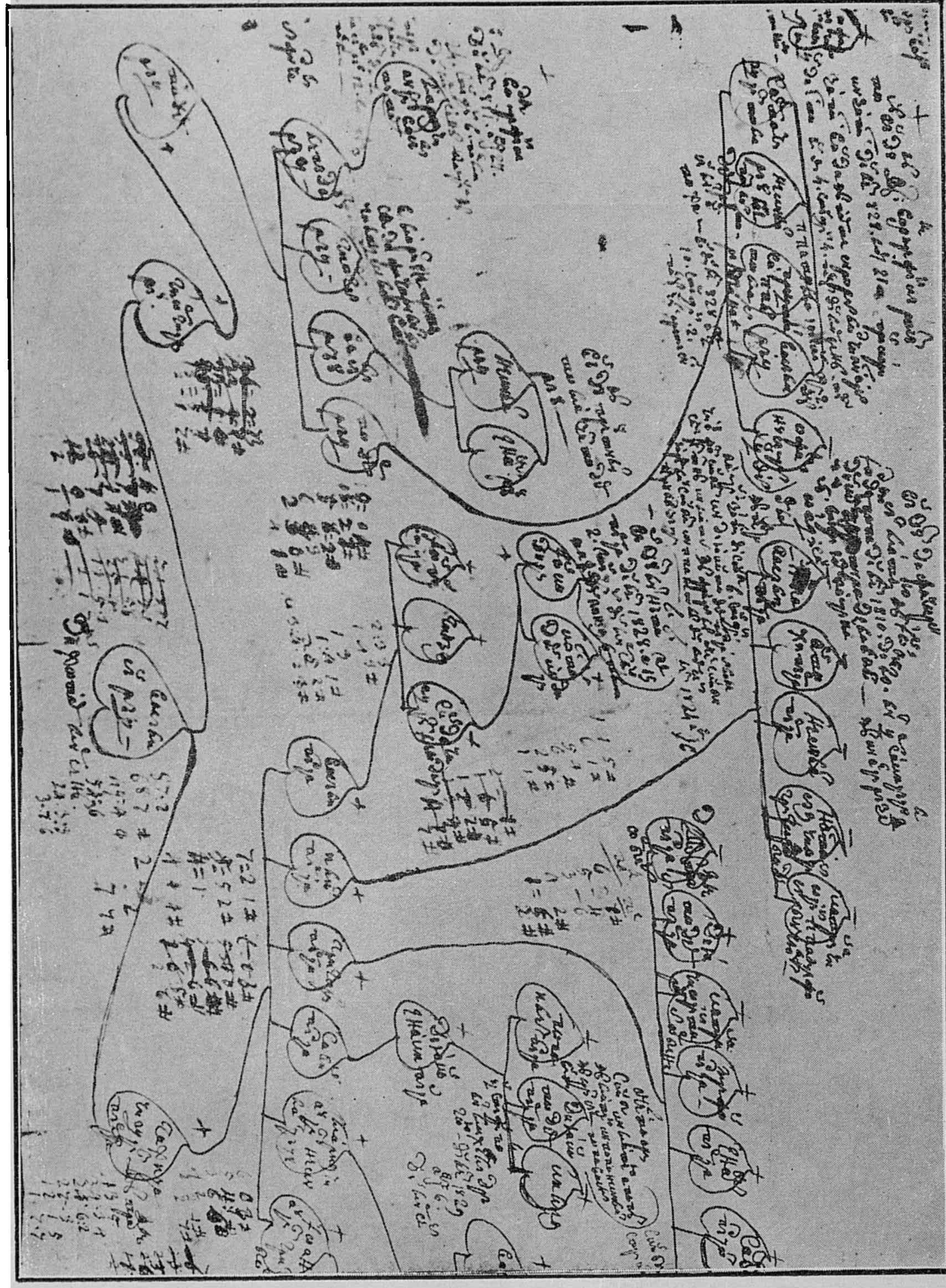
Acoladă peste Ghiorgiţă α D I II III şi IV; deasupra stă scris: Totu vândut

O spiță de neam nerejeană.

Spița de neam a satului Rîpile (Bacău).

Spița satului Rîpile (fragment).

Dumn. Vornic Fănică Rosăt, cu zapis din leat 1828, prin care zapis vîndu şi parte surori lor, ci nu să ştie de este vie. 4 stînjeni 4 palme din Murseni. Tij Popa Toma, 10 stînjeni 2 palme.

Gahiţa, ci au ţinut-o Dumitraşcu Părţa

Gahiţa α = Vasăli Părţa
„ β = Ilie Părţa
„ γ = Grigore Părţa
„ δ = Savir Părţa
„ ε = Maria ci au ţinut Neculaiu Ţăţu
„ ζ = Ioana ci au ţinut-o Grigoraş Borce

Gahiţa α A = Ion Părţa
„ α B = ?
„ α C = Sanda, ci au ţinut-o Codiţă

Gahiţa α CI = Ion Codiţă (vîndut lui Năstase Părţa, din leat 1828 Aprilie 15, 2 stînjeni din Murseni şi 2 din...)
Gahiţa α CII = Costandin Codiţă

Gahiţa β A = Popa Vasăli Părţa
„ β B = Antohi Părţa
„ β C = Neculai Părţa
„ β D = Nastasăea ci au ţinut-o Grigoraş Bolde
„ β E = Catrina ci o ţinut-o Popa Ştefan ot Buciumeni

In acoladă, de-asupra: vîndut di ficiorii săi Matei şi Ion. Iar de Popa, din leat 1810 Decvr 20 lui Ursachi Tătul... cumpărătura de la Albai şi cu alţi răzeşi ot ...iar baştină.

Gahiţa γ A = Dumitraşcu Părţa ot Orbeni
„ γ B = Diacu Toder Părţa
„ γ C = Catrina ci o ţinut-o F...ot Orbeni
„ γ D = Ştefan Părţa
„ γ E = Enachi Părţa
„ γ F = Sanda Părţa
„ γ G = Ilinca, ci o ţinut-o C...
„ γ H = Dochiţa Bălănoiu
Gahiţa α A = Diaconu Enachi Părţa
Gahiţa δ AI = Popa Ilie Părţa
„ δ AII = Diaconu Toder Părţa

(In acoladă: Acesta au schimb. cu Mateiu; apoi de Mateiu cu Popa Neculai (schimbu stricat) şi fiindu popa....... lui Mihăiţă Drăgoiu; din leat 1829 Avgst 6 Din Murseni).

Gahiţa δ AIII = Chiliea etc., etc.

Evident, până la stabilirea complectă a spiţei, mult ar mai fi de lucrat.

Nădăjduim totuşi că se vor vedea de către toţi cei care au lucrat asemenea spiţe, avantagiile pe care le prezintă sistemul de transcriere pe care îl propunem.

H. H. STAHL

COMPOZIŢIA RASIALĂ A POPULAŢIEI DIN ŞANŢ (NĂSĂUD) [*]

O monografie antropologică izolată ar necesita menţionarea condiţiilor geografice şi istorice ale satului cercetat. Cum lucrarea noastră privitoare la antropologia populaţiei din Şanţ se încadrează în monografia sociologică a acestei comune, lăsăm pe seama geografului şi a istoricului precizările necesare [1].

Materialul [2] se alcătueşte din 200 de persoane: 100 bărbaţi şi 100 femei. Cercetările s'au extins numai: (a) asupra persoanelor adulte între 20 şi 50 de ani; şi (b) asupra persoanelor băştinaşe în Şanţ de 3 generaţii, adică persoanele cercetate, părinţii şi bunicii lor. Respectarea consecventă a acestor condiţii a făcut să atingem cu oarecare dificultate chiar şi acest nr. de 200 de persoane, proporţia celor imigraţi din satele vecine fiind relativ mare. N-rul este totuşi suficient din p. d. v. al statisticei antropologice, spre a trage concluzii cu privire la compoziţia rasială a întregii populaţii adulte din Şanţ.

La urma articolului redăm câteva tipuri rasiale. Fotografiile sunt luate de autor. Lipsa de spaţiu ne-a obligat să redăm un mic număr de fotografii individuale şi acestea numai în 2 norme şi numai 2 grupuri neselecţionate (unul de bărbaţi, unul de femei).

In tab. 1., redăm distribuţia frecvenţei elementelor aparţinând unei singure rase [3]. Tab. 2. conţine restul elementelor birasiale, iar Tab. 3., însumează la un loc ambele categorii.

Tab. 1. Compoziţia rasială a populaţiei din Şanţ (Năsăud). Elementele unirasiale.

		Alpină	Dinarică	Mediterană	Orientală	Nordică	Esteuropeană	Dalică	Total
Bărbaţi	n	12	3	40	7	7	4	2	75
	%	*16.0*	*4.0*	*53.3*	*9.3*	*9.3*	*5.4*	*2.7*	100
Femei	n	26	1	18	9	5	6	1	66
	%	*39.4*	*1.5*	*27.3*	*13.6*	*7.6*	*9.1*	*1.5*	100
Bărbaţi şi Femei	n	38	4	58	16	12	10	3	141
	%	*27.0*	2.8	*41.1*	*11.4*	8.5	*7.1*	2.1	100

*) Din lucrările Institutului de Igienă şi Igienă Socială Cluj. Director: Prof. Dr. *I. Moldovan.*

1) Ne mulţumim să menţionăm doar, că satul grăniceresc Şanţ sau Rodna Nouă, e aşezat pe Someşul Mare, în Munţii Rodnei, la o altitudine de 584 m. — locul pe care se află Biserica. Aparţine plăşii Rodna şi după recensământul din 1930 are 2.352 de locuitori, cu 608 clădiri şi 571 gospodării.

2) Prelucrarea materialului o datoresc în cea mai mare parte D-nei *Tilly Făcăoaru.*

3) De definiţia conceptului rasă sau sub-rasă europeană ca şi de „criteriile diagnozei rasiale" ne-am ocupat în „*Buletinul Eugenic şi Biopolitic*, Vol. VI. 1935, p. 341.

Tab. 2. Distribuția frecvenței elementelor birasiale

		Alpină predom. + div.	Dinarică predom. + div.	Mediterană predom. + div.	Orientală predom. + div.	Nordică predom. + div.	Esteuropeană predom. + div.	Dalică predom. + div.	Nedet.	Total
Bărbați	n	2		11	3	1	5	1	2	25
	%	*8*		*44*	*12*	*4*	*20*	*4*	*8*	100
Femei	n	11		8	1	5	8		1	34
	%	*32.3*		*23.5*	*3.0*	*14.7*	*23.5*		*3.0*	100
Bărbați și Femei	n	13		19	4	6	13	1	3	59
	%	*22.0*		*32.2*	*6.8*	*10.2*	*22.0*	*1.7*	*5.1*	100

Tab. 3. Compoziția rasială a populației din Şanţ, cu elementele uni și birasiale la un loc

		Alpină	Dinarică	Mediterană	Orientală	Nordică	Esteuropeană	Dalică	Nedeterminat	Total
Bărbați	n și %	14	3	51	10	8	9	3	2	100
Femei	n și %	37	*1*	*26*	*10*	*10*	*14*	*1*	*1*	100
Bărbați și Femei	n	51	4	77	20	18	23	4	3	200
	%	*25.5*	*2.0*	*38.5*	*10.0*	*9.0*	*21.5*	2.0	*1.5*	100

Diferențieri sexuale. Femeile din Şanţ — ca dealtfel și din alte sate ardelene cum sunt Măguri (Cluj) și Voşlăbeni (Ciuc), aparțin tipului alpin într'o proporție de două ori mai mare ca bărbații. In schimb pentru tipurile dinaric și mediteran femeile sunt aproximativ de două ori mai puțin numeroase ca bărbații. Pentru toate celelalte categorii, proporțiile rămân apropiate în ambele eșantioane. In *seria masculină* ierarhizarea numerică în ordine descrescândă a raselor este: mediterani, alpini, orientali, nordici, esteuropeni, dinarici și dalici. In *seria feminină* ordinea este asemănătoare, cu excepția elementelor alpine reprezentate în proporția cea mai mare. Am redat și proporțiile rasiale ale ambelor serii la un loc pentru a înlesni comparația cu populația altor sate. De reținut în Tab. 1, este mai ales proporția foarte mare de elemente mediterane, care e și mai izbitoare, dacă adăogăm varianta orientală.

Pentru a preîntâmpina vreo confuzie, precizăm aici ce înţelegem prin rasă orientală. Acest tip se deosebeşte de trunchiul mediteran, din care Eugen Fischer este de părere că derivă, prin câteva caractere de importanţă secundară: occiputul e arcuit în partea de sus, nasul are dosul convex şi puţin îndoit către vârf, cu rădăcina adâncită; bărbia mică, neconturată, dată înapoi; deschizătura palpebrală dă ochiului forma migdalei, iar uneori merge oblic în sus şi în afară; tenul deschis sau palid gălbui. Caracterele principale: statura, indicele cefalic, facial şi nasal, cum şi complexul pigmentar, sunt comune cu acele ale rasei mediterane. Infăţişarea fizică a acestui tip este diferită de aceea ce am fi înclinaţi să credem când e vorba de „tipul oriental".

Populaţiile din extremul orient (de origină extra-europeană), cum sunt armenii sau evreii, aparţin în proporţii masive rasei pre sau vest-asiatice, (semite sau hetite) ori rasei indice. Ca rezultat al unor cercetări asupra a 1500 de studenţi de toate naţionalităţile dela Universitatea din Cluj, am găsit că printre studenţii evrei, tipul oriental se află într'o foarte mică proporţie cu 1.6 %, pe când rasa pre-asiatică dă proporţia cea mai mare cu 41.9 %. Iată de ce n'am fi făcut o eroare prea mare, dacă am fi însumat varianta orientală la un loc cu rasa mediterană. Eroarea ar fi fost neasemuit mai mică decât aceea a lui Ripley, de pildă, care punea rasa alpină la un loc cu rasa dinarică, sau a lui Rosinski, care a însumat rasa nordică la un loc cu elementele esteuropene, pe cari el le numeşte „subnordice".

Armonia dintre cele două eşantioane e deplină, dacă socotim împreună tipurile rasiale brune faţă de tipurile rasiale blonde. Deoparte rasele: alpină + dinarică+mediterană+orientală, de altă parte, rasele: nordică+esteuropeană+dalică:

	Componentele bogat pigmentate în %	Componentele sărac pigmentate în %	Total
B.	82.7	17.3	100
F.	81.8	18.2	100
B. + F.	82.3	17.7	100

Pigmentaţia se distribue la fel în ambele sexe. Rămâne să vedem distribuţia caracterelor descriptive singulare, lucru care ne va servi drept metodă de control a diagnozei rasiale.

Proporţia elementelor birasiale e mică, de aceea şi neregularitatea distribuţiei faţă cu eşantioanele elementelor unirasiale. Raportul între proporţia raselor brune faţă de proporţia raselor blonde se schimbă în favoarea raselor blonde pentru ambele serii:

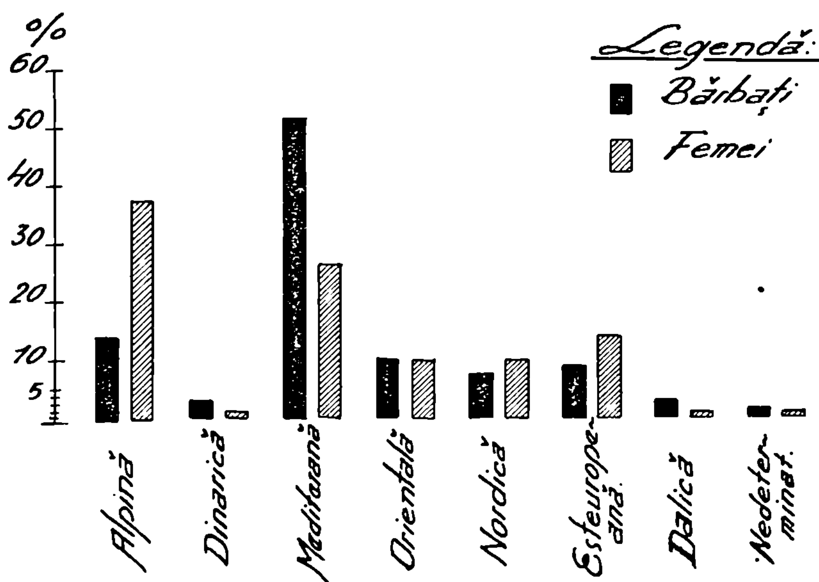
	Componentele bogat pigmentate în %	Componentele sărac pigmentate în %	Total
B.	69.6	30.4	100
F.	60.6	39.4	100
B. + F.	64.2	35.7	100

Iar dacă am considera elementele uni- şi birasiale la un loc avem:

	Componentele bogat pigmentate în %	Componentele sărac pigmentate în %	Total
B.	79.6	20.4	100
F.	74.7	25.3	100
B. + F.	76.8	23.2	100

Incolo, regăsim în lotul elementelor birasiale aceeaş preponderenţă a componentei mediterane în seria masculină şi a componentei alpine în seria femenină, ca şi în lotul elementelor unirasiale. Dintre rasele cu pigmentaţie slabă, componenta esteuropeană este cu mult cea mai numeroasă în ambele serii.

Totalizând ambele categorii, avem distribuţia frecvenţei pe rase în Tabela 3 iar Graficul 1 reprezintă intuitiv acelaş lucru.

Cum reiese din înfăţişarea proporţiilor, distribuţia frecvenţei este similară în ambele serii cu excepţia componentelor dinarică şi mediterană, în cari bărbaţii sunt de două ori mai numeroşi şi alpină, în care în schimb femeile sunt de 2.6 ori mai numeroase.

Specificul rasial din Şanţ, rămâne a fi mai de aproape precizat după ce vom fi publicat seria capitolelor cuprinzând întreaga structură morfologică a populaţiei cercetate. Fără ca aceste date să fi fost publicate în prealabil, nu-i cu putinţă o discuţie amănunţită a acestei chestiuni. Dacă ne-am îngăduit totuşi să inversăm

ordinea capitolelor şi să anticipăm cu sinteza monografiei în loc să ne ocupăm mai întâi cu analiza caracterelor antropologice în parte, o facem din motivul că s'ar întârzia prea mult cu această parte a studiului nostru, în aşteptarea publicării capitolelor în ordinea metodică. Adăogăm doar câteva preciziuni cu privire la acest specific al raselor din Şanţ, pe baza materialului elaborat, deşi acestea sunt prisoselnice pentru specialişti.

Nu ne putem aştepta să găsim la noi nordicul tipic din Scandinavia sau din Scoţia şi nici mediteranul tipic din Sicilia. Un tip rasial este determinat de intensitatea bastardizării, adică de numărul raselor şi de proporţia în care fiecare rasă este reprezentată în populaţia totală. Cum aceste proporţii diferă dela o provincie la alta sau dela o ţară la alta, tipurile vor diferi şi ele corespunzător. Locuitorii de rasă nordică din fiordurile norvegiene, din alpii bavarezi şi de pe coastele siciliene, deşi aparţin aceluiaşi tip rasial prin trăsăturile morfologice generale, ei se deosebesc printr'un oarecare număr de variaţiuni ale aceloraşi caractere. Fără ca diversitatea tipurilor să fie aşa de mare, încât o clasificare a lor să devină imposibilă, ea este totuşi de natură a ne obliga să ţinem seamă de limitele abaterilor dela tipul clasic, găsit şi descris iniţial în focarul de răspândire al rasei respective.

In Şanţ elementele rasiale cele mai apropiate de tipul clasic sunt alpinii în ambele serii şi mai ales femeile, esteuropenii şi varianta orientală a rasei mediterane. Se abat dela tip dinaricii, mediteranii şi mai ales nordicii. Pentru nordici, complexul pigmentar nu-i destul de deschis, iar pentru mediterani acelaş complex nu-i destul de închis. Ambele tipuri rasiale sunt brachi-şi mezocefale. Dolicocefalia este cu totul absentă.

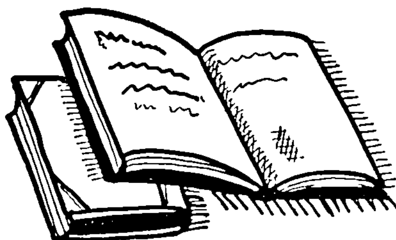
In rezumat: 1. Populaţia de ambe sexe din Şanţ aparţine tipului mediteran în proporţia cea mai mare cu 38,5%. Urmează alpinii cu 25.5%, apoi esteuropenii cu 21.5%, varianta orientală cu 10.0%, nordicii cu 9.0%, iar dinaricii şi dalicii sunt disparenţi cu câte 2%.

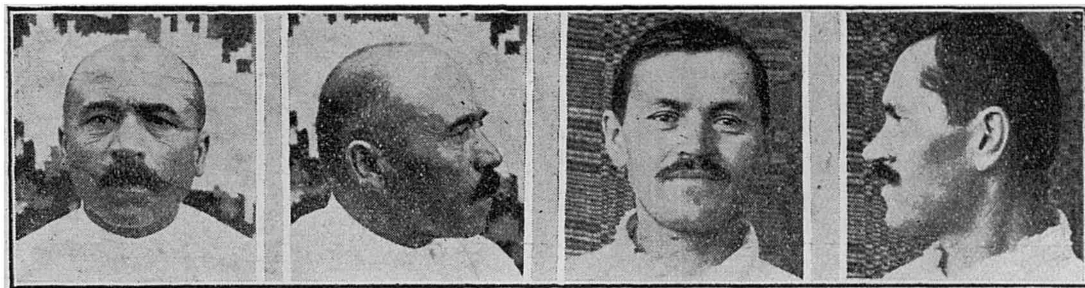
2. Proporţia componentelor rasiale brune este aproximativ echivalentă în ambele serii şi este de 76.8%, considerând ambele sexe la un loc faţă de elementele de pigmentaţie săracă în proporţie de 25.3%.

3. Cu privire la proporţiile rasiale în cele două serii, am găsit că tipul mediteran predomină printre bărbaţi, iar tipul alpin predomină printre femei.

4. Rasele cele mai apropiate de tipul clasic sunt rasa alpină şi esteuropeană, iar cele mai îndepărtate sunt rasele nordică şi mediterană.

I. FĂCĂOARU

Rasă alpină

Rasă alpină

Rasă dinarică

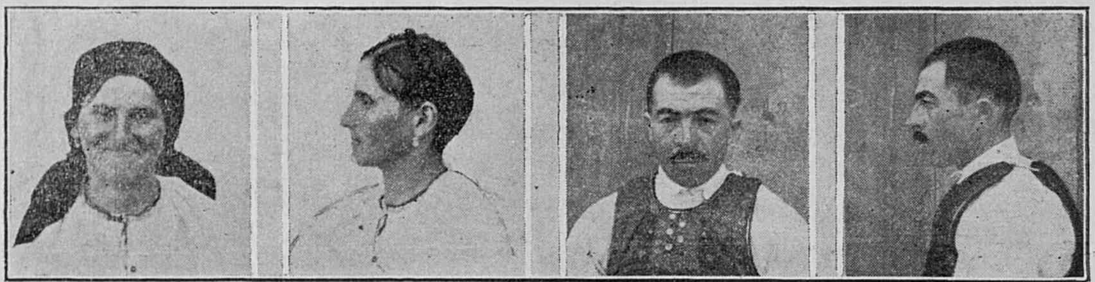

Rasă dinarică *Rasă mediterană*

(**I. Făcăoaru:** *Compoziția rasială a populației din Șanț-Năsăud)*

Rasă mediterană

Rasă mediterană *Rasă orientală*

Rasă orientală

Rasă orientală *Rasă nordică*

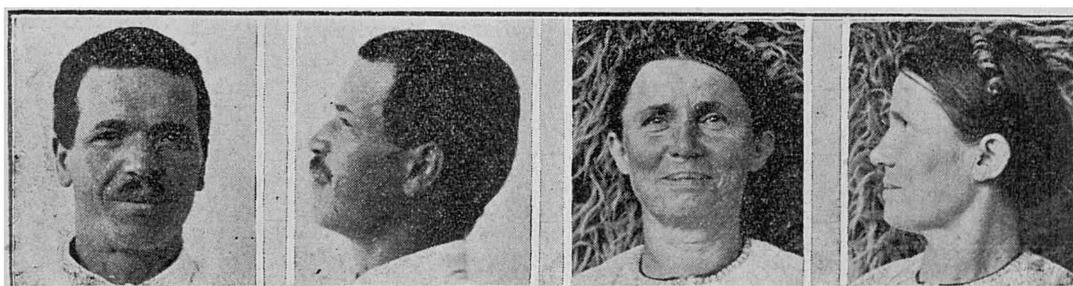
(**I. Făcăoaru:** *Compoziția rasială a populației din Șanț-Năsăud*)

Rasă nordică

Rasă nordică *Rasă esteuropeană*

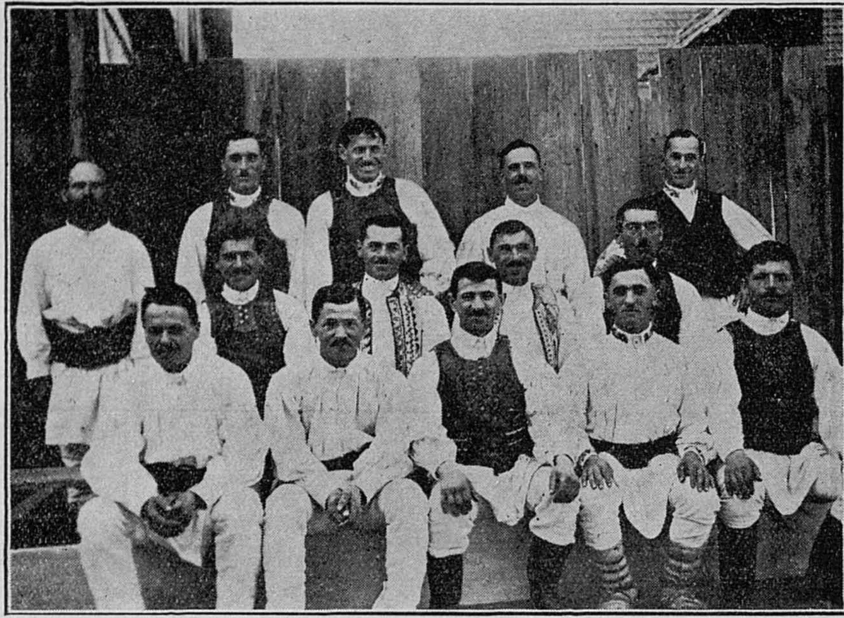

Rasă esteuropeană

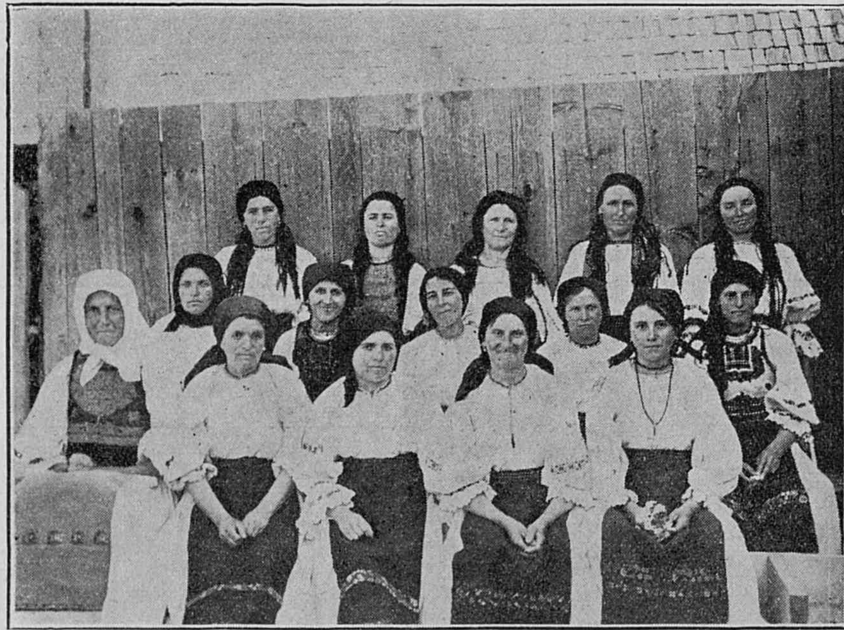
Rasă mongoloidă

(**I. Făcăoaru**: *Compoziția rasială a populației din Șanț-Năsăud*)

a b c d e
f g h i
j k l m n

a=alpin 2; b=nordic-mediteran; c=mediteran 2; d=mediteran 2; e=mediteran nordic; f=mediteran 2; g=mediteran 2; h=mediteran 2; i=dinaric 2; j=mediteran 2; k=alpin 2; l=alpin 2; m=oriental 2; n=esteuropean 2

a b c d e
f g h i j
k l m n o

a=alpină 2; b=alpină 2; c=esteuropeană 1; d=mediterană 2; e=esteuropeană-alpină, f=esteuropeană 2; g=alpină 2; h=orientală 1; i=esteuropeană 2; j=orientală 1; k=dinarică 1; l=alpină 2; m=alpină 1; n=mediterană [2; o=mediterană-alpină.

(I. Făcăoaru: *Comp[illegible] din Şanţ-Năsăud*).

CÂTEVA DATE DESPRE EXPLOATAȚIUNILE AGRICOLE DIN ȘANȚ

Organizarea și rentabilitatea exploatațiunilor agricole din Comuna Șanț (Năsăud) sunt strâns legate de următoarele trei mari îndeletniciri ale sătenilor: I. Cultura plantelor agricole, II. creșterea animalelor, III. munca lăturalnică.

I. In ceea ce privește culturile agricole putem preciza că suprafețele cultivate sunt foarte restrânse și aceasta din cauza condițiunilor naturale, puțin favorabile.

Suprafețele restrânse de pământ arabil, se pot urmări din datele statistice aflate la dosarul economic al I. S. R. cât și din cifrele ce vom prezenta în acest articol.

Pământul productiv poate fi grupat în trei categorii:

1. Pământul din vatra satului — pământ de luncă — cultivat exclusiv cu porumb și legume; îngrășat puternic cu băligar.

2. Pământul de coastă cultivat până la oarecare înălțime cu orz, ovăz și cartofi. Producția este în funcție de condițiunile climaterice anuale. In genere cartofii dau producție bună și sunt întrebuințați deopotrivă pentru hrana familiei cât și a animalelor, în special a porcilor. Suprafețele cultivate cu aceste plante ar putea fi sporite, însă în preajma pădurilor recoltele sunt distruse de animalele sălbatice ca: mistreți, cerbi, urși.

3. Pământul ocupat cu fânețe naturale, din care o mică parte este rezervat pentru pășune. De obiceiu pășunatul se face după strângerea fânului.

Fânețele naturale ocupă cea mai întinsă suprafață din proprietatea sătenilor.

Recoltele nu se vând, ci servesc pentru consumul propriu, iar acelora cărora le prisosesc bucatele, dau pe schimb de muncă la cei nevoiași.

II. Creșterea animalelor constitue la Șanț un isvor însemnat de venituri. Sătenii se ocupă în deosebi cu creșterea bovinelor și creșterea oilor. Rasa de vaci crescută este Pintzgau.

Laptele este valorificat pe loc prin fabricarea brânzei sau a laptelui acru la putină. Cea mai mare cantitate de lapte este consumat de proprietar cu familia sa iară ceea ce prisosește este împărțit la cei în lipsă, în schimbul muncilor cu brațele și carul la lucrările de câmp. Femeile nevoiașe lucrează la gazde, la torsul lânei, asemenea pe lapte.

Nădejdea cea mare de câștig a gospodarului dela vite, constă în vânzarea mânzaților sau a boilor îngrășați. Juncii sunt cei mai căutați la târg. Ei sunt cumpărați de alți săteni pentru a-i forma boi de jug sau pentru a-i crește și să-i vândă cu câștig. Sătenii din Șanț, deasemenea cumpără dela târg (Rodna) boi slabi sau tineri și după ce îi țin un timp pentru îndreptat, îi vând cu un câștig de 1-3000 lei. Gospodarul vinde din vaci, numai când îi prisosesc, când are nevoie urgentă de bani sau îi lipsește nutrețul.

Samsarii cumpără în special boi pentru îngrășat, însă oferă prețuri slabe.

III. Pentru sătenii cu suprafețe restrânse de pământ și în această categorie intră numărul cel mai mare, isvorul principal de câștig îl formează munca la pădure și la fabrica de cherestea „Regna" (Societ. Coop. pentru exploatarea pădurilor grănicerești). Date concludente vom prezenta într'un articol viitor. Ne mulțumim să dăm un extras din o fișă economică — fiind informator săteanul George Olariu.

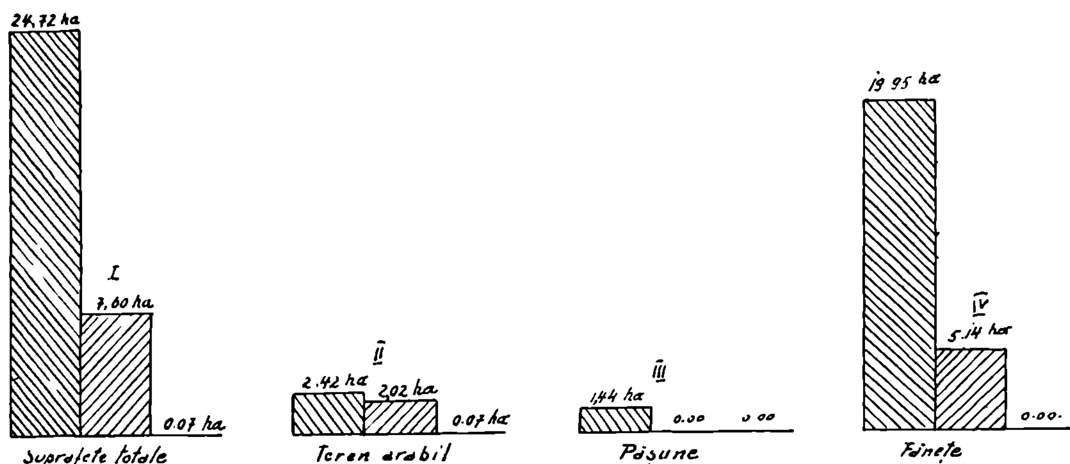
„In timpul cât fosta Regna a sistat lucrările, până la limpezirea situației, — cam $^1/_3$ parte din populație, care trăia exclusiv din lucrările la fabrică și pădurărit, au dus-o foarte greu, căci neavând unde să lucre, nu puteau câștiga cele necesare pentru existența lor. Gospodarii în stare mai bunișoară, încă nu le da mâna ca

să-i tocmească în lucrările de gospodărie pentru ei, neavând mijloace cu ce să-i plătească, dată fiind împrejurarea că numai câțiva fruntași sunt care posed dela 50 jugăre în sus pământ cultivabil (inclusiv fânețe și pășune). Cam $^1/_3$ parte din populație posedă cam 10-15 jugăre pământ iară restul joacă între câțiva stânjeni patrați și câteva jugăre. De aici urmează că, fără lucru la pădurărit, atât cu palma cât și cu trăsura, nu se poate trăi aici, oricât de bine s'ar organiza populația și oricât de regule bune s'ar introduce în metoda de gospodărie publică și particulară."

Iată dară cât de multă nădejde pun sătenii pe munca la pădure și fabrică. Din datele ce vom prezenta se va distinge în ce măsură fiecare categorie de săteni recurg la munca lăturalnică.

In ceea ce privește organizarea vieții economice în toate manifestările ei, constatăm multe lipsuri, ca de pildă necesitatea creierii unei cooperative de aprovizionare, creiarea unui sindicat pentru creșterea vitelor de rasă, ori organizarea agricultorilor bazată pe tehnică și îndreptată pe o cale rentabilă — clima este propice pentru cultura pomilor etc.

Este drept că echipa regală studențească s'a ocupat îndeaproape de toate aceste probleme și ca un prim rezultat, putem menționa creiarea cooperativei de aprovizionare și consum care funcționează în condițiuni bune.

Prezentăm în articolul de față câteva din observațiunile noastre, bazate pe cifre, privind organizarea exploatațiunilor agricole din Com. Șanț.

Studiul se bazează pe datele a 9 bugete alese din totalul de 60 câte am încheiat în toamna anului 1935, grupate în trei categorii de exploatații.

I. 3 exploatații cu o întindere de pământ cuprinsă între 40-50 jugăre, reprezentate prin prima coloană a graficelor alăturate. Din această categorie fac parte numai câțiva gospodari din Comuna Șanț și sunt considerați ca cei mai înstăriți.

II. In grupa II-a am ales trei gospodării având suprafețe cuprinse între 14-20 jugăre și pe cari le considerăm de stare mijlocie (coloana a doua din grafice).

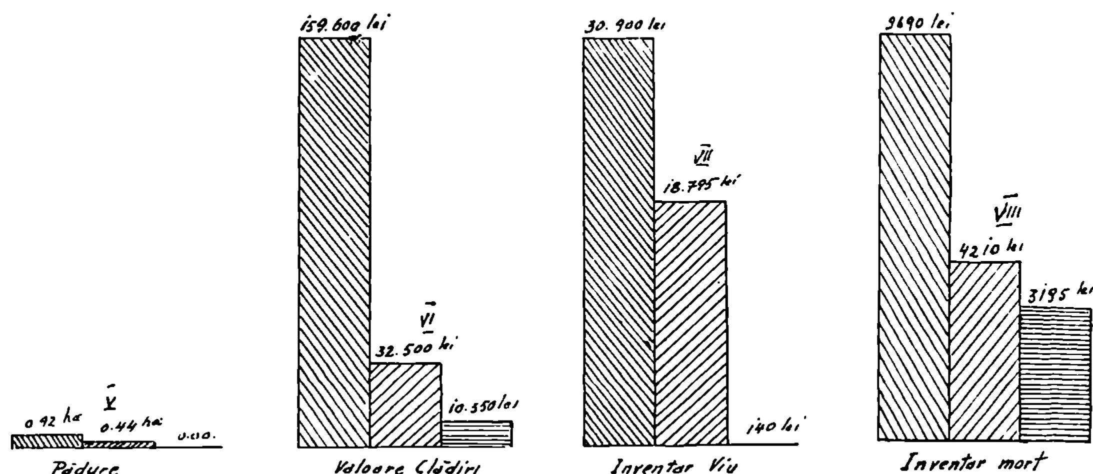
III. Sătenii fără pământ, trei exploatații, (coloana a treia din grafice).

Din cifrele prezentate și din grafice reiese că suprafața de teren arabil este redusă pentru toate categoriile de exploatații.

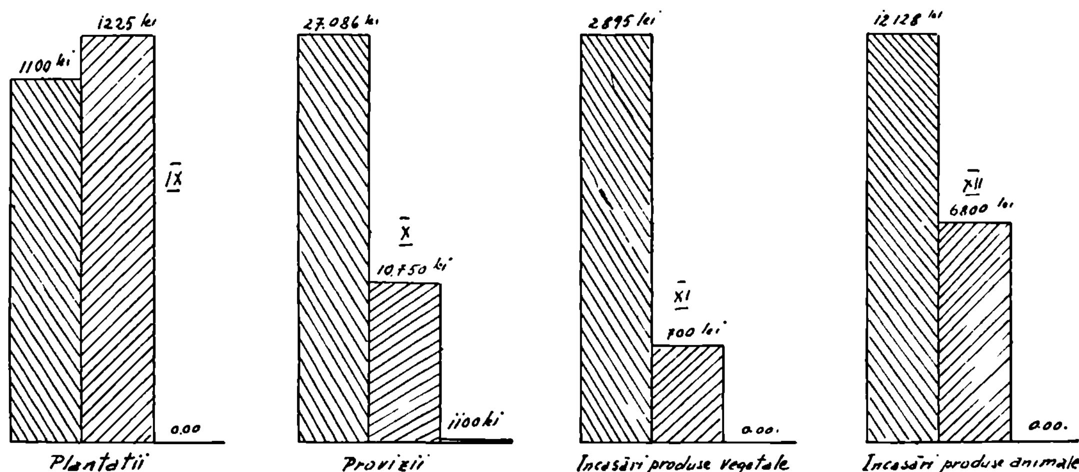
Se înțelege că în această stare de fapt — impusă dealtfel de condițiunile naturale, locuitorii vor da mai multă atenție creșterii vitelor. Insămânțările pe cari le fac, vor contribui numai la susținerea nevoilor de hrană ale familiei. Se pune mare bază pe porumb și cartofi. Orzul și ovăzul servesc la hrana animalelor. Alte culturi speciale nu au. Legumele ca de pildă: fasole, varză, sfeclă, se cultivă printre porumb.

Cantitatea de fân produsă de fâneţe, este în măsură să întreţie pe timp de iarnă numai un stoc restrâns de animale. Calitatea fâneţelor nu este din cea mai bună. Se observă dealtfel că există o relaţie între întinderea fâneţelor şi numărul şi valoarea animalelor.

Graficele No. IV şi VII arată care este raportul; cu cât suprafaţa ocupată de fâneţe este mai mare, cu atât şi valoarea animalelor creşte.

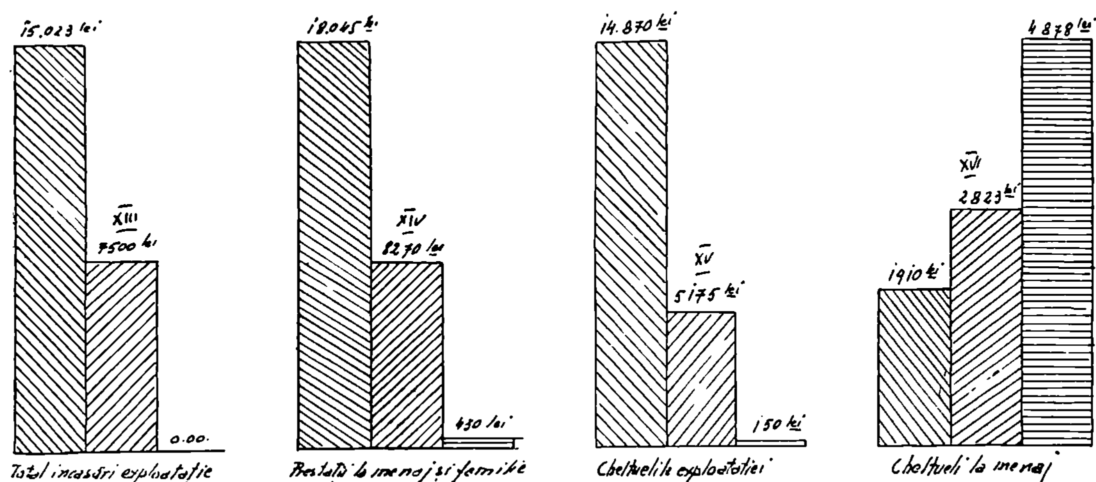
Cifrele din graficele No. XI şi XII ne demonstrează că exploataţiunile agricole pun mare bază pe încasările de animale şi produse animale, mult superioare faţă de încasările din produsele vegetale. Acestea din urmă contribue mult mai puţin la încasările exploataţiilor. Ele vor lua în schimb parte, în mai mare măsură, la susţinerea hranei familiei.

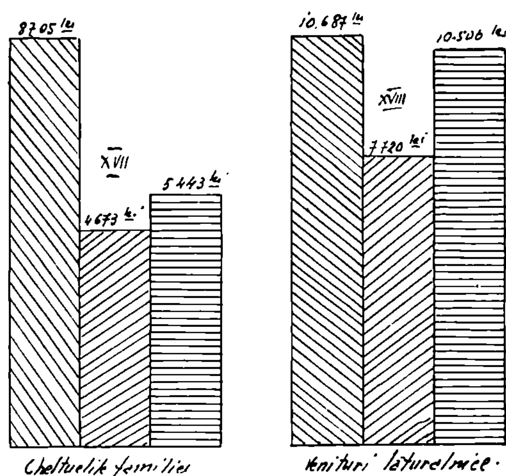
Suprafeţele cu pădure şi păşuni sunt restrânse. Păşunatul se face în timpul verii la munte, iar către toamnă şi la începutul primăverii pe terenul de fâneţe. Acest procedeu de a paşte vitele pe fâneţe este cu totul înapoiat şi criticat chiar de săteni. Este ceva analog cu păşunatul vitelor pe mirişte. Intre întinderea suprafeţelor şi valoarea clădirilor, este deasemenea un raport care se poate constata din graficele I şi VI: cu cât suprafeţele totale sunt mai întinse, cu atât valoarea clădi-

rilor crește. Valoarea clădirilor se poate compara și cu întinderile de fânețe, cari dețin partea cea mai mare din suprafața totală și imprimă prin aceasta caracterul exploatației. Cu cât suprafața fâneței crește, cu atât valoarea clădirilor este mai mare.

Nu totdeauna însă — și vom preciza aceasta când vom prezenta studiul complet pentru 60 exploatațiuni, — valoarea clădirilor din exploatațiunile fără pământ scade proporțional cu cei ce posedă o întindere medie de pământ.

Sătenii cari nu au deloc pământ, adesea se lipsesc chiar de o vacă, pe când acei cari au numai 2-3 jugăre -- se îngrijesc să-și țină o vacă pentru lapte și chiar câte un porc. Deci diferența de inventar clădiri între o categorie și alta e determinată și de prezența sau lipsa grajdurilor sau a șoproanelor, în funcție de creșterea vitelor.

Deasemenea trebuie să arătăm că un gospodar cu o întindere mai mare de pământ, are la câmp câte o casă de adăpost și chiar câte un șopron pentru vite. Acestea au fost trecute în inventar și măresc valoarea clădirilor. La calcul nu am deosebit nici valoarea locurilor de casă. Aceasta se va vedea la prezentarea studiului complet.

Deasemenea există o relaţiune între întindere şi inventarul viu sau mort. Se înţelege că aici nu poate fi un raport fix, dar se distinge diferenţa cercetând graficele Nr. I, IV, VII şi VIII: cu cât suprafaţa de pământ (incl. fâneţe) este mai mare cu atât creşte valoarea inventarului viu şi mort.

Valoarea mare a inventarului mort o constituie carul, plugul, sania, iar la cei fără pământ ţaprinul. Urmează celelalte unelte cu valoare scăzută, ca de pildă: furci, lopeţi, grapă de lemn, butoaie etc.

Gospodarii înstăriţi mai au câte o maşină specială de îmblătit, un mic atelier de tâmplărie pentru exploataţie şi câte un car mai bun.

In ceea ce priveşte valoarea plantaţiunilor nu putem trage o concluzie generală, dar se observă o creştere la exploataţiile mijlocii (vezi graficul IX).

Proviziile, se înţelege, vor fi în raport cu întinderea exploataţiei. Graficul No. XIII ne arată că încasările sunt în raport direct cu întinderea suprafeţii; la fel şi prestaţiile la menaj şi familie (graficul No. XIV).

Trebuie menţionat însă că deşi pare a fi un raport direct între mărimea exploataţiei şi prestaţiile exploataţiei la menaj şi familie, aceasta trebue studiată mai amănunţit, întrucât, cantitatea depinde şi de nr. membrilor familiei cari servesc în casă.

Cheltuelile exploataţiei, depind între altele şi de întinderea exploataţiei. Aceasta se poate observa din graficul No. XV.

Un lucru foarte interesant, îl constitue faptul că pe măsură ce se măreşte exploataţia, cheltuelile pe piaţă cu menajul scad (graficul XVI). Această stare este de altfel explicabilă prin aceea că exploataţiile mari îşi satisfac singure nevoile de hrană, cu produsele lor dela câmp. După piaţă nu cumpără decât ceea ce nu pot produce în gospodărie, ca de pildă, gaz, sare, orez şi făină de grâu (în regiune nu se cultivă grâu).

Cheltuelile ridicate ale familiei, corespund exploataţiunilor mari. Faptul se datoreşte unei îngrijiri mai bune de îmbrăcăminte a acestor categorii de gospodari. Situaţia materială le permite uneori să susţie şi câte un băiat la şcoli superioare. La nevoie recurg şi la venituri lăturalnice exploataţiilor, pentru a-şi satisface aceste pretenţiuni. Trebuie observat că exploataţiunile mici îşi susţin cheltuelile de tot felul, numai din venituri lăturalnice cum ar fi: munca la pădure, lucrul la fabrica de cherestea sau cu ziua la cei înstăriţi.

Aşa de pildă graficul No. XVIII ne arată că exploataţiile fără pământ au un venit lăturalnic de 10.506 lei care este repartizat la cheltuelile familiei (5443 lei), ale menajului (4878 lei), ale exploataţiei (150) şi mai rămâne un mic rest de bani în casă (35 lei).

In concluzie putem preciza:

I. Raportul dintre întinderea de pământ şi inventar este direct, dar nu în măsura cerută de exploataţiunile raţionale.

II. Exploataţiile sunt astfel organizate, ca în primul rând să satisfacă nevoile de hrană şi îmbrăcăminte ale gospodarului. Nu au nici o directivă de comercializare. Pentru cheltuelile urgente, gospodarul înstărit recurge la vânzarea animalelor, iar cel nevoiaş recurge la munca lăturalnică.

III. Exploataţiile nu sunt îndrumate după vreun principiu de rentabilitate. Cele mici fac eforturi de susţinere prin munci lăturalnice, nesocotind muncile în gospodărie, iar cele mari nu folosesc toate putinţele unei exploatări raţionale.

In studiul complet vom arăta care este rentabilitatea exploataţiunilor în starea de fapt şi care ar fi mijloacele de îndreptare.

Anexăm la acest articol trei bugete din 1936, aparţinând deasemenea la trei categorii de exploataţii, din care se pot trage concluziuni analoge cu cele descrise mai sus pentru anul 1935. Unele nepotriviri ce apar sunt lipsite de semnificaţie în privinţa rezultatului total, întrucât la numărul mai mare de exploataţii pe care l-am studiat, se vor face dela sine corectările necesare.

ANEXE

I

FORMULAR DE BUGET PENTRU GOSPODĂRII AGRICOLE*)

Comuna Şanţ, Jud. Năsăud.
Numele şi pronumele gospodarului: Simion Cicşa

I. MEMBRII FAMILIEI ŞI ETATEA FIECĂRUIA

		Ani			Ani
1.	Simion	73	5.	....	....
2.	Magdalena	60	6.	....	....
3.	Pamfil	22	7.	....	....
4.	....	....	8.	....	....

II. INVENTARUL GOSPODĂRIEI

A. Capital Activ

1. Pământ

	Ha.	Lei
a) Arături	3,60	38.700
b) Păşune	—	—
c) Fâneţe	24,60	128.500
d) Păduri	0,57	3.000
e) Vie	—	—
f) Pomi fructiferi	—	—
Total	*28,77*	*179.950*

2. Cladiri

	Durata probabilă Ani	Valoarea actuală Lei
a) Casă de locuit	—	60.000
b) Grajduri	—	—
c) Magazii	—	—
d) Şoproane	—	40.000
e) Şure	—	—
f) Remize	—	—
g) Coteţe	—	—
h) Împrejmuiri	—	100
i) Loc pentru casă	—	10.000
j) Căsoaie (2) grajduri (2) şure (2)	—	20.000
Total	—	*130.100*

3. Imbunătăţiri fonciare

Drenagii, irigaţii, etc.	—	—
Total	—	—

4. Inventar viu

	Buc.	Lei
a) Cai (mânji)	2	6000
b) Boi	—	—
c) Tauri	1	1000
d) Vaci	4	16000
e) Mânzaţi	—	—
f) Viţei	1	200
g) Porci	1	1000
h) Purcei	—	—
i) Oi	—	—
j) Capre	—	—
l) Găini	20	600
m) Gâşte	—	—
n) Albine (stupi)	10	1000
o) Raţe	—	—
p)	—	—
r)	—	—
s)	—	—
Total	—	*25800*

Din acestea:

	Buc.	Lei
Vite de muncă	2	6000
Vite de rentă	—	19800

*) Reproducem formularul complet, ca model pentru cei care vor să întreprindă asemenea cercetări.

5. *Inventar mort*	Buc.	Lei
a) Căruțe	1	300
b) Care	1	2000
c) Pluguri	1	150
d) Grape de fier . .	1	50
e) „ „ lemn .	—	—
f) Harnașemente . .	1	800
g) Mașini de secerat	—	—
h) Cositoare . . .	—	—
i) Coase	2	100
j) Semănătoare . .	—	—
l) Topoare, Țapin .	2	300
m) furci, lopeți, casmale	5	200
n) Materiale pt. lăptărie	—	—
o) Butoaie pt. varză .	1	50
p) Mașină de îmblătit .	1	3000
r) Sanie	1	100
Total . . .	—	*7050*

6. *Plantații* (val. fără teren)	Ha.	Lei
a) Pădure	0,57	2000
b) Vie	—	—
c) Pomi fructiferi .	20 buc.	2000
Total . .	—	*4000*

7. *Capital circulant* (prezent în exploatație la încheierea bugetului)	Kgr.	Lei	Disp. p. vânzare Kgr.	Disp. p. vânzare Lei
a) Fân nou 20 care	14.000	20.000	. ..	. . ... .
b) Pae 4 care . .	1.200	1.200	. ..	. . . .
c) Coceni	300	400	. ..	
d) Grâu	—	—	. .	....
e) Porumb	2.200	6.600	. ...	..
f) Orz	440	1.320	.. ..	.... ..
g) Ovăz	—	—	....	. .. .
h) Alte semințe cânepă	—	280	.. ..	. . ..
i) Mălai	—	—	.	.
j) Făină grâu . . .	—	—	... .	.
l) Lemne	—	3.000	... .	....
m) Vin	—	—	....	.
n) Fasole	30	150		.
o) Cartofi	2.200	4.000	..	. .....
p) Hrișcă	—	200		
Total provizii . .	—	*37.150*	... . .	.....
r) Numerar . . .	—	16		
s) Creanțe	—	—		
Total capital circulant	—	16	(fără provizii [1])	
Total capital activ . .	—	—		

B. Capital Pasiv	Când s'au făcut	Dob.	Lei
a) Datorii ipotecate	—	—	—
b) Datorii la bancă	—	—	—
c) alte datorii . .	—	—	—
d) Dobânzi în restanță .	—	—	—
Total . . .	—	—	—

Capitalul exploatației	314.050
Capitalul de exploatare	32.866
Capital activ	346.916
Capital pasiv	—
Avere netă	346.916
Capital activ la ha.	12.058
Capital pasiv la ha.	—
Avere netă la ha.	12.058

UTILIZAREA TERENULUI [2])

	Suprafața Ha.	Producția totală kgr.
a) Grâu	—	—
b) Orz	0,58	440
c) Ovăz	1,29	nu s'a făcut
d) Secară	—	—
e) Porumb	0,88	2200
f) Cartofi	0,57	2200
g) Fasole pe lângă porumb	—	30
h) Mazăre	—	—
i) Porumb furaje	—	—
j) Hrișcă	0,14	puțină
l) Cânepă	0,14	50 fuioare

	Suprafața Ha.	Producția totală kgr.
m) Trifoi	—	—
n) Lucernă	—	—
o) Ogor	—	—
Total teren arabil . . .	--	—
p) Pomi fructiferi . . .	—	—
r) Vie	—	—
Total teren cultivat . . .	—	—
s) Pădure	—	—
t) Teren neproductiv . .	—	—
Supr. Totală . .	—	—

1) Fără provizii, care nu mai erau prezente în exploatație la încheerea bugetului (sfârșitul anului agricol).
2) Se trece și suprafața arendata dela alții, iar în cazul dijmei, numai suprafața care se cuvine dijmașului

III. BUGETUL

1. Venitul brut al exploatației

A. *Incasările exploatației* (din produse vândute)	Kgr.	Lei
a) Grâu	—	—
b) Porumb	110	400
c) Orz	106	320
d) Ovăz	—	—
e) Struguri	—	—
f) Vin	—	—
g) Fructe	—	—
h) Secară	—	—
i) Mei	—	—
j) Mazăre	—	—
l) Fasole	—	—
m) Lemne	—	1800
n) Cartofi	—	500
o) Alte produse vegetale	—	—
p) Fân	—	7000
r) Pae	—	—
s) Lapte	—	200
ș) Animale mari (cai, boi).	—	—
t) Vițel	—	3000
ț) Porci	—	—
u) Păsări	—	—
v) Ouă	buc. 120	120
z) Oi mici	—	—
x) Lână	—	—
y) Arenzi primite	—	—
	—	—
	—	*13.340*

B. *Prestațiile exploatației la menaj și familie*	Kgr.	Lei
a) Grâu	—	—
b) Porumb	1144	4160
c) Lapte	500	2500
d) Porci	—	2000
e) Păsări	10	250
f) Ouă	300	200
g) Fasole	44	176
h) Cânepă (familie)	—	280
i) Lemne, 10 care	—	1000
j) Legume	—	300
l) Cartofi	440	800
m) Vin	—	—
n) Hrișcă	—	200
o)	—	—
Total prestații	—	*11866*
Total venit brut (A+B)	—	*25206*
Val. produselor disponibile pentru vânzare		

2. Cheltuelile exploatației	Lei
a) Argați (salarii)	2000
b) Zileri	700
c) Intreținerea și repar. clădirilor	100
d) Intreținerea și repar. inventarului mort și hamurilor	150
e) Cumpărare de fân	—
f) Cumpărare de grăunțe	—
g) Amortizarea clădirilor	2400
h) Amortizarea inventar. mort	352
i) Cumpărare de semințe	—
j) Ingrășăminte	—
k) Sare pentru vite	300
l) Potcovit	400
m) Medic veterinar	—
n) Asigurarea recoltei	—
o) „ vitelor	—
p) „ clădirilor.	—
r) Impozit funciar (teren și clădiri)	1750
s) Taxe pentru comună	—
ș) Taxe islaz, etc.	500
t) Arenzi, dobânzi plătite	—
Total chelt. exploatației	*8652*

Munca familiei

	Etatea
Persoanele care muncesc: Simion	73
Magdalena	60
Pamfil	22
—	—

Rezultatele exploatației

Venitul agricol (venit brut, minus cheltuelile exploatației)	16.554
Indemnitatea de salariu pentru munca familiei	10.000
Renta exploatației (venit agricol, minus indemn. de salar)	6.554
Venit net (renta exploatației, plus dobânzile anului și arenzile,	6.554

3. Venit din munca lăturalnică sau întreprinderi anexe

Bani în casă la începutul anului	—
Cărăuşie	—
Munca manuală	—
Salarii	—
Munca cu vitele la alţii	—
Total	—

4. Cheltuelile menajului

A. *Produse cumpărate de pe piaţă*	Kgr.	Lei
Mălai (porumb)	—	—
Făină	25	200
Carne	5	100
Zahăr	0.33	10
Undelemn	—	—
Pâine	4	20
Sare	25	100
Ulei	—	—
Orez	—	—
Brânză	50	1000
Legume	—	200
Oţet	—	50
Ceapă	—	50
Peşte	—	100
Ceai	—	—
Gaz 1/2	100	300
Lumânări	—	—
Chibrituri cutii	52	104
Lemne cumpărate 2/3	—	—
Total produse luate de pe piaţă	—	*2234*

B. *Produse luate din exploatație*	Kgr.	Lei
Grâu	Produsele dela III. B. în afară de cânepă	
Porumb		
Lapte		
Porci		
Păsări		
Ouă		
Fasole		
Lemne		
Legume		
Cartofi		
Vin		
Total prod. din exploataţie	—	*11586*
Total cheltueli menaj (A+B)	—	*13820*

5. Cheltueli particulare ale familiei

	Lămuriri	Lei
Haine	—	—
Ghete, Opinci		300
Lână	—	—
Bumbac	—	1000
Aţă (gheme)	—	40
Danii	—	300
Copii la militărie	—	2000
Biserică	—	50
Abonamente	—	—
Cârciumă (vin, ţuică)	—	100
Tutun 2 persoane	—	500
Doctori şi medicamente	—	—
Gaz 1/2	—	300
Cafea	—	—
Impozit global	—	—
Transporturi	—	600
Lemnè cumpărate 1/3	—	—
Chelt. familiei pe piaţă	—	*5190*
Prestaţiile expl. la familie cânepă	—	280
Total cheltueli familie	—	*5470*

RECAPITULAŢIE

I. a)	Venit agricol	16.554
b)	Venituri din întreprinderi anexe	—
	Venit total	16.554
II. a)	Cheltueli cu menajul	13.820
b)	Cheltuelile familiei	5.470
	Consumul familiei	19.290
III.	Deficit	-2.736

Data 29 August 1936

II

FORMULAR DE BUGET PENTRU GOSPODĂRII AGRICOLE *)

Comuna Şanţ, judeţul Năsăud. Data 26 August 1936. Numele şi pronumele gospodarului: Victor Grapini. I. Membrii familiei şi etatea fiecăruia: 1. Victor 43 ani, 2. Floarea 33 ani, 3. Mănuilă 14 ani, 4. Valer 9 ani.

II. Inventarul gospodăriei: A) Capital activ; 1. Pământ: Arături 2,30 ha. = 19.000 lei. Fâneţe 8,06 ha. = 60.000 lei. Păduri 1,15 ha. = 2.000 lei. Total 11,51 ha. = 81.000 lei.

2. Clădiri: Casă de locuit veche 5.000 lei. Grajduri, magazii, şoproane, şure, remize, coteţe 5.000 lei. Imprejmuiri 500 lei. Loc pentru casă 8.000 lei. Fântână 3.000 lei. Total 21.500 lei.

3. Inventar viu: Boi 2 bucăţi = 7.000 lei. Vaci 1 bucată = 4.000 lei. Viţei 2 bucăţi 3.000 lei. Porci 1 bucată = 500 lei. Oi 35 bucăţi = 7.400 lei. Găini 12 bucăţi = 360 lei. Total 22.260 lei. Din acestea: Vite de muncă 2 boi = 7.000 lei. Vite de rentă: 15.260 lei.

4. Inventar mort: Care 1 bucată = 1.500 lei. Pluguri, nou 1 bucată = 1.500 lei. Harnaşamente, 4 lanţuri = 900 lei. Coase 1 bucată = 100 lei. Topoare 5 bucăţi = 300 lei. Furci, lopeţi, casmale 3 bucăţi = 150 lei. Materiale pt. lăptărie 5 bucăţi = 500 lei. Butoaie 2 bucăţi = 450 lei. Total 4.400 lei.

5. Plantaţii (val. fără teren): Pădure 2 ha. = 6.000 lei. Pomi fructiferi 11 bucăţi = 1.100 lei. Total 7.100 lei.

6. Capital circulant (prezent în exploataţie la încheierea bugetului): Fân 11.900 kgr. = 17.800. Pae 700 kgr. = 500 lei. Coceni 4 care = 600 lei. Porumb 900 kgr. = 3.060 lei. Orz 200 kgr. = 600 lei. Ovăz 200 kgr. 700 lei. Lemne 7 care 2.500 kgr. 1.000 lei. Fasole 10 kgr. = 50 lei. Cartofi 3.300 kgr. = 6.000 lei. Total provizii 30.310 lei. Numerar 2.000 lei. Total capital circulant 32.310 lei. Total capital activ (fără provizii), 137.260 lei.

B) Capital pasiv. Datorii la bancă din 1925—30, 5.000 lei. Total 5.000 lei. Capitalul exploataţiei 109.600 lei. Capitalul de exploatare (fără provizii) 27.660 lei. Capital activ 137.260 lei. Capital pasiv 5.000 lei. Avere netă 132.260 lei. Capital activ la ha. 11.925 lei. Capital pasiv la ha. 444 lei. Avere netă la ha. 11.490 lei.

Utilizarea terenului: Orz 0.43 ha. 200 kgr. Ovăz 0.43 ha. 200 kgr. Porumb 0.86 ha. 900 kgr. Cartofi 0.57 ha. 3.300 kgr. Fasole printre porumb 10 kgr. In şi cânepă — la porumb, 100 fuioare. Pomi fructiferi în curtea casei 100 kgr.

III. Bugetul: 1. Venitul brut al exploataţiei: A) Incasările exploataţiei (din produse vândute): Lemne 10 m^3 = 2.000 lei. Fân 700 kgr. = 800 lei. Lapte 100 kgr. = 500 lei. Păsări 4 buc. = 80 lei. Oi mici = 200 lei. Lână spălată 10 kgr. = 800 lei. Total 4.380 lei.

B) Prestaţiile exploataţiei la menaj şi familie: Porumb 900 kgr. = 3.060 lei. Lapte 960 kgr. = 4.800 lei. Porci 95 kgr. = 2.200 lei. Păsări 4 buc. = 80 lei. Ouă 520 buc. = 520 lei. Fasole 5 kgr. = 25 lei. Lână (familie) 10 kgr. = 800 lei. Lemne 30 m.^{3} = 1.000 lei. Cartofi 500 kgr. = 900 lei. Lapte de oi 80 kgr. = 640 lei. Brânză de oi 70 kgr. = 1.400 lei. Total prestaţii 15.425 lei. Total venit brut (A+B) 19.805.

2. Cheltuelile exploataţiei. Zileri (4 zile × 60 lei) = 240 lei. Intreţinerea şi repar. clădirilor 200 lei. Intreţinerea şi repar. inventarului mort şi hamurilor 700 lei. Amortizarea clădirilor 270 lei. Amortizarea invent. mort 170 lei. Sare pentru vite 100 kgr. 300 lei. Potcovit 240 lei. Impozit funciar (teren şi clădiri) 278 lei. Taxe islaz, etc. 580 lei. Dobânzi plătite 800 lei. Total chelt. exploataţiei 3.778 lei.

Munca familiei, persoanele cari muncesc: 2. 4. Rezultatele exploataţiei: Venitul

*) Reproducem numai rubricele completate.

agricol (venit brut, minus cheltuelile exploatației) 16.027 lei. Indemnitatea de salariu pentru munca familiei 5.000 lei. Renta exploatației (venit agricol, minus indemn. de salar) 11.027 lei. Venit net (renta exploatației, plus dobânzile anului + 800 = 11.827 lei.

3. Venit din munca lăturalnică sau întreprinderi anexe. Bani în cassă la începutul anului 250 lei. Munca manuală 8.506 lei. Total 8.756 lei.

4. Cheltuelile menajului. A) Produse cumpărate de pe piață: Mălai (porumb) 200 kgr. = 600 lei. Făină 100 kgr. = 880 lei. Carne 30 kgr. = 600 lei. Zahăr 5 kgr. = 180 lei. Pâine 20 kgr. = 180 lei. Sare 20 kgr. = 80 lei. Orez 5 kgr. = 150 lei. Oțet 1 kgr. = 28 lei. Ceai 50 lei. Gaz 40 kgr. = 240 lei. Lumânări 20 lei. Chibrituri 52 cutii = 104 lei. Total produse luate de pe piață 3.112 lei.

B) Produse luate din exploatație: Produsele dela III B., fără lână. Total prod. din exploatație 14.625 lei. Total cheltueli menaj (A + B) 17.737 lei.

5. Cheltueli particulare ale familiei. Haine 3 pălării 456 lei. Opinci 6 perechi 600 lei. Bumbac 1.200 lei. Ață (gheme) 100 lei. Danii 100 lei. Copii la școală 200 lei. Biserică 20 lei. Cârciumă (vin, țuică) 400 lei. Tutun 1.250 lei. Gaz 40 kgr. = 240 lei. Transporturi 120 lei. Chelt. familiei pe piață 4.686 lei. Prestațiile expl. la familie: Lână 800 lei. Total cheltueli familie 5.486 lei.

Recapitulație: I. Venit agricol 16.027 lei. Venituri din întreprinderi anexe 8.756 lei. Venit total 24.783 lei. II. Cheltueli cu menajul 17.737 lei. Cheltuelile familiei 5.486 lei. Consumul familiei 23.223 lei. III. Excedent 1.560 lei.

III.

FORMULAR DE BUGET PENTRU GOSPODĂRII AGRICOLE

Comuna Șanț, județul Năsăud. Data 30 Sept. 1936. Numele și pronumele gospodarului: Filipoiu Macedon. I. Membrii familiei și etatea fiecăruia: 1. Macedon 40 ani, 2. Eftira 43 ani.

II. Inventarul gospodăriei: A) Capital activ. 1. Pământ: Arături 1,50 ha. = 8.000 lei. Total 1,50 ha. = 8.000 lei.

2. Clădiri. Casă de locuit 15.000 lei. Șoproane 1 = 300 lei. Coteţe 1 = 200 lei. Imprejmuiri 200 lei. Loc pentru casă 5.000 lei. Total 20.700 lei.

3. Inventar viu. Porci 1 buc. = 700 lei. Găini 2 buc. = 60 lei. Total 760 lei. Din acestea: Vite de rentă 760 lei.

4. Inventar mort. Coase 1 bucată = 70 lei. Topoare 1 = 50 lei. Furci 2, lopeți 1, casmale 1, 4 bucăți = 150 lei. Butoaie 1 bucată 100 lei. Total 370 lei.

5. Plantații (val. fără teren): Pomi fructiferi 5 buc. = 200 lei. Total 200 lei.

6. Capital circulant (prezent în exploatație la încheierea bugetului). Porumb 200 kgr. = 600 lei. Fasole 5 kgr. = 25 lei. Cartofi 400 kgr. = 800 lei. Total provizii 1.425 lei.

Numerar 20 lei. Total capital circulant 20 lei (fără provizii). Total capital activ 30.050 lei.

B) Capital pasiv. Datorii din 1931 = 3.000 lei. Total 3.000 lei.

Capitalul exploatației 28.900 lei. Capitalul de exploatare 1.150 lei. Capital activ 20.050 lei. Capital pasiv 3.000. Avere netă 27.050 lei. Capital activ la ha. 34.941 lei. Capital pasiv la ha. 3.488 lei. Avere netă la ha. 31.452 lei.

Utilizarea terenului: Porumb 0,57 ha. = 200 kgr. Cartofi 0,28 ha. = 400 kgr. Fasole prin porumb 5 kgr.

III. Bugetul: 1. Venitul brut al exploatației. A) Incasările exploatației (din produse vândute). Fasole 5 kgr. = 25 lei. Cartofi 400 kgr. = 400 lei. Total 425 lei.

B) Prestațiile exploatației la menaj și familie. Porumb 200 kgr. = 1.200 lei.

Ouă 10 buc. = 10 lei. Fasole 5 kgr. = 25 lei. Cartofi 400 kgr. = 400 lei. Total prestații 1.635 lei. Total venit brut (A + B) 2.060 lei.

2. Cheltuelile exploatației. Intreținerea și repar. clădirilor 100 lei. Amortizarea clădirilor 314 lei. Amortizarea inventar. mort 18 lei. Taxe pentru comună 560 lei. Dobânzi plătite 500 lei. Total chelt. exploatației 1.492 lei.

Rezultatele exploatației. Venitul agricol (venit brut, minus cheltuelile exploatației) 568 lei. Indemnitatea de salariu pentru munca familiei 1.000 lei. Renta exploatației (venit agricol, minus indemn. de salar) 432 lei. Venit net (renta exploatației, plus dobânzile anului 500 + 68 lei.

3. Venit din munca lăturalnică sau întreprinderi anexe. Bani în cassă la începutul anului 50 lei. Munca manuală la pădure și fabrica de cherestea 8.145 lei. Salarii femeia 400 lei. Total 8.595 lei.

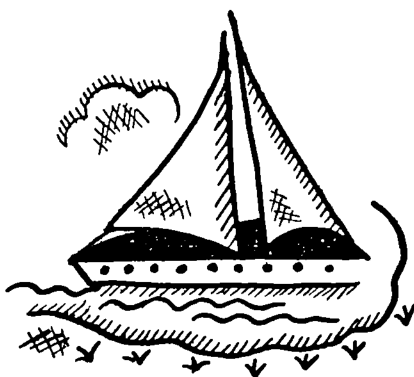
4. Cheltuelile menajului. A) Produse cumpărate de pe piață: Mălai (porumb) 500 kgr. = 2.100 lei. Făină 150 lei. Carne 2 kgr. = 40 lei. Zahăr 5 kgr. = 150 lei. Slănină 2.080 lei. Sare 10 kgr. = 40 lei. Orez 2 kgr. = 50 lei. Brânză 400 lei. Lapte 1.095 lei. Gaz $^{1}/_{3}$ 5 kgr.=30 lei. Lumânări 5 buc. = 5 lei. Chibrituri 10 cutii=20 lei. Lemne cumpărate $^{2}/_{3}$ 200 lei. Total produse luate de pe piață 6.360 lei.

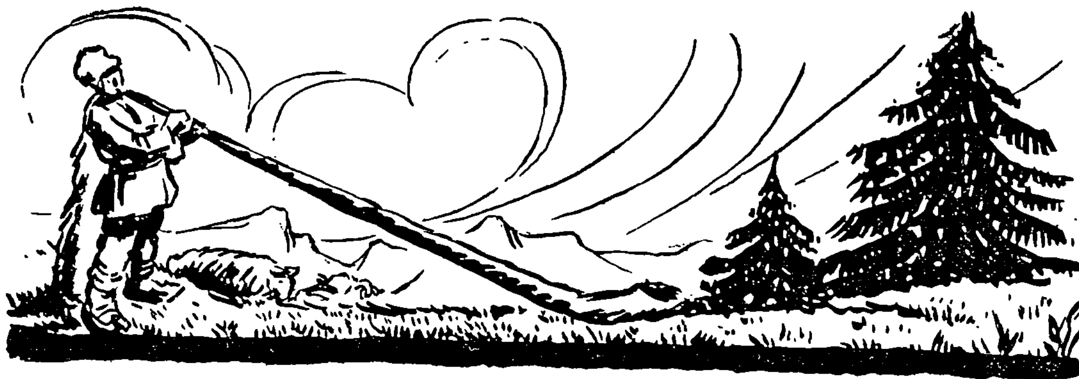
B) Produse luate din exploatație: Total prod. din exploatație 1.635 lei. Total cheltueli menaj (A+B) 7.995 lei.

5. Cheltueli particulare ale familiei. Haine 500 lei. Ghete 300 lei. Opinci 70 lei. Bumbac 200 lei. Biserică 30 lei. Cârciumă (vin, țuică) 50 lei. Tutun 200 lei. Gaz 5 kgr. = 30 lei. Lemne cumpărate 100 lei. Chelt. familiei pe piață 1.480 lei. Total cheltueli familie 1.480 lei.

Recapitulație: I. Venit agricol 568 lei. Venituri din întreprinderi anexe 8.595 lei. Venit total 9.163 lei. II. Cheltueli cu menajul 7.995 lei. Cheltuelile familiei 1.480 lei. Consumul familiei 9.475 lei. III. Deficit — 312 lei.

D. ȚICULESCU

CRONICI

CARTEA, ARTA GRAFICĂ ŞI LEGĂTORIA ROMÂNEASCĂ LA EXPOZIŢIA DELA PARIS DIN 1937

De câtva timp cartea românească a început să ia drumul expoziţiilor internaţionale. Parisul o chiamă la anul viitor. Prilejurile nu vor lipsi nici de aici înainte. Ce vrea şi ce ne poate aduce, şi prin urmare cum trebue întocmită această neaşteptată secţie răsărită abia de câţiva ani în planul de organizare al expoziţiilor internaţionale?

Cartea a fost totdeauna privită, şi cu cât vine dintr'o vreme mai depărtată, cu atât mai mult, nu numai ca un mijloc de împărtăşit cunoştinţe, dar ca şi o lucrare de artă. Intâiul scris, cu înfăţişarea de imitaţie a unor vietăţi sau lucruri, cu înţelesul sfânt şi cu aşezarea pe monumente ca un adevărat motiv decorativ, avea pentru cei vechi, descoperitorii şi întrebuinţătorii lui, şi are mai ales pentru noi acest caracter. El a fost păstrat mereu, deşi a avut de suferit dela răspândirea tot mai mare a cunoştinţei de carte şi a tiparului. In întrecerea pentru crearea publicaţiei ieftine, cartea a început să sufere. Marfa proastă, nu numai din punct de vedere ideal, dar şi din punct de vedere formal meşteşugăresc, a început să prisosească şi să înăbuşe pe cealaltă. Ziarul, pe care-l arunci după ce-l citeşti, broşura de câteva pagini şi foaia de propagandă au luat parte, fără să-şi dea seama şi pornind din alt unghiu al vieţii sociale, la aceeaş slăbire a sfinţeniei puse în carte. Cartea era ameninţată să ajungă un simplu mijloc, fără un rost în sine, şi cu perspectiva chiar să fie înlăturată de comunicări directe, de radiofonie sau de altceva, ca o rămăşiţă a altor trepte de civilizaţie mai înapoiate, aşa cum curierul de veşti grabnice cu cinci cai plesniţi sub el a fost înlocuit de sârma telefonului sau de undele legăturilor electrice sau trenul este pândit de vehiculele aeriene.

Pentru aşezarea cărţii la locul care i se cuvine, pentru împrospătarea şi adâncirea ei, s'a ales calea modernă a expoziţiei internaţionale.

Interesul faţă de cartea de artă sau de rarităţile grafice n'a slăbit niciodată. Bibliofilii şi colecţionarii sau anticarii de asemenea rarităţi n'au lipsit în trecut şi nu lipsesc nici astăzi. Bibliotecile şi Muzeele ne-au arătat întotdeauna sub sticlă cărţi caligrafiate, incunabule sau editio princeps. Expoziţii cu un caracter special, pentru oamenii de gust, au pus din când în când în vedere aceleaşi obiecte. Dar nu mai putea să fie vorba acum de ceva asemănător. Cartea aceasta individuală, pentru unul sau cel mult pentru câţiva, se desfiinţa tocmai când poposea pe o culme. Ea era preţuită în afară de cuprinsul pe care îl aducea. De aceea s'a putut

făuri şi expresia paradoxală de bibliofili analfabeţi. Cartea trebuia întoarsă la rosturile ei dintâiu, sau, mai bine, la rosturile ei din urmă. Ne trebuia cartea socială, cartea pentru toţi, bună în cuprins şi frumoasă în înfăţişare, ca întruparea cea mai aleasă şi mai deadreptul a gândirii omeneşti, purtătoare de solii în toate părţile, îmbrăţişată şi preţuită ca o mângâere şi ca o podoabă. Bibliofilia era pentru această carte numai un izvor de inspiraţie şi un nivel aşezat foarte sus, ca o ţintă, care nu trebue pierdută din ochi, pentru drum. Preocupările ei căpătau această căldură mai omenească. Tocmai ea, care părea să trăiască din lucruri în sine şi pentru ele, ajungea să dea tiparului o pecete naţională. Intr'o vreme când industrializarea şi tehnica duceau la uniformizare, bibliofilia, păstrătoarea vechilor modele ale fiecăruia, le-a pus din nou în circulaţie. Fiecare ţară a vrut şi a început să arate, în carte şi în arta grafică, ceva propriu. Când nu putea destul în tăetura literii şi în combinaţia hârtiei, de-atâtea ori de import; în aşezarea unei coperte sau în născocirea unor anumite colecţii originale. Orice vitrină de librărie poate să aducă dovada acestui fapt. Editura franceză se deosebeşte foarte mult de editura engleză sau italiană, şi editura germană de editura americană, spaniolă sau rusă. Intr'o copertă se dă la iveală şi spiritul unui popor, după cum o copertă, la rândul ei, lucrează, modelându-l, la spiritul acelui popor. Imitaţiile se recunosc numai decât şi sunt şi aici ca în artă, sterpe şi fără durată. Unele case de editură, unii ilustratori sau şefi de ateliere grafice, au crezut şi la noi că este nu numai uşor, dar chiar mai cinstit să se ia aidoma vreun desen de literă sau de copertă dela editura La nouvelle Revue Française sau dela Fischer şi Duncker şi Humblot, decât să se ciocănească la ceva pe urmele lor. Greşala e vădită. Cărţile sunt ale noastre, dar rămân străine. Din punct de vedere grafic, ele nu duc mai departe, ca un inel de evoluţie. Cel mult mâine ar trebui alergat după alte ispite şi maimuţărite alte modele. Arta grafică a încercat şi a izbutit să-şi dea pretutindeni şi o înfăţişare naţională. Nu numai scrisul îşi vorbeşte astăzi limba lui, dar şi tiparul, cu toate elementele din care este el alcătuit.

Cred că am răspuns în cele spuse până aci, oricât s'a putut părea că este vorba numai de consideraţii generale, ce vrea o secţie într'o expoziţie internaţională, şi anume în cea dela Paris. Rămâne să mai dau un răspuns la celelalte două întrebări poate mai grele decât cea dintâi: ce poate aduce o asemenea participare şi cum trebue ea pusă la cale?

Intâia expoziţie internaţională a cărţii a fost făcută în Lipsca, în ajunul răsboiului mondial. Oricine a văzut Bugra şi-a dat seama de locul pe care-l are tiparul şi pe care şi-l va cuceri tot mai larg în viaţa modernă. Alături se ridica monumentul aproape pelasgic de pe câmpul bătăliei popoarelor, dusc împotriva lui Napoleon cu o sută de ani înainte. Lumea se putea crede, între comemorări şi manifestări de putere de tot felul, în pragul unei lungi ere de propăşire. Peste câteva săptămâni izbucnea răsboiul. Abia după cinci, şase ani Italia a îndrăznit să-şi însuşească ideea şi să organizeze, căutând să ia locul Germaniei învinse şi pradă revoluţiilor, târguri internaţionale ale cărţii, în oraşul, care putea fi privit pentru cartea italiană şi europeană drept un echivalent al Lipschei, Florenţa. In trei, patru rânduri a fost acolo şi România. De pe vremea lui Constantin Brâncoveanu şi a lui Matei Basarab şi Vasile Lupu cartea românească sau tipărită în România, nu mai trecuse cu atâta încredere hotarele. Dar Germania a reapărut în viaţa internaţională şi, odată cu expoziţiile ei, a hârtiei dela Dresda şi mai cu seamă a cărţii dela Lipsca, faima acelei Fiera internazionale del libro, a scăzut. Dar în răstimp s'a făcut un pas mai departe. Expoziţia dela Paris din 1937 este şi ea un semn.

Alături de expoziţiile numai pentru carte şi artă grafică, atât dela Lipsca precum şi dela Florenţa, cu caracterul lor de târg de mostre şi de exhibiţie de marfă şi de procedeuri de fabricaţie, în căutare de clienţi şi de comenzi, au apărut secţiile cărţii în expoziţii cu un caracter general. Cartea se desprindea astfel de tot ceeace era valoare tehnică sau comercială ca să-şi păstreze şi să pue în vază, cu atât mai curată, valoarea culturală. Intâia expoziţie internaţională de acest fel la care România a luat parte a fost cea dela Barcelona, a doua, cea de anul trecut, dela Bruxelles, iar a treia, la care va lua parte, este aceasta dela Paris.

Expoziţia din Spania a fost de cărţi şi de periodice, însoţită de grafice statistice culturale, totul aşezat după specialităţi. Se urmărea să se arate, cât mai în amănunt, că România se găseşte, prin bogăţia şi felurimea culturii grafice, printre ţările înaintate ale Europei. Spa-

ţiul de care secţia s'a putut bucura şi aşezarea ei n'au fost cu totul mulţumitoare, dar scopul n'a fost mai puţin ajuns.

Expoziţia din Belgia a căutat să arate activitatea editorială a ţării în lucrările cele mai caracteristice, prin cuprins, şi cele mai artistice, prin înfăţişare. Fundaţiile culturale regale au putut să apară cu toate tipăriturile lor, atât de literatură şi de ştiinţă cât şi pentru sate. Tot ceeace putea să aibă numai un rost de întregire statistică a fost lăsat la oparte. N'au fost expuse nici publicaţiile periodice. Pentru întâia oară secţia noastră s'a străduit să fie o secţie de calitate şi nu una de cantitate. Portrete ale scriitorilor români, în număr destul de mare, încercau un lucru nou pentru noi în străinătate, introducerea în viaţa intimă a scrisului şi a literaturii române. Statisticile urmăreau pe din două, activitatea şcolară şi activitatea literară a ţării.

Parisul stă acum înaintea noastră ca a treia mare încercare. Am câştigat până aci mai ales un punct de vedere: că alături de celelalte valori exportabile, putem arăta streinilor şi cartea românească. O pregătire anume pentru această întrecere internaţională, a tuturor producătorilor, artişti, editori şi tipografi, nu s'a făcut. S'a cules numai în clipa din urmă ceeace s'a putut găsi şi s'a crezut potrivit, şi s'a pornit aşa, puţin cam amestecat, către ţara de departe. Dacă a folosit cineva, a folosit ţara ca atare, ca membru al comunităţii internaţionale, prin cunoaştere şi preţuire în această latură, din partea câtorva milioane de vizitatori. Ţara cealaltă, muncitoare, a folosit mult mai puţin, tocmai pentrucă nu i s'a cerut încordarea, care stârneşte toate înzestrările, a unei creaţii aparte, menite numai expoziţiei. Este tocmai ceeace se va încerca însă acum, pentru participarea României la Paris. De aceea şi aşteptările tuturor, puse în această participare.

Expoziţia internaţională din 1937 vrea să desvălue până unde au ajuns arta şi tehnica în viaţa modernă. Cititul este una din marile trebuinţe şi nădejdi ale oricărei societăţi culte. Felul cum fiecare ţară în parte ştie şi se luptă să-l pună la îndemână, va fi plin de învăţăminte. El intră în planul expoziţiei ca o parte care n'ar putea lipsi, şi nu este, cum putea să pară în expoziţii cu scop de tot general, un simplu adaus de curiozitate. De aci şi datoria, pentru organizatori şi participanţi, să nu trimeată la Paris decât lucruri care să răsfrângă starea de astăzi, dar în acelaş timp, starea cea mai înaltă a artei grafice româneşti. Dacă nu toate lucrările fără deosebire, atunci însă cele mai multe trebue gândite şi lucrate anume pentru expoziţie. Se poate vorbi de adevărate capodopere, în înţeles medieval, acele lucrări, în care meşteşugarul cel nou îşi punea toată priceperea şi tot gustul, pentrucă de ele atârna dacă era sau nu era găsit vrednic să intre în breaslă, adică, pentru artă şi tehnică, exact ceeace este o teză de doctorat pentru primirea şi numărarea între oamenii de cercetări şi de ştiinţă.

S'a socotit, astfel, că secţia românească, din punct de vedere al materialului, trebue să aibă trei ramuri: cartea propriu zisă în exemplare alese; forme de artă grafică, adică originale de iniţiale sau de capete de pagină, ilustraţii, modele de literă şi de punere în pagină, din lucrările mai puternice aflate în expoziţie; legătorie. Din punctul de vedere al metodei, s'a hotărît să se folosească şi aci mijlocul concursului şi mai ales al convingerii. Zece luni ne despart de deschiderea expoziţiei. Atelierele şi artiştii grafici de toate felurile au destul timp înaintea lor ca să scoată ceva vrednic de faima firmei şi a ţării. Dacă de obiceiu o participare la Expoziţie înseamnă, ca folos şi îndemn pentru cel interesat, o medalie, un succes de publicitate şi poate chiar o comandă, de rândul acesta ea înseamnă nespus mai mult: o silinţă de întrecere pe ceilalţi şi pe sine însuş, care chezăşueşte înaintarea, dacă nu şi fiinţa oricărei arte şi a oricărei tehnice. Sunt expoziţii de acestea fericite, prin înviorarea şi dorinţa de creaţie stârnită în toţi, care au fost privite ca o culme şi ca un început de viaţă economică, tehnică sau culturală. Parisul a avut acest merit, cu expoziţiile lui încă din zilele lui Napoleon al treilea până la acea din 1900 după care ambiţiile, servite de mijloace nemăsurate, ale unor ţări americane sau europene, le-au împins mai îndărăt de pe întâiul plan. S'ar putea să se întoarcă vremurile, cu Expoziţia din 1937. Să ştim să scoatem atunci şi pentru noi tot binele, din această întoarcere a vremurilor. Ne-am bucura atât pentru noi cât şi pentru Franţa, de care ne leagă atâtea legături, poate mai multe cele de minte, decât cele de inimă. Dacă înrâurirea galică s'a revărsat peste întreaga noastră viaţă socială şi politică, atunci la începuturile secolului trecut, iar când a prins

să scadă sau s'a retras revărsarea, profilul sufletesc al Românilor era altul, în ce priveşte cartea nu s'a petrecut altfel. Franţa şi Parisul mai pot să ne înveţe, dar nu către imitaţie, ci la o descoperire, din proprie destoinicie, a unor noui forme.

De pe acum ştim că cele mai multe cărţi, care vor lua la anul din România drumul Parisului, vor fi tipărite dinadins pentru expoziţie. Tipografii români vor căuta în chip mărturisit să se măsoare cu ai lor colegi din alte ţări sau cel puţin să pue sub ochii streinătăţii tot ce pot să dea mai bun astăzi. Iată, de pildă, o ediţie de artă a lui Eminescu, care ne lipseşte. Ediţia Murnu a fost numai o încercare şi nu este în tot cazul la înălţimea celor mai noui mijloace grafice pe care le avem acum; ediţia Botez este numai o ediţie de stabilire şi de critică de text. Eminescu are dreptul la mai mult, astăzi când se găseşte în miezul tuturor preocupărilor şi când ne pregătim de ziua de amintire a cincizeci de ani dela moarte. Vom arăta apoi, în felul acesta lumii că ne pricepem să îmbrăcăm în cele mai scumpe haine, pe cel mai puternic poet şi călăuză de frumos al neamului românesc. Vorba lui safică: „Veşnic tânăr, înfăşurat în manta-mi". Să-i dăm aceastǎ mantă de zile mari, cu care să poată ieşi, mândru de el şi mândru de noi, în lume. Alte volume de ştiinţă, de literatură şi de artă, despre care n'am încă dreptul să vorbesc, se vor înşira alături. Tehnicienii cărţii au şi început să gândească la ele şi să deseneze întâile schiţe. Ce-aţi zice, de pildă, de un in folio în franţuzeşte, cu cele mai de preţ reproduceri după picturi pe care le avem? sau de un album de ţesătură sau de olărie ţărănească, reproduse în culori? De o carte despre România, cu strălucite ilustraţii, pe care o aşteptăm de atâta timp şi ar fi zugrăvit-o cum nu se poate mai isteţ şi mai de fală, George Vâlsan, dacă moartea nu l'ar fi smuls fără vreme dintre noi? Se va găsi altcineva, dar cartea va trebui să iasă.

Atât pentru carte şi mai ales pentru legătură se va face târziu în toamnă un concurs cu premii şi cumpărături, ca să fie un îndemn pentru artişti, iar pentru public o mărturisire a ceeace putem urzi şi avem la marile prilejuri. Cartea românească se va arăta atunci în toată frumuseţea ei, ca parte, cea mai bună parte din viaţă şi un tovarăş de zile bune şi de zile rele. Pusă în asemenea ramă, ea va apare şi ca o nepreţuită bogăţie a ţării, de obiceiu uitată, sau preţuită numai în valoarea ei trecătoare atunci când se face de către economişti înşirarea şi totalizarea bunurilor naturale şi fabricate ale unei epoci şi ale unui popor. Iar printre foi cu chenare şi scoarţe de piele aurite îşi va deschide în cele din urmă loc şi scriitorul român, ca purtătorul de cuvânt al pământului. Expoziţia cărţii este în cea mai mare parte o expoziţie a duhului, care îl umple pe el. Artiştii grafici nu fac decât să-i îmbrace în meşteşugite veşminte acest duh.

Parisul, fântâna dela care de-atâtea ori ne-am potolit setea de cunoaştere şi de frumuseţe, ne aşteaptă. Toată expoziţia stă sub puterea şi vraja unei cărţi, pentrucă a fost pusă la cale în 1937 ca să aducă aminte de cei 300 de ani trecuţi de când a ieşit, dând lumii întregi o altă îndreptare, „Discursul despre metodă" al celui mai puternic filosof francez, Descartes. Cartea este aşa dar în expoziţie, nu un oaspe oarecare, ci printre cei mai iubiţi. Iată de ce România, cu toţi editorii şi artiştii ei grafici, trebue să se pregătească din timp şi să scoată ce are mai bun, ca să stea fără să se sfiască, la marea întâlnire, care va fi şi o mare judecată. Pentru noi şi pentru Franţa!

EMANOIL BUCUŢA

A III-a CAMPANIE DE MUNCĂ A ECHIPELOR STUDENŢEŞTI

Cronica de faţă nu va cuprinde o dare de seamă a înfăptuirilor Echipelor Studenţeşti. Incheierea lucrului este încă prea apropiată, căci n'au trecut decât câteva zile de când, în aproape cincizeci de sate, s'au ţinut şezătorile de rămas-bun ale Echipelor, cari încheiau sărbătoreşte, munca lor de trei luni, ea însăşi sărbătorească. Datele şi rapoartele de activitate ale studenţilor şi tehnicienilor din Echipele Regale stau deocamdată în dosare, aşteptând să fie prelucrate şi înfăţişate, ca şi în anii trecuţi, şi publicului, care urmăreşte munca socială a studenţimii universitare. Când lucrarea aceasta va fi încheiată o vom comunica cetitorilor, cronica de faţă cuprinzând numai o înfăţişare a organizării muncii din vara anului 1936, adică din a treia campanie de lucru a Echipelor Studenţeşti.

Campania din 1936 întrece cu mult în

mărime, pe celelalte două anterioare arătând pătrunderea ideii muncii voluntare la sate între studenţi, precum şi în lumea satelor. In primăvara anului 1936, când la Fundaţia Culturală Regală „Principele Carol" se făceau cele dintâi pregătiri în vederea lucrărilor, se înregistraseră 78 de întâmpinări prin cari satele, din toate colţurile ţării, cereau echipe, precum şi 18 întâmpinări cari rugau Fundaţia să ia sub îndrumarea şi oblăduirea ei echipe locale, alcătuite, de bună voe, de către intelectualii şi fruntaşii satelor. Intâmpinările acestea arată că munca celor 12 echipe studenţeşti din 1934, precum şi acea a celor 25 din 1935, n'a rămas fără răsunet, ci gândul călăuzitor al ei, ridicarea culturală a satelor, a pătruns între săteni câştigându-le sufletele. Cele mai multe întâmpinări au fost trimise de locuitorii satelor cu Cămine Culturale, cari prin lucrarea acestuia cunosc rosturile Fundaţiei şi au luat cunoştinţă despre munca Echipelor Studenţeşti; dar n'au lipsit nici cererile cari arată că au aflat despre Echipele Regelui din svon, din cercetarea vreunui sat prin care tinerii Echipieri au trecut, ori din „Albina", foaia săptămânală pentru popor, a Fundaţiei.

Desigur, însă, că semnul cel mai îmbucurător al campaniei din anul acesta rămâne numărul mare al echipelor voluntare şi al celor organizate de Căminele Culturale. Cereri, cum arătam mai sus, au fost 18, trimise unele de intelectuali răsleţi, dornici de muncă, hotărîţi să organizeze lucrări după metoda şi programul Fundaţiei; altele venite din partea societăţilor studenţeşti judeţene, cari mărturiseau gândul lor de a munci pentru ridicarea culturală a vreunui sat din ţinutul lor; altele, cele mai temeinice, trimise de Căminele Culturale, cari mobilizau, pentru munca socială voluntară, pe localnici, punându-i, pe timp de trei luni, în slujba Căminului Cultural al obştiei şi a programului de lucru al Fundaţiei „Principele Carol". Din aceste 18 întâmpinări, Fundaţia s'a oprit asupra a 12 propuneri, luându-le în grija ei, ca îndrumare, control şi înzestrarea cu toate materialele trebuincioase unei lucrări de folos. Iată numele satelor cu asemenea echipe ivite din iniţiative locale şi cu caracter benevol: Banloc, în jud. Timeş Torontal, cu o echipă alcătuită din studenţi universitari bănăţeni, cari au organizat şi o a doua Echipă, tot voluntară la Lescoviţa, în jud. Caraş; la Rusca-Montană, în jud. Severin, au cerut echipă studenţii teologi şi universitari din Caransebeş; pentru Borlova (jud. Severin), a lucrat echipa elevilor şcoalei normale de băeţi din Caransebeş; la Ardusat, în jud. Sătmar, s'a organizat o echipă în jurul Căminului Cultural local; tot aşa s'a făcut şi la Rebrişoara, Gurasada (jud. Hunedoara) şi Drăguş (jud. Făgăraş); alte patru Echipe au fost propuse pentru pentru Band (jud. Mureş), Movila-Miresei (jud. Brăila), Trăisteni (jud. Prahova) şi Cusuiul din vale, în judeţul Durostor, din Cadrilater, echipă alcătuită din studenţi şi elevi macedoneni, cu familiile colonisate în Dobrogea. Dintre aceste douăsprezece echipe, recunoscute de Fundaţie, au dat rezultate zece, iar două şi anume Rusca-Montană şi Band, nu şi-au început activitatea. Astfel, după doi ani de muncă pe teren şi de muncă pentru propagarea ideii echipelor voluntare pentru munca socială, ia a organizându-se, din îndemnul lor, zece echipe de lucru cari au străduit trei luni pentru înfăptuirea programului de ridicare culturală a satelor, întocmit de Fundaţia Culturală Regală „Principele Carol". Echipele acestea au primit dela Fundaţie cărţi de îndrumări tehnice şi teoretice, formulare pentru cercetările monografice, zestre medicală (instrumente şi medicamente) pentru dispensarul uman şi veterinar, instrumente pentru activitatea inginerului agronom, biblioteci, reviste, etc., adică tot materialul documentar şi tehnic de care dispune o echipă în munca ei. La trei din aceste echipe voluntare s'au trimes şi câte 4 ori 5 studenţi cari au mai lucrat în cadrul echipelor studenţeşti, ca îndrumători ai muncei localnicilor, transformându-se astfel, aceste echipe, într'o adevărată şcoală a muncii culturale la sate, pentru toţi intelectualii şi fruntaşii satului, adică pentru conducătorii de azi şi de mâine ai căminelor culturale.

In chipul acesta au lucrat şi celelalte 37 de echipe studenţeşti, adunând în jurul lor şi chemând în rândurile lor, pe localnici şi în întâiul rând pe conducătorii Căminului Cultural, ca să cunoască şi să deprindă lucrând, metoda şi principiile programului de lucru al Fundaţiei. Intr'adevăr, munca echipelor, dela'nceput a căutat să fie, în primul rând, o îndrumare pentru localnici, o şcoală pentru Căminul Cultural al satului, căci gândul de temelie al acestei mişcări arată că ridicarea satului trebue să se facă prin organizarea iniţiativelor şi aşezărilor locale, în slujba programului de lucru al Fundaţiei şi lucrând după tehnica Echipelor Studenţeşti.

Lucrarea aceasta, de ajutorare efectivă a satelor, cu medici, medici veterinari, ingineri agronomi, maestre de gospodărie, etc., și de îndrumare a lor, prin educarea tuturora și formarea de conducători cari să ducă mai departe munca echipei, a fost făcută, în vara aceasta, în a 3-a campanie de muncă, de către 49 de Echipe Studențești.

In aceste Echipe au fost înrolați peste 500 de studenți și tehnicieni, recrutați dintre elementele cele mai bune ale Universităților din București, Iași, Cernăuți, Cluj și Chișinău, recomandați de către profesorii universitari. Statistica ce se va întocmi, va arăta precis numărul de studenți dați de fiecare din Universitățile României în această uriașă campanie de muncă socială, pentru ridicarea țărănimii. Insemnăm deocamdată numai faptul că majoritatea studenților în medicină a fost dată de Facultatea de medicină din Cluj; studenții agronomi s'au recrutat dela Academiile din București, Iași și Chișinău; studenții în medicină veterinară și doctorii în medicină veterinară au fost încadrați prin grija Facultății de medicină veterinară și a Institutului Național Zootechnic din București; rândurile echipierilor s'au întregit cu tovarăși dela facultățile de litere, teologie și drept din toată țara, alcătuind o falangă tânără și puternică de muncitori pentru ridicarea socială a satelor. Ca și în anii trecuți, echipierii studenți au avut sprijinul unui grup de tehnicieni, format din un medic uman, un medic veterinar, un inginer agronom și un inginer silvic, oameni cu o experiență mai îndelungată în specialitatea lor, delegați la echipe, pe toată durata campaniei, de către ministere, din serviciile lor. Astfel, alcătuită din un medicinist, o medicinistă, un veterinar, un agronom, un teolog, un sociolog, un onefist sau comandant străjer, un comandant premilitar (localnic), o maestră de gospodărie și uneori un conducător de cor, echipa studențească, ajutată de echipa tehnicienilor, lucrează cu sorți de isbândă, trei luni pentru înfăptuirea programului de muncă culturală la sate. Crește astfel în Țara românească o armată puternică de midici, ingineri, teologi, profesori, învățători, de intelectuali din toate breslele cari își învață datoriile meseriei acolo unde greutățile sunt mai mari ca oriunde în altă parte și cari, mai ales, învață să-și cunoască țara și să muncească pentru ea. Este de-o însemnătate covârșitoare pentru România de mâine faptul că se formează, an de an, 400—500 de tineri cari, între 20 și 25 de ani, știu ce insemnează lupta pentru conducerea unui dispensar, ori a unei băi populare, cari știu cum se organizează o cooperativă și cari știu despre ce trebue să vorbești sătenilor ca să nu le răpești vremea fără folos pentru ei și mai ales cari își dau seama de rostul adânc al unor asemenea lucrări pentru viața satului.

După trei ani de muncă înțelept îndrumată, entuziastă și temeinică, roadele se văd bogate și îmbucurătoare, căci satele își recâștigă dorul de muncă și încrederea în puterea lucrării lor, iar tineretul dela cele 5 Universități ale țării se adună la muncă în slujba țărănimii.

In tot timpul cât a durat activitatea echipelor și înainte de trimeterea lor la muncă, s'a lucrat pentru pregătirea teoretică și practică a echipierilor și pentru îndrumarea lor în timpul lucrărilor. Cartea de temelie a activității Echipelor Studențești, dar și a Căminelor Culturale, este volumul tipărit în primăvara anului 1936, „Indrumătorul Muncii Culturale". Lucrarea aceasta de 450 pagini, s'a întocmit pentru a răspunde unei nevoie adânc resimțită de echipieri și de conducătorii căminelor și este o călăuză practică pentru lucrările cari trebuesc înfăptuite de Cămine și echipe, cari pot fi făcute în sat și cu satul, precum și a chipului cum trebue lucrat în sat prin Cămin și Echipă. Tot ce se spune în acest „Indrumător" este întemeiat pe experienta celor doi ani de muncă la sate cu echipele și pe cercetările de monografie sociologică ale Institutului Social Român. „Indrumătorul muncii culturale la sate nu propune un program întocmit la birou, ci grupează pe capitole de muncă înfăptuirile echipelor și nevoile satelor, așa cum au fost ele cunoscute și trăite de către Echipierii și conducătorii lor.

In tot cursul celor trei luni de muncă a apărut gazeta săptămânală „Curierul Eechipelor Studențești", întemeiată în. 1935.

Campania de lucru din 1934 a Echipelor studențești a arătat că, atunci când peste o sută de oameni lucrează la o muncă pentru o țintă comună, răspândiți pe cuprinsul țării întregi, în grupe de câte 10-15 oameni, ei vor să știe unii de alții, urmărindu-se în străduințele lor, învățând unii dela alții, împărtășindu-și gândurile. Dar era trebuincios să se stabilească o legătură între echipe și din altă pricină: echipele studențești sunt o alcătuire nouă, nu numai ca scop și tehnică de lucru, dar și ca ideal spiritual și concepție de viață. Acest lucru trebuia spus undeva și repetat cât mai

mult, transformând echipele într'o şcoală, nu numai a satului, dar şi a tinerilor intelectuali cari se înrolau la munca voluntară de ridicare culturală a satelor. Prin mărturisiri de credinţă, prin îndrumări doctrinare, prin discuţii tehnice, prin dări de seamă cu privire la desfăşurarea muncii în diferitele sate, trebuia începută munca de alcătuire a unui corp de principii de muncă şi de viaţă în cadrul Echipei.

Aşa s'a născut gândul întemeierii unei gazete săptămânale numită: „Curierul Echipelor Studenţeşti". Din această gazetă au apărut, în primul an de apariţie, 1935, şapte numere, din Iulie şi până la 1 Octombrie.

Folosul ei a fost mare. In acel an, 1935, Fundaţia trimisese la lucru peste 20 de Echipe. Munca de ridicare culturală a satelor luase, în timpul scurt de un an, o desvoltare deosebit de mare. Zeci de sate ceruseră Echipe Studenţeşti, arătându-şi dorul de muncă şi înfocata pornire spre organizarea vieţii lor pe temelii sănătoase. Lozinca: „Sănătate, muncă, minte, suflet", străbătuse programatic în toate cele 1000 de sate cari aveau, în anul acela Cămine Culturale, dar şi mai departe în zeci şi zeci de sate. Din numeroasele cereri se aleseră 12 sate şi, adăugate la celelalte 12 vechi, campania porni deodată în 24 de locuri. Odată cu munca pe teren, porni şi munca de îndrumare spirituală şi practică prin „Curierul Echipelor Studenţeşti".

In anul acesta „Curierul" e bogat şi crescut în frumuseţe cum se cuvine unei gazete care face ocolul a 49 de Echipe şi vorbeşte deodată la peste 500 de echipieri, foaie oficială a unei campanii de lucru de o mărime impresionantă. Dar înlăuntru „Curierul" a rămas tot acelaş caet cald şi prietenos din 1934, închizând în coloanele lui mărturisiri şi gânduri sincere, frământarea şi îndoielile echiperului care după o zi de muncă, la un ceas de odihnă, gândeşte tăcut la munca pe care o face, în numele unei credinţe de jertfă pentru satul românesc.

Aşa înaintează „Curierul Echipelor Studenţeşti" încununat de fapta şi sufletul celor cari înfăptuesc, în anii aceştia, cea dintâi muncă organizată şi colectivă, de ridicare a satelor.

Munca pentru pregătirea teoretică şi îndrumarea echipelor s'a întregit cu munca de înzestrarea lor tehnică pentru lucrările de specialitate medicală, de medicină veterinară, agronomie, etc. Atât studenţii cât şi tehnicienii din echipele Fundaţiei nu depun o activitate formală, ci prestează o muncă efectivă după toate regulele unei lucrări sortite să dureze. Ca să poată face faţă acestor cerinţe Fundaţia se îngrijeşte ca doctorul să aibă instrumente şi medicamente, inginerul agronom uneltele de lucru şi terenurile necesare lucrărilor demonstrative, medicul veterinar serurile şi vaccinele trebuincioase, ş. a. m. d. Inzestrarea echipelor cu aceste materiale s'a făcut de către: Ministerul Sănătăţii care a dat instrumentele medicale, zestrea gospodărească şi medicamente; Ministerul de Agricultură şi Domenii care s'a îngrijit de înzestrarea inginerilor agronomi şi a medicilor veterinari; Institutul Naţional Zootehnic şi Institutul Pasteur cari au dt medicilor veterinari instrumente, seruri şi vaccinuri, ca şi Institutul Dr. I. Cantacuzino, care a răspuns totdeauna cererilor Fundaţiei; Uzinele U. D. R. pe lângă alte ajutoare, au pus la 'ndemâna echipelor zece truse de unelte gospodăreşti fabricate în întreprinderile lor şi alte zece serii de unelte de plugărie spre folosul sătenilor din satele cu echipe; nu poate fi uitat sprijinul Direcţiei Generale C. F. R. care a făcut mereu înlesniri pentru călătoria şi transporturile de efecte ale echipierilor.

Buna îndeplinire a programului de muncă culturală la sate, atât educativă, cât şi practică, a impus colaborarea cu o serie întreagă de instituţiuni şi asociaţii, cu rosturi asemănătoare Unele s'au alăturat Fundaţiei din proprie iniţiativă, altele au fost chemate să sprijine munca de ridicare culturală a echipelor.

O colaborare deosebit de devotată şi preţioasă a fost aceea a ofiţerilor medici şi a studenţilor ofiţeri medici, umani şi veterinari, ai Institutului Sanitar Militar, cari au întregit rândurile echipelor, lucrând cu hărnicie exemplară, disciplinat şi cu deosebită pricepere.

O experienţă nouă şi rodnică a fost aceea a colaborării cu OETR-ul, prin folosirea comandanţilor străjeri pentruu educarea străjerească a copiilor şi prin integrarea cercetaşilor în munca culturală a echipelor studenţeşti. Socotim întâlnirea dintre tinerii liceeni şi mai ales ucenici C. F. R. organizaţi cercetăşeşti, cu studenţimea universitară, în cadrul campaniei de muncă pentru sate, a echipelor studenţeşti, hotărîtoare pentru desvoltarea lor sufletească şi pentru orientarea viitoare a preocupărilor lor sociale şi a atitudinii lor, cunoscând putinţa muncii constructive pentru naţie, în munca culturală pentru sate. Prin organizaţiile străjereşti, prin cercetaşi şi prin co-

mandanții organizațiilor premilitare, așa de bine îndrumate de către Inspectoratul P. P., Echipele au isbutit să se ocupe de îndrumarea întregului tineret din sat, dela vârsta cea mai fragedă, până la cei de 18-20 de ani, făcând din ei adeseori colaboratorii cei mai sinceri ai echipierilor.

Ca și în anii trecuți s'a alăturat tehnicienilor din echipele studențești, un grup de 10 ingineri silvici, prin grija înțelegătoare a Institutului pentru cercetări și experimentație forestieră (I. C. E. F.,) realizând lucrări de specialitate în regiunile în cari împrejurările cer și o cercetare și acțiunea temeinică a problemelor silvice.

Școala de Asistență socială „Principesa Ileana" a făcut cercetări în 7 sate.

Despre toate lucrările lor, echipierii au întocmit rapoarte săptămânale și lunare, pe formulare-tip și în dări de seamă speciale; în chipul acesta Fundația a putut urmări tot timpul lucrările, luând măsuri pentru buna lor desfășurare.

Grija cea mai mare s'a îndreptat însă în anul acesta, spre pregătirea celor chemați să ducă mai departe lucrările echipei în Căminele Culturale. La îndemnul și după îndrumările D-lui Profesor Gusti s'au înființat deaceia, școli pentru conducătorii de Cămine Culturale, precum și școli țărănești, întregite cu școli practice de agricultură, pomicultură, albinărit, etc. Toate aceste școli, cari au durat 15-20 de zile, au avut, în primul rând, un caracter practic, ascultătorii lucrând împreună cu echipierii; expunerile vorbite au avut doar rostul să sistematizeze cunoștințele, arătând legătura tuturor lucrărilor încadrul programului general de lucru al Căminului Cultural, experimentat în sat prin echipele studențești. La școlile pentru conducători de Cămine Culturale au luat parte câte 21-30 de învățători, preoți, notari și chiar săteni luminați și buni gospodari ,primind deslușiri ,prin expuneri vorbite și lucrări practice cu echipierii, cu privire la rostul, organizarea, lucrările și metoda de lucru a Căminului Cultural. Prin școlile țărănești ale echipelor, cu întruniri și convorbiri serale, s'a urmărit să se dea sătenilor un prilej de petrecere cuminte cu cetiri și cântări, dar mai ales s'a urmărit îndrumarea lor cu privire la munca câmpului, creșterea vitelor, îngrijirea sănătății, întocmirea gospodăriei, prin sfaturi date de fiecare echipier în ramura sa de muncă. Roadele sunt deosebit de bune. Intr'o cronică viitoare vom stărui asupra acestor lucrări experimentale arătând numărul, alcătuirea și înfăptuirile lor, deosebite dela sat la sat, după oameni și nevoi.

Ca să se facă știută munca echipelor și ca să se întărească legătura lor cu toate căminele din jur, în luna a treia a lucrărilor, Septembrie, s'au convocat o serie de întruniri județene ale Căminelor Culturale, în adunări de lucru și de reciprocă lămurire despre folosul echipei în munca fiecăruia din Căminele Culturale, despre statutul Fundației și despre munca tuturor pentru ridicarea ruia din Căminele Culturale, despre statutul fundației ș idespre munca tuturor pentru ridicarea socială a satelor. Adunările acestea au fost prilej de mare bucurie sufletească pentru toți, prin întărirea încrederii fiecăruia în puterea îndreptătoare de rele a muncii culturale la sate.

In întregul ei campania de muncă din anul acesta a Fundației se arată ca o mare lucrare de coordonarea activităților speciale în legătură cu nevoile țărănimii, bogată în realizări și mai ales aducătoare de noui mijloace pentru înfăptuirea gândului mare al unei noui organizări a vieții și muncii satului românesc.

OCTAVIAN NEAMȚU

METABOLISMUL SOCIAL

II

Am înfățișat în numărul trecut al revistei problema metabolismului social în genere, mai ales așa cum se pune în opera celor doi mari gânditori italieni *Pareto* și *Gini*, rămânând să continuăm în numărul de față cu o dare de seamă despre câteșa din contribuțiile speciale la problema aceasta, cuprinse în comunicările italiene la Congresul internațional de sociologie din 1935, publicate abia anul acesta. [1]

In comunicarea *Sul ricambio sociale in genere e su quello del dopoguerra in ispecie,* profesorul italian, de origine germană, *Roberto Michels* stabilește că mișcarea de ascensiune și scoborîre socială, adică metabolismul social, este determinată în regimurile capitaliste, burgheze, de trei factori mai de seamă: 1. nevoia obiectivă proprie rânduelii economice, cu feluritele sale conjuncturi privitoare la materialul omenesc;

2. gradul de prolificitate naturală, după diferenţierile ei sociale şi profesionale; 3. dinamica ascenmală. Datorită celui de al 2-lea factor, grupurile profesionale înzestrate cu o putere mai mică de procreaţie, devin cu uşurinţă, în privinţa metabolismului social, *exogene,* adică îşi pot pierde capacitatea da a-şi recruta elementele funcţionale necesare profesiunii lor, din propria progenitură; pe când clasele cu o natalitate mai ridicată şi regulată sunt *endogene,* încât sunt în stare nu numai să umple golurile ivite în cadrele proprii, dar invadează şi în alte clase, de preferinţă superioare. Sunt exogeni intelectualii; endogeni ţăranii. După război circulaţia elitelor, cu excepţia Rusiei, nu s'a îndeplinit prin substituire radicală a unei clase politice cu alta, ci într'un sens mult mai restrâns şi mai firesc, sub forma intrării de elemente noi în clasele conducătoare vechi; proces care are în ultimii ani un ritm mult mai accelerat. De observat apoi că în toate trei sectoarele clasei conducătoare: cel volitiv, cel intelectual şi cel economic, elementele noi nu se recrutează în proporţie egală din clasele de jos, ci mai mult din clasele mijlocii, mai ales din mica burghezie. Metabolismul social se săvârşeşte de obicei treptat dela o clasă la cea imediat superioară şi mult mai puţin dela clasele cele de mai jos direct la cele conducătoare.

Comunicarea lui *Vincenzo Castrilli: L'origine sociale degli studenti* (Contributo allo studio del ricambio sociale) urmăreşte metabolismul social tot în viaţa socială burgheză contemporană, dar se restrânge numai la afluenţa deosebit de mare a tineretului în Universitate, fapt care traduce o aspiraţie foarte răspândită de o ajunge cu ajutorul culturii, pe treptele cele mai înalte ale erarhiei sociale. Astăzi nici o piedică legală nu se opune ascensiunii celor din clasele inferioare, totuşi lucrurile se întâmplă aşa numai în principiu. Practic cei de jos au de luptat cu greutăţi mult mai mari, pe care nu totdeauna reuşesc să le învingă. Datele cele mai concludente în materia aceasta ni le oferă statisticile diferitelor universităţi din lume privitoare la originea socială a studenţilor. In general se observă o tendinţă de participare din ce în ce mai mare a claselor de jos la studii superioare, în funcţie de structură economică şi organizaţia socială a fiecărei ţări. Totuşi proporţia dintre clase nu este nici pe departe păstrată. După statisticile din 1931, ca să reproducem un exemplu concret, mai mult de o treime din studenţii germani proveneau din clasele superioare (fii de titraţi universitari, de înalţi funcţionari, de fabricanţi, de mari comercianţi, moşieri etc.), 57% făceau parte din clasele mijlocii (funcţionari mijlocii, proprietari mijlocii şi mici, comercianţi şi industriaşi mijlocii etc.) şi numai 6% aparţineau claselor inferioare (muncitori şi mici funcţionari). Dintre aceştia numai 21.4% aveau părinţi cu formaţie universitară completă, ceea ce înseamnează că pentru partea cea mai mare a studenţilor studiile universitare reprezintă trecerea la o altă clasă socială sau cel puţin în alt grup profesional decât al părinţilor. In sfârşit, aproape jumătate din totalul studenţilor germani (46.7%) provin din grupul funcţionarilor, mai ales al funcţionarilor mijlocii, cu toate că această categorie nu reprezintă decât o parte minimă a populaţiei. Situaţia aceasta este mult mai accentuată în privinţa studentelor. Statisticile germane, olandeze, ungureşti şi suedeze arată deopotrivă că cel mai mare procent de studente provine din clasele înalte şi în special din categorii de părinţi cu studii universitare. Clasele de lucrători şi agricultori sunt dimpotrivă foarte puţin reprezentate printre studente. De altfel în toate clasele în care studiile universitare reprezintă o ascensiune socială, familiile dau întâetatea băeţilor şi numai în al doilea rând se ocupă de instrucţia fetelor. In chipul acesta participarea fetelor la studii universitare aşa cum se face astăzi, constitue o limitare a mişcării ascensionale a claselor sociale. La aceasta se adaugă şi procentul destul de mare al celor care îşi aleg profesiunea părinţilor. Faptul acesta al „eredităţii sociale" se observă mai ales la medici, apoi, descrescând, la avocaţi, farmacişti, preoţi, profesori şi magistraţi. De aceea ascensiunea socială nu se face deopotrivă prin toate profesiunile. Cu atât mai mult că cei plecaţi din păturile de jos se îndreaptă mai mult spre teologie, apoi spre medicina veterinară, agronomie, inginerie şi ştiinţele economice.

Un alt rezultat al statisticilor, care merită să fie amintit, este deosebirea dintre sat şi oraş ca şi între oraşele neuniversitare şi cele universitare în privinţa recrutării studenţilor. Cea mai mare proporţie de studenţi o dau oraşele universitare, (şi mult mai mare proporţia de studente), cea mai mică proporţie o dau satele. Proporţia dintre sat şi oraş variază după specialitate. Studenţii în teologie de e-

xemplu, sunt mai ales de origine rurală, studenții în medicină și drept mai ales de origine urbană. In sfârșit, cercetările statistice arată că numărul cel mai mare al studenților provin din familii puțin numeroase. Ascensiunea socială este condiționată de o prolificitate restrânsă (naturală sau voluntară), ceea ce are ca urmarea că elementele noi din clasele înalte împlinesc locurile devenite libere, dar nu sunt în stare să oprească decadența demografică prin care se caracterizează aceste clase.

Alte comunicări au tratat despre metabolismul social în v. XVII și XVIII în unele orașe din Italia meridională, despre parabola demografică a cetățenilor din Marea Grecie și despre metabolismul social în Mexicul precortesian: *Giuseppe De Meo: Il ricambio sociale in alcune città dell' Italia meridionale nei secoli XVII e XVIII; Lydia Spaventa De Novellis: Appunti sulla parabola demografica delle città della Magna Grecia; Dino Camavitto: Il ricambio sociale nel Messico precortesiano.* Importanța lor este mai mică mai ales din pricina lipsei unor date sigure, cantitative, fără de care studiul metabolismului social nu este niciodată complet. Reținem câteva din concluziile mai de seamă. *De Meo* găsește că pentru perioada și comunitățile considerate, principiul că fecunditatea claselor sociale descrește cu superioritatea lor nu se aplică. Clasele mijlocii (meseriașii și micii proprietari) se înmulțeau mai mult decât celelalte clase. Clasele de jos aveau un nivel de viață atât de scoborît, încât nici natalitatea nu și-a mai păstrat forța ei obișnuită, nici mortalitatea infantilă n'a mai putut fi limitată ca în vremurile de relativă prosperitate. De aceea metabolismul social n'a mai avut loc decât între clasele de mijloc și cele superioare ale populației, cele inferioare fiind excluse din pricina situației lor mizerabile. *De Novellis* crede că decăderea unor cetăți grecești după o scurtă perioadă de înflorire se datorește faptului că s'au ridicat prea repede la o bună stare materială, ceea ce a avut ca efect un lux exagerat și o viață imorală, care atrag la rândul lor o scădere a natalității. Pierderile demografice ale claselor conducătoare au fost umplute cu elemente străine, fără să mai poată fi asimilate, ceea ce a provocat decăderea guvernanților și neîncetate schimbări în constituția politică a cetăților. In sfârșit, *Camavitto* ajunge la concluzia că partea cea mai mare a populației din Mexic în timpul cuceririi spaniole era pe linia unei decăderi demografice și sociale, care ar fi avut aceleași rezultate ca și cele pricinuite de venirea europenilor.

Mult mai interesantă și mai documentată este comunicarea lui *Enrico H. Sonnabend,* despre metabolismul social la Bantuși: *Il ricambio sociale in alcune popolazioni Bantu.* Din nou se stabilește o excepție la regula prolificității mai scăzute a claselor de sus, de astădată pe bază de cercetări directe, întreprinse destul de îngrijit, cu toată lipsa datelor statistice. Unele triburi de Bantuși (Africa) au un sistem economic și o organizație socială care nu numai că nu împiedică prolificitatea claselor de sus, dar le-o intensifică și le-o mărește față de toate celelalte clase. Viața lor economică se bazează pe agricultură și păstorit. Cea dintâi procură mijloacele principale de subsitență, dar numai păstoritul este socotit ca o ocupație vrednică pentru bărbați. Lucrul câmpului e lăsat aproape în întregime în grija femeilor. In afară de această deosebire de considerație socială între cele două ocupații, mai există o deosebire în ce privește posesiunea: pământul e proprietate colectivă și e împărțit între clanuri și familii numai pentru folosință, câtă vreme turmele sunt proprietate individuală. In felul acesta proprietatea terenurilor creează o anumită nivelare a populației, adevărata diferențiere de avere fiind creată de posesiunea turmelor. Se formează astfel un adevărat „capitalism bovin". Numai cirezile sunt considerate ca bogăție adevărată și bovinele servesc ca principalul mijloc de schimb. Dar ce e tot atât de însemnat, turmele nu sunt apreciate numai pentru folosul lor direct și mai ales pentru creditul și prestigiul pe care le conferă posesia lor. Bovinele sunt factorul cel mai de seamă în diferențierea economică a Bantușilor. Situația socială mai depinde însă și de harem, adică de numărul soțiilor. Păstoritul este privilegiul exclusiv al bărbaților, câtă vreme agricultura și toate muncile casnice sunt lăsate în grija femeilor. De aceea femeile formează pentru Bantuși forța productivă cea mai de seamă, iar numărul mare al soțiilor este un semn de bună stare și o condiție necesară a bogăției. Haremul și cirezile sunt criteriul cel mai important pentru determinarea poziției sociale a Bantușului. De altfel, între aceste două forme de bogăție există o legătură cât se poate de strânsă. Forma principală de căsătorie la Bantuși, numită „lobola", constă în procurarea femeilor în schimbul unei plăți, de regulă bovine,date părinților. Deci

cine dispune de mai multe vite poate să-şi procure mai multe soţii. In situaţia aceasta "copiii devin şi ei un element de bogăţie: băeţii păzesc turmele, fetele lucrează pământul, iar când sunt mari sunt vândute pentru turme, care asigură la rândul lor căsătoria băeţilor. Cultul strămoşilor care nu poate dăinui fără descendenţi şi mândria de a avea copii, impun deasemenea o creştere a numărului de copii. Astfel la baza diferenţierilor sociale, caracteristice Bantuşilor, stau turmele, femeile şi copiii. Posesia acestor trei elemente sunt semnul familiilor aristocratice şi în genere al claselor celor mai înalte. Iată cum împrejurări specifice economice şi sociale fac să se inverseze raportul din societăţile civilizate şi să crească prolificitatea în proporţie cu averea şi starea socială. Metabolismul social ia şi el cu totul altă înfăţişare, curentul descendent este mai puternic decât cel ascendent, iar acesta din urmă e reprezentat mai ales de femei care sunt recrutate pentru harem din toate straturile sociale.

O altă comunicare, deasemenea foarte interesantă, încearcă o lămurire pe temeiuri biologice a metabolismului social: *Marcello Boldrini: Tipi e attitudini costituzionali e costituzione delle aristocrazie.* In mare e vorba de constituţia biologică a omului, de care se leagă anumite trăsături sufleteşti ş'anume: *constituţia longilină* (corp lung şi strâmt) cu două varietăţi: *astenică* şi *stenică* şi *constituţia brevilină* (corp scurt în raport cu lărgimea) cu două varietăţi: *stenică* şi *flacidă.* Biotipologia italiană numeşte aceste tipuri constituţionale biotipuri, în înţeles diferit de termenul din Genetică. Biotipurile se caracterizează prin mai multe trăsături: 1. morfologic un corp este cu atât mai desvoltat în lungime cu cât va fi relativ mai puţin greu, masiv şi puternic; 2. biologic brevilinii prezintă caractere mai accentuate decât longilinii (o activitate biochimică mai intensă, o presiune a sângelui mai ridicată, o atitudine motrică mai mare etc.); 3. patologic se observă deasemenea o corelaţie între constituţia corpului şi anumite boli, în sensul de predispoziţie; 4. psihologic varietatea brevilină stenică se leagă cu un caracter deschis, franc, expansiv, volitiv, optimist, realizator, eufôric (care poate cădea din când în când în perioade depresive) iar indivizii din varietatea longilină cea mai frecventă, astenică, sunt solitari, meditativi, cu inteligenţa adeseori logică, profundă, analitică etc. Pe temeiul acestor deosebiri şi urmărind constituţia oamenilor din fruntea evenimentelor sociale Boldrini formulează o *teorie biotipologică a circulaţiei elitelor* şi în genere a metabolismului social. El crede că se poate stabili în istoria modernă o alternare ciclică a unor faze de mare ardoare constructivă, cu faze de linişte şi elaboraţiune critică. Personalităţile care ajung în fruntea acestor perioade istorice se deosebesc şi ele constituţional unele de altele încât se poate conchide că există o legătură precisă între constituţiile biologice şi ciclurile sociale şi că elitele se succed şi ele în aceeaşi ordine. Cu alte cuvinte, orice transformare fizică a elitelor se leagă cu o schimbare generală a ritmului vieţii sociale. Perioadele în care se distrug sistemele sociale, politice sau religioase pentru a se reconstrui pe alte baze au în frunte genii active, indivizi brevilini stenici; iar perioadele de linişte în care se teoretizează ordinea stabilită sau se desăvârşeşte şi uneori apar critici împotriva societăţii fără să se ajungă la vreo acţiune, au în frunte genii contemplative, longilini astenici. Se constată deci în decursul evoluţiei unei societăţi o continuă înlocuire a tipurilor constituţionale în clasele superioare, o circulaţie a elitelor în funcţiune de atitudinile umane (active şi contemplative) şi de funcţiunile sociale (de reînoire şi desăvârşire).

Ultima comunicare, a lui *Corrado Gini,* tratează despre excepţiile aparente şi reale la regula creşterii naturale mai mici a claselor sociale superioare: *Eccezioni apparenti ed eccezioni reali alla norma del minore accrescimento naturale delle classi elevate* Excepţiunile acestea apar în organizaţiile sociale diferite de ale noastre, cum am văzut, în comunicările anterioare. De aceea Gini poate conchide că dacă fenomenul creşterii mai reduse a claselor sociale superioare sufere numeroase excepţii din cauze felurite, e vorba totuşi de un fenomen care prezintă în organizaţia noastră socială, un caracter netăgăduit de generalitate.

Acestea sunt preocupările italiene în legătură cu metabolismul social şi ele au reuşit să se impună prin seriozitatea şi adâncimea lor, tuturor cercurilor ştiinţifice din lume. Sociologia câştigă un nou capitol, închinat metabolismului social, menit să lămurească multe fenomene sociale cercetate până acum pe căi greşite.

TRAIAN HERSENI

DOCUMENTE

INCEPUTURI MUZICALE LA LEŞU

Deşi n'am putea face afirmarea că muzica unui popor se supune legilor organice (ca să ne aşteptăm la epuizarea ei) nu ne sfiim totuşi să vorbim de începutul ei.

Muzica populară se naşte odată cu poporul; fie că se adapă din isvorul muzicei vecine, fie că îşi creiază caracter aparte, născut din frământările sociale ale poporului şi atunci o socotim ca produs propriu al spiritului acelui neam, exprimat prin graiul melodiei. Dacă forma cântecului ne este împrumutată, textul, fără îndoială este creiaţia noastră proprie, adaptat mediului în care vieţuim. Poporul n'a ştiut să plagieze vorbele şi nici să le traducă, textul oricărui cântec rămânând expresia simţirilor noastre proprii.

Nu vorbim de structura diatonică sau cromatică a melodiei, ci urmărim mai mult evoluţia formării repertoriului muzical.

Se ştie că muzica (afară de cea de joc) populară este nelipsită de vorbe. Textul literar, în care se zugrăveşte un fapt împlinit, o acţiune în curs sau o dorinţă, dă naştere melodiei şi deci cum este şi natural, melodia s'a ivit în urma cuvintelor.

Aşadar, din textul cântării vom putea defini acţiunea şi vom cunoaşte viaţa trecută sau prezentă a poporului.

Dacă încercăm să stabilim o istorie a muzicei populare din Leşu — sat grăniţeresc din Năsăud — ar trebui să începem abia cu manifestările muzicale din secolul al 19-lea. Dominaţia maghiară a avut o influenţă covârşitoare asupra formării repertoriului popular. In primul rând, Românii erau opriţi să cânte cântările lor proprii, dupăcum erau opriţi să joace horele româneşti, stingherind astfel alcătuirea nesilită a unui repertoriu muzical popular. Pedealtă parte, situaţia aceasta a determinat spiritul românesc din acea regiune să creeze cântecul de jale în care, cu o măiastră dibăcie, zugrăvea indignarea până la margini a Românului. Astfel se iveşte:

Câte păsărele 'n codru
Toate cântă mai la *„modru"*
Toate cântă şi s'alină
Numai eu dacă-s streină
Nici cin nici nu m'alin
Nici n'am unde m'alina
Nice unde ce cina.
Căci mi-i cuibul lângă drum
Pe o creangă de alun
Câţi drumari călătoresc
Cuibul mi-l sburătoresc etc...

(Iliuţ Mureşeanu, 35 ani, ştie carte).

făcând această comparaţie plastică a Românului de-acolo, cu pasărea rătăcită în codru strein. Iar mai departe, în finalul melodic al cântecului (de 'nvârtit) îl cuprinde desnădejdea şi spune:

Astă lume nu-i a mea
Ceailaltă nici aşa.
. . . .

Aceasta însă e prea puţin. Poporul totuşi, n'a creiat mai mult. Desnădejdea lui nu i-a dat grai. A răbdat în tăcere. Adevărat este că nu se mai găsesc alte cântări vechi, în cari să se înfăţişeze soarta acelor vremuri. Intr'o mică măsură ne-ar descrie pierderea încrederii în zilele mai bune, ba chiar într'o salvare dumnezeiască:

Doamne, Doamne mult zic Doamne
Pare că Dumnezeu doarme!..

Cu aceiaşi vechime se află idila rustică — cântecul sentimentelor tinereţii şi iubirii — unde feciorul îşi cântă dragostea mândrii lui. Dealtfel cântecul sentimental, idila muzicală, formează cea mai mare parte în repertoriul popular de pe tot întinsul ţării.

Elegia (cântecul de jale) îşi face loc printre primele producţii muzicale creindu-şi soarta cea mai fericită.

Cântecul de jale extins până sub forma de bocet versificat, ţine locul doinei.

Acest cântec de jale îşi are locul aici cu atât mai mult cu cât este cea mai firească trebuinţă a unui spirit încătuşat.

Cercetând mai departe prima fază a repertoriului muzical, găsim într'o mică măsură *Cântecul de leagăn* Textul e versificat, variat şi plin de duioşia maternă cuvenită acestui gen de muzică:

Nani, nani puişor
Până mâini la prînzişor,
Ca să creşti mai mărişor.
Dragul mamei puişor!...

Se cânta atunci ca și acum dealtfel, pe o linie monotonică. Lipsește deci muzica adequată cuvintelor așa de duioase. *Legenda* nu își are locul la începutul formării unui repertoriu muzical, dar chiar astăzi dacă o cauți, nu o afli. Deși motivul pentru legenda istorică a fost prea bogat, n'o găsim totuși cântată. Avem astăzi așa numitul cântec a lui Bogdan sau *Jalea plăeșilor,* bazat pe un fapt istoric petrecut în timpul lui Bella IV al Ungariei, dar lipsit de textul versificat. Se cântă însă din *trâmbiță* (tulnic) de către Luca Pralea (de 35 ani) Prigoare Borgovan și Grigore Avram (ambii de câte 57-60 ani). Legenda spune așa:

„S'au întânat arborii pe 'ntreaga vale dela „Gura Lelei în sus până în valea Știol de unde „isvorește Bistrița Aurie. Intânându-se arborii „din văi în sus până în vârful muntelui sub con- „ducerea Plăeșilor Români și dupăce a intrat „armata Tătarilor pe potecile înspre Mara- „mureș. Când s'a simțit că toate trupele sunt „intrate, prin signalul buciumului dat de plăeși „din 4-5 părți s'au tăiat arborii de tot din sus „și toată pădurea căzând jos, i-a nimicit greu „pe Tătari și 4-500 de plăeși i-au gonit și le-au „luat toate averile câte le-au avut. In multu- „mirea lui Dumnezeu și în jalea lor s'au cântat „cântecul din *trâmbițe* și din gură cântecul nu- „mit *„jalea plăeșilor"*. Până azi se numește: „La măcelul cel grozav, Sghiabul Tătarului pe „muntele gol (Muntele Leșenilor).

(Inf. dela Petre Istrati 60 ani).

Repertoriul pastoral e lipsit de text și e lipsit de muzică. Ceiace cântă ciobanul din trișcă pe coasta dealului sau pe vârful de munte, se răspândește și nu trece în graiul poporului. Un singur fragment din *cântecul ciobanului,* răspândit pe tot întinsul țării, se află incomplect ca text.

Balada deasemenea nu există. Ai putea crede că în codrii acestor munți n'a colindat nici când ceata de haiduci a cutăruia sau cutăruia haiduc și că populația de aici n'a trăit nici odată emoția pașilor ce sgudue pământul și frământă pădurea a vreunei căpetenii de haiduci; dar dacă cunoști toate frământările din trecut cari ar fi putut da naștere celui mai bogat repertoriu popular și vezi totuși că lipsește dăinuirea lor prin vocea melodiei, ajungi repede la credința că această regiune e lipsită de puterea creatoare muzicală.

La fel se întâmpă cu *colindele.* Dela început colindele au fost cântate din ceteră de către țigani. Astăzi găsești câteva, dar puține sunt fixate într'o linie melodică adequată textului Colindele ca și cântecul de leagăn se întonează monotonic în felul bocetelor și *„cununei"*.

Ceiace este de observat despre apariția anumitor genuri muzicale este faptul că dela 1848 încoace, când apare „Deșteaptă-te Române!" repertoriul popular capătă o nouă formă: apare *„horea"*. Așa de pildă dăinuesc până azi: *horea Istrătenilor, horea Fodorcenilor, horea lui Horga, horea Penecanilor* (ocă îți *Bulendreni* pentru că umblau cu hainele: bulendrele rupte), a *Borgovenilor* și a *Arteneștilor.*

Aceste *horii* umplu un mare gol în repertoriul satului, dar aduc și o notă nouă în formarea acestui repertoriu. Unele din aceste horii au conținutul textului vesel, expansiv și eroic. Altele, cum este *horea Bulendrenilor,* defineau o notă de melancolie (de jale).

Ceva mai înainte, pela 1800, un Român, Petru, din Năsăud, șef conducător al muzicei militare din Năsăud, a compus *Marșul grăniceresc* însă nu l-a terminat. Marșul acesta îl găsim și astăzi, însă îi lipsește trio. Este o compoziție pe motiv absolut popular, din care un lăutar țigan *Grebla* (pela 1840-1870) făcea când *horă de-a mâna* când *de 'nvârtit,* schimbându-i mișcarea și ritmul.

Dintre jocurile Leșenilor numai *de-a mâna* și *de 'nvârtit* sunt creații proprii ținutului, ca melodie. Așa dar genul *coreografic* popular e sărac. Astăzi chiar nu mai găsim decât: *Someșana, de-amâna* și *de 'nvârtit.* Celelalte: Moldoveneasca Boereasca, Tropota sau Corobeasca sunt importate din Moldova cam de pe la 1800 când din cauza *foametei celei mari,* Leșenii treceau munții după alimente.

In felul acesta începe să ia naștere viața muzicală în Leșu, fără o formă caracteristică proprie în care să se vadă sufletul destul de frământat al Românilor de pe aceste meleaguri.

Desigur aici ne-am ocupat de muzica proprie românească și de prima ei înfățișare, fără să pomenim de o evidentă influență maghiară numai în ce privește forma de executare și mai ales împărțirea în măsuri, structura gamei rămânând orientală totuși.

Când vom face o complectă monografie muzicală a acestui sat vom analiza fiecare creiație în parte pentru a descoperi măsura în care muzica satului Leșu confirmă unitatea etnică a muzicii proprii spiritului românesc.

FLORIAN BĂDOIU

„MEŞTEŞUGUL" FETELOR DIN LEŞU (NĂSĂUD) CÂND NU VIN FLĂCĂII LA ŞEZĂTOARE

„In şezătoare când stăm şi nu vin ficiorii, facem meşteşuguri: luăm pietre dinaintea făgădăului (crâşmei) şi le punem pe foc. Mergem cinci fete şi luăm apă de nouă ori cu gura şi nu sufli niciodată până o iei. O punem într'un hârb şi o ducem şi o punem înapoia focului de fierbe. Şi când sunt roşii, luăm pietrele şi le punem în apă şi le descântăm:

Cum fierbe apa
Aşa să le fiarbă mintea.
Să n'aibă stare
Până n'or veni în şezătoare.

Şi furăm scândurica aceea cu care strânge fărina la moară şi o ardem în foc.Şi cărbunii îi punem pe muchia săcurii şi-i străpungem cu un ac şi zicem:

Ieu nu străpung cărbunii
Că străpung ficiorii
Să n'aibă stare
Şi alinare
Până la noi în şezătoare
Care n'o veni
A plesni
Care n'o pleca
A crăpa
Stropşele
Prin obiele
Şi furnici
Prin opinci
Până n'o veni aici.

Ş'apoi mergem la soc nouă fete şi scuturăm socu, fiecare de-o creangă, şi-apoi zicem:

Soc
Soroc
Vin la tine să mă rog
Să mi-aduci ficior de joc
Că ficiorii de nu mi-i aduce
Din rădăcini te-oi smulge
Floare albă nu-i mai face
Cu secera te-om tăia
Şi cu sapa te-om săpa
Şi pe foc te-om arunca.

Şi luăm site şi ne punem spate cu spate câte două fete şi dăm sita printre picioare dela una la alta.

Una zice:

Vai de mine.

ceilaltă: Ce-i de tine?

— Că nu vine

— Cine?

— Ion, Grigore, până pomeneşte pe toţi ficiorii. Şi-apoi înconjur casa în pielea goală două fete: una călare pe cocioarbă şi una călare pe lopată şi zice:

Tu cociorbă
Nu-i ţine la vorbă
Tu lopată
Du-te şi ni-i adă.

Inf. Tăpălagă Reghina
27 ani, 3 cl. prim. căs.

FLOREA FLORESCU

PLAN DE LUCRU PENTRU CERCETAREA MORALITĂŢII SĂTEŞTI

Seminarul de Sociologie, Etică şi Politică al Universităţii din Bucureşti, de sub conducerea d-lui *Prof. D. Gusti,* s'a ocupat întotdeauna în cercetările monografice şi de problema moralităţii. Insărcinat în chip special cu studiul acestui aspect al vieţii săteşti a fost d-l *Gh. Focşa* care a alcătuit şi un plan de lucru amănunţit ca rezultat al experienţei sale monografice, fără să-l poată pune însă până acum la îndemâna tuturor celor interesaţi. De aceea, prin lipsa d-sale din ultima campanie monografică dela Şanţ-Năsăud, fiind numit inspector cultural pentru echipa regală studenţească din Moişeni (Satu-Mare), am fost nevoiţi să trecem altcuiva problema şi să alcătuim noi înşine un plan de lucru. Am încercat să aplicăm sistemul de etică al d-lui Prof. *D. Gusti* în cercetarea la teren şi să alcătuim planul în spiritul acestuia. D-l *Const. Gib,* care a studiat moralitatea la Şanţ după planul nostru de lucru, l-a experimentat şi a dovedit putinţa de a fi folosit. Il publicăm acum pentru a putea fi experimentat pe o scară mai mare şi în nădejdea că împreună cu chestionarul d-lui Focşa, când va apare va forma un punct de plecare pentru a obţine cu vremea un bun instrument de lucru.

I.

1. *Oameni buni* (miloşi, cumsecade, de omenie, darnici, împăciuitori, de încredere, săritori la necaz etc.) *şi răi* (certăreţi, bătăuşi,

sgârciţi, insultători, calomniatori, beţivi, hoţi, ucigaşi, curvari, etc.), aşa cum sunt priviţi de sat (opinia publică) şi după fapte obiective. Pe cât cu putinţă să se alcătuiască o statistică a lor, cerându-se informaţii în această privinţă despre toţi locuitorii satului.

2. *Afecte morale:* a. Conştiinţa de sine (din analiza punctelor b. c. şi d. forma şi gradul de manifestare după sex şi vârstă). b. Iubirea de sine (demnitatea personală, simţul onoarei, simţul datoriei, nevoia desăvârşirii morale, vocaţii spre bine etc.). c. Simpatia (iubirea aproapelui, milă, admiraţie, stimă, lealitate, recunoştinţă, dispreţ, invidie faţă de semeni). d. Religiozitate (simţimântul nimicniciei omeneşti, teama respectuoasă faţă de Dumnezeu, faţă de forţele supranaturale, faţă de universul necunoscut; simţul fatalităţii, credinţa în soartă sau ursită etc.).

3. *Voinţa morală:* a. Conştiinţa şi alegerea unui scop pentru viaţă, conştiinţa unei misiuni, a unei datorii de împlinit (moralitate interioară). b. Conştiinţa mijloacelor de realizare. Acţiuni lipsite de conştiinţa scopului moral, dar mânuitoare de mijloace morale (moralitate exterioară). c. Lipsa unei conştiinţe a scopurilor şi a mijloacelor morale (amoralitate).

4. *Personalităţile satului:* oamenii cu conştiinţă de sine desvoltată şi cu o cumpănire dreaptă a scopurilor şi mijloacelor acţiunii morale. (Cu aceştia să se poarte convorbiri sociologice complete, după planul special, publicat, în nr. precedent al revistei).

II.

Concepţiile morale: 1. Credinţe sau concepţii despre originea binelui şi a răului, despre bine şi rău, despre soarta şi menirea omului pe pământ etc. 2. Concepţii despre fericire (individuală şi socială). 3. Concepţii despre desăvârşirea individuală şi colectivă. 4. Concepţii despre datorie şi legea morală. 5. Concepţii despre virtuţile morale (cinste, iubire, omenie etc.) şi despre abaterile morale (beţie, furt, omucidere etc.). 6. Concepţii despre idealul moral.

III.

Faptele morale: 1. In legătură cu proprietatea (a. pozitive: daruri la biserică, şcoală, comună, etc. — b. negative: furturi, tâlhării, tăinuiri, gazde de hoţi etc.). 2. In legătură cu persoanele. (Filantropie: ajutorarea nevoiaşilor, a văduvelor, a orfanilor, a nebunilor, a imbecililor, a invalizilor etc. — ajutor în caz de incendiu, de accidente. Lista celor care trăiesc din mila oamenilor. Infieri. Răzbunări, şicane, bătăi, prigoniri etc.). 3. In legătură cu învoelile (dacă se fac şi se ţin contracte de bună credinţă, dacă se ţine cuvântul dat). 4. In legătură cu viaţa sexuală. (Modele de moralitate sexuală: feciorie, virginitate, căsnicii armonioase. Abateri: fete vinovate, copii din flori, prostituţie, adultere, concubinaje). 5. In legătură cu animalele (omenie faţă de animale — chinuirea animalelor etc.). 6. Buna cuviinţă (cinstirea celor mai în vârstă, cinstirea părinţilor, cinstirea mai marilor din sat, cinstirea oaspeţilor, cinstirea femeilor etc. Abateri: ocări, bârfiri, necuviinţe, beţii etc. Literatură pornografică).

Obs. Cap. I. şi II. se cercetează mai ales pe bază de convorbiri; cap. III. pe bază de fapte precise. Ori de câte ori se poate întreprinde numărători exacte şi complete (statistică morală), e bine să se facă. Cercetătorul să completeze planul de lucru ori de câte ori întâlneşte fenomene morale neconsemnate aici. In cercetări privitoare numai la moralitate trebue să se urmărească integral morala de familie, morala religioasă, etc., care în cercetările monografice se studiază şi în cadrul altor probleme şi se concentrează numai în studiile de sinteză.

TRAIAN HERSENI

RECENZII

ALEXANDRU CLAUDIAN: *Cercetări filosofice şi sociologice.* (Iaşi 1935; 255 pag.)

Istoricii filosofiei uită adeseori că disciplina lor este mai presus de toate *istorie,* iar când îşi amintesc pierd de cele mai multe ori din vedere că istoria este astăzi o *ştiinţă* nu o înşirare cronologică de date. Aşa se face că apar o sumedenie de lucrări de istoria filosofiei în care se expun sistemele de gândire şi se comentează în lumina „adevărului“, adică a ideilor adoptate de autor, nesocotindu-se complet perioada istorică şi civilizaţia în care acele sisteme s'au desvoltat. Iar când totuşi se ţine seama de istorie, nu se depăşesc generalităţile banale care nu pot da socoteală de legătura organică dintre timp şi idee, adică nu duc nici odată la sta-

bilirea unor explicaţii pe temeiuri cauzale. Totuşi pe lângă poziţia aceasta destul de generalizată apar şi istorici ai gândirii, din păcate nu îndeajuns de apreciaţi, dacă nu chiar neînţeleşi, care se străduesc să facă din preocuparea lor o disciplină ştiinţifică, să urmărească ideile în cadrul lor firesc, în societăţile în care au apărut şi să caute factorii mai adânci care le-au determinat apariţia şi înfăţişarea. Dintre aceştia face parte şi d-l *Alexandru Claudian.* Pornit dela sociologie, după o perioadă îndelungată de pregătire ştiinţifică, d-sa şi-a fixat domeniul preocupărilor în istoria filosofiei, fără să uite ce a lăsat în urmă şi fără să ia totul dela început. D-sa n'a făcut decât să-şi prelungească activitatea sociologică în istoria gândirii şi să aplice cu vigoare şi pricepere în aceasta din urmă, experienţa pe care a câştigat-o în cea dintâi. Cartea de care ne ocupăm, *Cercetări filosofice şi sociologice,* demonstrează cu prisosinţă acest lucru. Ea cuprinde o seamă de studii sociologice, publicate în diferite reviste şi trei studii noi de istorie socială a ideilor: *Platon şi Auguste Comte; Definiţia dreptăţii în Republica lui Platon; Platon şi egalitatea sexelor.* Acestea din urmă sunt cele mai însemnate, pentrucă arată stadiul actual de desvoltare şi deci de pregătire şi orientare ştiinţifică a autorului. Toate trei exemplifică strălucit metoda de lucru a d-lui Claudian şi putinţa de a face din istoria filosofiei altceva decât o înşirare rezumativă a ideilor filosofice. Sunt încercări de a privi „probleme de istoria filosofiei prin prisma istoriei sociale şi politice" sau de a descoperi „ substratul social al ideilor filosofice, prin intermediul substratului lor sufletesc". Astfel anumite afinităţi între cugetarea politică a lui Platon şi Auguste Comte anume: filosofie cu tendinţe politice; anti-individualism; domnia filosofilor; primatul educaţiei asupra legilor; religii cu caracter politic, sunt înfăţişate ca o „reacţiune subiectivă analoagă la împrejurări istorice asemănătoare" şi explicate deci „prin ceeace este asemănător, nu numai în sufletele, ci şi în momentele istorice în care au trăit gînditorii, precum şi în poziţiile luate de ei faţă de evenimentele la care au fost martori" (ca expansiunea capitalismului; antipatia organică a gânditorului de rasă împotriva spiritului plutocratic; totuşi apropierea, urmată de deziluzie, de acele clase sociale ale vremii care erau cele mai străbătute de spiritul plutocratic; despărţirea de acele clase cu aceeaşi consecinţă: ostilitatea faţă de mentalitatea individualistă; aceeaşi nereuşită în politica practică şi acelaşi refugiu în cea teoretică etc.) Ceeace ar putea să pară o simplă coincidenţă, capătă în studiile d-lui Claudian un caracter aproape de necesitate, făcându-ne să vedem în fenomenele ce ne preocupă efecte analoage, ale unor cauze asemănătoare.

La fel procedează d-l Claudian în lămurirea aparte a filosofiei lui Platon. Nu se mulţumeşte cu simple constatări şi nici cu explicaţii superficiale, ci caută să pătrundă în miezul lucrurilor. Concepţia despre dreptate a lui Platon (limitarea fiecărei părţi din stat sau din suflet la rolul ei natural) are tot un substrat social: străduinţa de a păstra echilibrul claselor sociale ierarhizate, de a înlătura orice pornire de revoltă politică în societatea aristrocratică-intelectuală concepută ca perfectă de filosof. Ideia egalităţii sexelor are şi ea rădăcini sociale: necesitatea de a întări puterea statului prin înmulţirea păzitorilor lui, fără să se facă apel la clasele de jos.

D-l Alex. Claudian îşi dă foarte bine seama că nu toate ideile pot fi lămurite prin substratul lor social şi prin aceasta ocoleşte exagerările materialismului istoric, care rămâne o doctrină unilaterală şi simplistă, dar nu nesocoteşte adevărul că există o mulţime de idei determinate social şi prin urmare sarcina ştiinţei nu poate fi decât să descopere legăturile cauzale dintre cele două categorii de fapte. Este singurul mijlor de a nu falsifica realitatea şi deci singurul mijloc de a întemeia o istorie ştiinţifică a filosofiei.

Traian Herseni

Dr. TITUS PODEA: *Transilvania* **(Bucarest-Roumania, 1936).**

O carte de propagandă românească ,cu caracter combativ, lucrarea D-lui Dr. Titus Podea pune pe plan de discuţie toată frământarea şi existenţa provinciei de peste munţi, sortită, în cursul veacurilor, să îndure calvarul unui destin greu. Tipărită şi în englezeşte şi în româneşte, prin asta, scopul lucrării e definit, anume acela de a duce numele provinciei dincolo de hotare, pentru ca s'o cunoască şi străinii, în haina ei curată românească, atât acum, cât şi altădată, când altele erau împrejurările. E o prezentare cât se poate de frumoasă, fără a se depăşi obiectivitatea. Statisticile publicate sunt o indicaţie, în această direcţie, că realităţile sunt prezentate real, cu mult duh însă şi cu multă însufleţire.

Dar, deşi o carte de propagandă, găsim totuşi în cuprinsul ei lucruri destul de importante, pentru a să ne atragă atenţia, nu numai în cadrul definirii ei iniţiale, dar chiar ca prezentare de date şi documente. Lucrarea este o reală contribuţie la istoria Transilvaniei, atât de risipită şi greu de închegat, prin arhivele din Viena, Budapesta, Praga şi prin cine ştie ce alte localităţi, de care se leagă, prin trecut, destinul sbuciumatei noastre provincii. Ea nu aduce cine ştie ce mult, ca noutate ştiinţifică, ori ca metodă de prezentare, dar are acest merit de a înfăţişa, succint şi cu mult nerv, întreaga perioadă de frământare a Ardealului.

Lucrarea are prefaţa D-lui prof. N. Iorga.

Avem la început, o înfăţişare etnografică a Transilvaniei, cu realitatea ei ţărănească; astfel „dintr'o populaţie de 5.543.250 — 87,07% trăesc în cele 2.080 de sate. Românii formează majoritatea absolută în 71% din aceste sate. Ungurii în 18%, Germanii în 6%, iar celelalte naţionalităţi în 1,6%. Satele cu excepţia unui mic număr, de origină mai recentă, s'au format în evul mediu". Iar Românii au cele mai vechi aşezări. Partea privitoare la *Transilvania ţărănească* este deosebit de preţioasă, prin concluziile ce le trage autorul „Ţăranul român a format baza permanentă etnică şi socială a desvoltării istorice din Ardeal. Dar, alături de el, s'au aşezat în cursul veacurilor, Ungurii Secuii şi Saşii, cari, cu tot numărul redus faţă de Români, au hotărît, prin rolul lor conducător şi prin privilegiile cu cari erau înzestraţi, organizaţia politică a ţării. In evul mediu, când erarhia politică şi socială era atât de strâns delimitată, Transilvania era stăpânită de cele 3 naţiuni privilegiate, care împărţiseră pământul şi avutul ţării între ele. Intreaga istorie a Transilvaniei, este o urmărire a relaţiilor dintre aceste 3 popoare în trecut şi a schimbărilor care au dus treptat la desfiinţarea asupririi feudale şi, în cele din urmă, la emanciparea poporului românesc".

Desigur, în aceste concluziuni autorul a prins un mare adevăr. E adevărat că întreaga istorie a Transilvaniei este strâns legată de relaţiunile dintre Români şi aceste naţiuni privilegiate. Studiindu-le cu multă perspicacitate, autorul reuşeşte să desluşească destinul neamului nostru, în decursul veacurilor.

Partea de cunoaştere cea mai interesantă, o constitue, desigur, cea privitoare la relaţiile Românilor cu Ungurii.

Mijloacele de oprimare a simţămintelor naţionale, D-l Titus Podea le împarte astfel: prin maghiarizarea numelor, prin colonizare, prin învăţământ, prin biserică şi prin administraţie publică. Iar lupta de rezistenţă a Românilor o vedem înfăţişată: prin presă, în parlament (în general prin acţiunea publică) şi prin păstrarea intactă a celor moştenite din străbuni (limbă, datini, muzică, port, etc.). Arta populară este înfăţişată succint, cu exemplificări, mai ales, fotografice.

Un capitol îl consacră, şi pe bună dreptate, acţiunii dusă de Românii din America, aceste răsleţite entităţi etnice, rupte din trupul Transilvaniei. Şi aici, autorul are cele mai judicioase informaţii.. Rezistenţa acestora este cât se poate de semnificativă.

Scrisă cât se poate convingător, cartea de faţă, deşi nu aduce, cum am spus cine ştie ce lucru mare, ea rămâne totuşi o reală contribuţie la cunoaşterea Transilvaniei, în sbuciumul trecutelor veacuri.

Dumitru Imbrescu

DAVID HUME: *Cercetare asupra intelectului omenesc.* Traducere din engleză de S. Căteanu cu o introducere de N. Bagdasar. (Edit. Societăţii Române de filosofie, Bucureşti, 1936. XXXXIII + 147 pag.)

Din iniţiativa d-lui N. Bagdasar s'a întreprins o serie de traduceri în româneşte a operilor principale în jurul cărora se încheagă sistemele de gândire ale marilor filosofi antici şi moderni. Este o iniţiativă salutară, întrucât pe calea aceasta publicul românesc dornic de o cultură filosofică poate citi în limba naţională lucrările mai de seamă ale gânditorilor streini cu renume mondial.

Studiul de faţă, ca şi primele două apărute mai de mult: Principiile cunoştinţei omeneşti de G. Berkeley, traduse tot de d-l Căteanu şi însoţit de o introducere datorită deasemenea d-lui Bagdasar cum şi Poemul naturii de Lucreţius, tradus în metru original cu un studiu introductiv de D. Murăraşu, începe seria publicaţiilor unor astfel de traduceri. Seria se deschide larg, se înţelege, şi altor traduceri cari vor fi tipărite în viitor.

In introducere (pag. I-XXXXIII) d-l Bagdasar face o amplă şi clară expunere asupra vieţii şi filosofiei lui David Hume, cu referinţele spe

ciale la ideile cuprinse — în studiul tradus. Introducerea familiarizează pe cetitor pe deoparte cu conținutul ideologic al traducerii, iar pe de alta oferă o largă vedere asupra întregului sistem de gândire al filosofului englez.

Studiul divizat în 12 secțiuni (pag. 1-147), tratează: Despre diferite genuri de filosofie; origina și asociația ideilor; despre îndoelile sceptice relative la operațiunile intelectului cum și despre soluția sceptică a acestor îndoeli; despre probabilitate; ideia conexiunii necesare; libertate și necesitate; rațiunea animalelor; despre miracole; despre o providență particulară și o viață viitoare; filosofia academică sau sceptică. Cuprinde într'o formă sintetică întreaga gândire a filosofului.

Este de remarcat apoi că traducerea este făcută într'o formă inteligibilă și accesibilă spiritului limbii române. *Const. D. Gib*

ROGER MUNSCH: *L'individu dans le déséquilibre moderne.* (Paris, Librairie Felix Alcan, 1936; 233 pag.)

Autorul acestei lucrări pornește dela constatarea că „trăim într'o epocă de desechilibru" care este strâns legată de gradul civilizației noastre. Desechilibrul mondial, care în vremea actuală agită toate națiunile civilizate, este un desechilibru între om ca valoare spirituală și inteligență creatoare și operile sale cari i-au depășit posibilitățile de control atât de mult că le mai poate stăpâni. In ciuda oricărei aparențe suntem îndreptățiți să credem că individul sub un titlu oarecare este mai mult sau mai puțin răspunzător de desordinea socială din timpul de față. O ridicare deci a indivizilor din indiferența masei sociale în care trăesc, o reformă completă a lor bazată pe valorificarea propriilor lor puteri este tot ceea ce poate contribui la o echilibrare justă a funcțiunilor din organismul social.

Lucrarea este cu atât mai interesantă cu cât recunoaște ca factor de ordine și de regenerare sociale individul ca personalitate.

Const. D. Gib

M. DE LA BIGNE DE VILLENEUVE: *Une science sociale nouvelle: La Statologie; sa méthode et son objet.* (Le Caire. Imprimerie Nationale. Boulac 1935).

Titlul acesta: „O nouă știință socială: Statologia, metoda și obiectul ei" ar valora cât un program, dacă Marcel de la Bigne de Villeneuve n'ar cădea într'o greșeală de neînțeles și nu și-ar atribui merite pe care nu le are. „Ca să o definim îndată cu un cuvânt — scrie d-sa — Statologia este știința statului... Ea este cu totul nouă. Faptul acesta este atât de adevărat încât semnatarul acestor rânduri crede că este primul și până acum sigurul care i-a dat denumirea sa actuală și i-a atribuit o metodă proprie și limitele sale, determinându-i procedeele de lucru"! Totuși autorul recunoaște că are și câțiva „predecesori": Aristotel, Toma din Aquino, Bossuet, Machiavel, Montesquieu, Rousseau, Comte, Maurras, Duguit, etc., — totuși aceștia „n'au constituit știința statului", având grija să adauge: „așa cum am conceput-o și am prezentat-o noi".

Desigur, termenul de Statologie aparține lui De la Bigne, dar știința statului, cunoscută sub numele de Politică încă din anticitate, iar în zilele noastre sub cel de Drept Public, Sociologie politică și Știința Statului, cu mici deosobiri între ele, nu-și datorește existența aceluiași gânditor. In Germania, ca să dăm un exemplu concludent, nu există Universitate în care să nu se facă cursuri și să nu aibă chiar catedre speciale de *Staatslehre* sau *Staatswissenschaft.* Numărul destul de mare al tratatelor cu acelaș nume, care însemnează în limba germană exact *Statologie*, reduce deasemenea la absurd pretențiile lui De la Bigne. Nu putem tăgădui că acesta aduce o poziție personală în statologie și nici că a alcătuit un nume nou, dar știința însăși există de mult, sub denumiri similare, deosebite numai după limbile în care se întrebuințează, având acelaș obiect și exact aceeași problematică.

Traian Herseni

ÎNSEMNĂRI

Activitatea monografică a Institutului Social Român din Basarabia.

Echipa Monografică din Nișcani și-a încheiat activitatea în acest an pe ziua de 30 August a. c. și a cercetat în răstimp de o lună următoarele probleme privitoare la monografia satului Nișcani:

1. *Cadrul cosmologic.* Prof. N. Lipcan, Geo-

grafia fizică: Clima, Orografia, Aşezarea satului. Prof. Paul Guja: 1) Determinarea tipului de sat. 2) Localizarea lui. 3) Impărţirea în mahalale, 4) Caracterizarea mahalalelor (Gospodării de mazili şi de ţărani). 5. Mutarea vetrei satului. 6) Primii Stratani (familie băştinaşe şi veche). Prof. Dr. N. Moroşeanu: 1) Geologia regiuni Nişcani în raport cu viaţa omului. 2) Piese paleoetnografice la locuitorii din Nişcani (s'au adunat piese pentru muzeu). Leonid Guştiuc, asistent la Facul. de Agronomie din Chişinău: 1) Harta solurilor moşiei Nişcani, 2) Raportul între soluri şi vegetaţie, 3) Repartizarea plantelor pe moşia satelor, 4) Harta satului cu moşia, drumuri, fântâni, etc. Mircea Eniştea, asistent la Muzeul Naţional-Chişinău: 1) Fauna şi Flora Regiunei, 2) Boitul cu burueni. Alexandru Arvat, doctorand în ştiinţe naturale, înv.: 1) Plante ornamentale, 2) Flora în general (organizarea unui ierbar).

2. *Cadrul biologic.* Alexandru Arvat: 1) Plante întrebuinţate în medicina poporului. Mircea Eniştea: 1) Leacuri populare (substanţe) şi descântece.

3) *Cadrul istoric.* Preot Paul Mihailovici: 1) Istoricul satului în general, 2) Istoricul familiilor (spiţe de neam), 3) Vatra satului.

4. *Cadrul psihologic.* Petre V. Ştefănucă, Psihologia mazililor şi a ţăranilor.

1. *Manifestări spirituale.* Ion Stoian, prof. al Şc. norm. Iaşi: A cules 235 de texte de literatură populară dintre cari majoritatea sunt doine şi strigături. Pe al doilea plan vin urăturile şi descântecele. Textele au fost transcrise dialectal şi prezintă importante particularităţi lingvistice. Ca valoare literară sunt însemnate mai ales doinele de înstrăinare şi doinele ostăşeşti. Sergiu Roşca, absolv. al Facul. de Teolog.-Chişinău: 1) Viaţa Religioasă a satului Nişcani, 2) Problema calendarului îndreptat, 3) Sărbătorile, 4) Raporturile dintre satul Nişcani şi mânăstirile din împrejurimi, 5) Hramul bisericii, 6) Concepţia religioasă a Nişcănenilor şi influenţa acestei concepţii asupra diferitelor manifestări. Ion Antonovici, prof. de desen-sculptor: 1) Conştiinţa estetică la sătenii din Nişcani, 2) Ornamentarea interioarelor, covoare, icoane, fotografii, 3) Influenţa orăşenească (urbanizarea interioarelor, 4) Stabilirea criteriilor estetice în privinţa decorării interioarelor, 5) Răstignirile (troiţele). Victor Adiasevici, prof. de desen. Industria covoarelor (desene). Petre V. Ştefănucă: 1) Datinile şi obiceiurile la Crăciun, Anul Nou şi Bobotează, naştere, nuntă şi înmormântare (priviri comparative). Petre V. Ştefănucă şi D. Barbu, învăţător com. Stolniceni-Lăpuşna: 1) Biblioteci ţărăneşti. S'au cercetat toate gospodăriile din sat şi s'au înscris în fişe la fiecare gospodărie cărţile pe care le au. Materialul statistic adunat a fost prelucrat în cinci tabele statistice care urmează a fi lucrate în diagrame. S'au adunat fişe care cuprind starea culturală a locuitorilor din Nişcani. D. Barbu, înv. 1) Statistica şcolarităţii dela 1918-1936.

2. *Manifestări economice.* Prof. Th. Ştirbu 1) Uscătorii de fructe, 2) Comerţul de fructe. 3) Raportul între patron şi lucrători, 4) Exploatări ţărăneşti, 5) Influenţa solului asupra ocupaţiei Nişcănenilor. Gheorghe Semaşcu, licenţiat al Academ. Comerciale-Cluj: 1) Meseriaşii din Nişcani, 2) Industrii (uscatul fructelor, date statistice), 3. Bugete ţărăneşti. I. Tonev, dr. veter. Călăraşi şi agent. vet. I. Cazan. 1) Organizarea Zootechnică a gospodăriilor din Nişcani, 2) Rase de animale, 3) Grajdurile şi îngrijirea animalelor, 4) Izlazurile.

3. *Manifestări juridice.* Gheorghe Macadonschi, avocat. S'au cules informaţii asupra crimelor săvârşite în sat atât de mazili cât şi de ţărani. Relaţiunile asupra actelor civile, modul de testare şi diferite conflicte rezultate din distrugerile de hotar şi încălcarea terenurilor.

4) *Manifestări politico-administrative.* Gheorghe Macadonschi, av.,: 1) Organizarea administrativă a mazililor şi a ţăranilor până la revoluţia din 1917, 2) Manifestările politice: Lupta între partide în timpul alegerilor, politica satului şi politica partidelor politice, figuri politice din Nişcani, agenţi electorali, etc.

Relaţii sociale Gh. Macadonschi: Clasele sociale din com. Nişcani, conflictele dintre mazili şi ţărani, înrudirile dintre mazili şi ţărani.

Statistica. Sergiu Bogos, prof. Vlad Coloşenco, şc. com. sup. ajutaţi de elevii. Mihailovschi şi Dormoroz: S'au complectat fişe familiare la toate gospodăriile din sat şi s'a prelucrat în parte materialul adunat în tabele statistice şi diagrame. S'a adunat date statistice privitoare la natalitate, căsătorii şi divorţuri din registrele stărei civile.

Fotografii. S'au lucrat peste 150 fotografii care oglindesc natura şi viaţa socială din Nişcani.

Impreună cu fotografiile dela Iurceni (sat cercetat în anul trecut) formează primul grup de fotografii care vor fi mărite şi aranjate într'un muzeu fotografic al Institutului.

(Din raportul secretarului general: P. Ştefănucă .

Domnul Profesor *D. Gusti* a primit din partea d-lui R. Parezanin, președintele Institutului Balcanic, care a vizitat de curând Muzeul Satului, o scrisoare oficială din care extragem:

„Intors la Beograd, mă grăbesc să vă scriu și să vă mulțumesc pentru frumoasa primire cu care ați binevoit să mă onorați cu prilejul șederii mele la București. Am cercetat cu cea mai mare atenție admirabila D-voastră operă „Muzeul Satului". E un lucru pe care îl văd pentru întâia oară, cu toate că am călătorit mult. Opera D-voastră, admirabilă prin ideea ei fundamentală, produce o impresie adâncă asupra vizitatorului și deșteaptă întrânsul inspirații mari și nobile. Satul nostru a fost izvorul nesecat al forței noastre în trecut, după cum mai este astăzi încă și va fi și mai mult în viitor, dacă îi vom consacra atenția pe care i-a-ți acordat-o atât de magistral în opera D-voastră.

Institutul Balcanic, pe care am cinstea să-l prezidez, va urmări cu cea mai mare simpatie munca D-voastră și o va indica, ori de câte ori se va ivi prilejul, ca exemplul unei înalte activități culturale, sociale și nobile. Vă pot spune că prietenii mei dela Institut au primit cu cea mai mare bucurie expunerea mea asupra activității D-voastră".

*

„Sindicatul francez al Presei învățământului" organizează, cu prilejul Expoziției internaționale din 1937, un Congres internațional al Presei învățământului la Paris, între 16 și 30 Iulie.

Chestiunile de pe ordinea de zi: 1. Despre influența presei asupra progresului pedagogic. 2. Despre influența periodicelor pedagogice asupra mentalității cetățenilor din toate țările. 3. Despre importanța presei în învățământul universal al Păcii. 4. Presa învățământului în Imperiul colonial francez. 5. Ziare pentru copii, 6. Imaginile (intuitive) școlare.

Adeziunile și informațiile pe adresa: Président du Syndicat, M. Edouard Meslet, 26, Avenue Bosquet. Paris VII-e.

*

„Asociația pentru studiul artelor și cercetărilor relative la Știința Artei" organizează cu prilejul Expoziției Universale dela Paris, 1937, un Congres Internațional de Estetică și Știința Artei între 8-11 August. Congresul va fi divizat în trei secții: I. Estetica generală și Istoria Esteticei. II. Istoria și Critica Artei. III. Știința și Tehnica Artelor. In ședințele plenare se vor discuta patru mari probleme: 1. Estetica și Știința Artei. 2. Câteva metode recente în estetică (metoda fenomenologică și psihanalitică). 3. Estetică, sociologie și cultură. Marile curente artistice din Europa în sec. XX-lea.

Informații la secretarul general: Raymond Bayer, 26, Avenue Théophile Gautier, Paris XVI-e.

*

Secțiunea de sociologie rurală a Societății Americane de Sociologie, publică începând din Martie 1936, o revistă trimestrială închinată studiului științific al vieții rurale: „Rural Sociology. Devotet to Scientific Study of Rural Life", Vol. I. March, 1936, Nr. 1 (Louisiana State University. Baton Rouge, Louisiana). Comitetul de conducere e compus din Lowry Nelson, John H. Kolb. C. E. Lively, Dwight Sanderson, Carle C. Zimmerman și se adresează unui număr mare de colaboratori din Statele Unite și din străinătate. (Abonamentul anual: 2 dolari.)